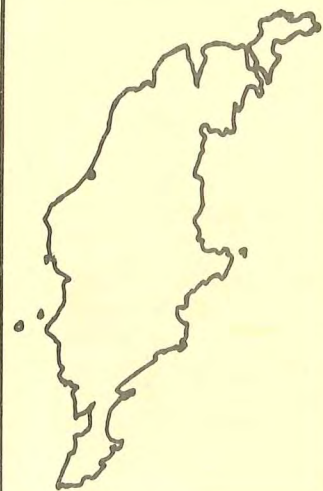
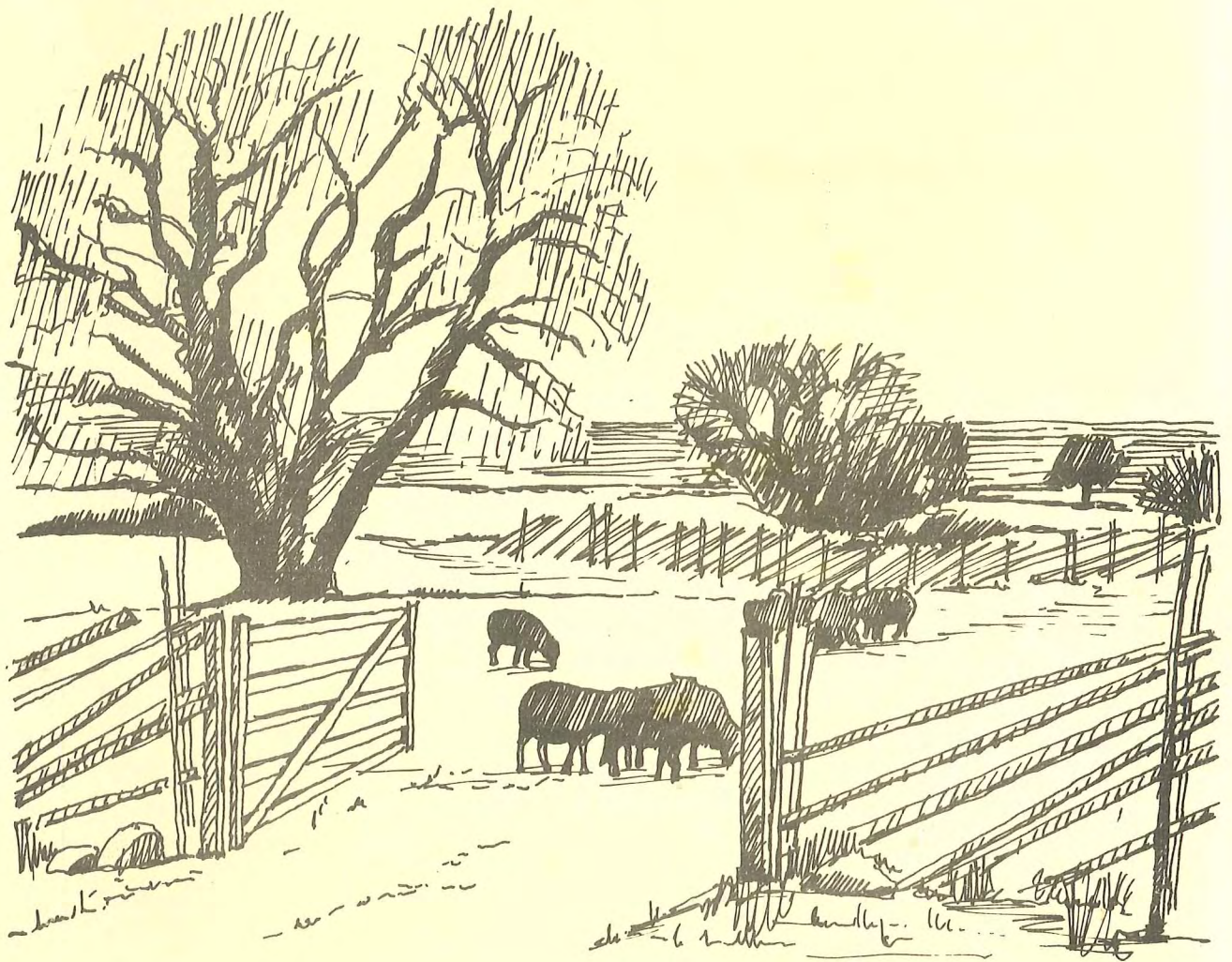

GOTLANDS LÄN

ÖVERSIKTLIG NATURINVENTERING RÖRLIGT FRILUFTSLIV

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN

Naturvårdsenheten

Mars 1983

R Ö R L I G T F R I L U F T S L I V

Del av naturinventeringen på Gotland

LANDSKAPSLAGET AB

FÖRORD

Alltsedan naturvårdslagens tillkomst har länsstyrelsen haft ambitionen att utföra länsomfattande översiktliga och sektoriella naturinventeringar som underlag för arbetet framför allt inom den allmänna naturvårdssektorn. Av resursskäl har inventeringarna under flera år bedrivits sporadiskt. Under 1973-74 gavs dock för Gotlands läns del möjlighet att genomföra en länsomfattande översiktlig naturinventering såväl från vetenskaplig synpunkt som med hänsyn till det rörliga friluftslivets intressen. Det samlade materialet har blivit mycket omfångsrikt och har redigerats i fem olika textdelar med separata kartor. De olika delarna är 1. Geologi, 2. Botanik, 3. Ornitologi, 4. Landskapsbild och 5. Rörligt friluftsliv. Ordningen avspeglar i viss mån en önskvärd utgivningsordning samtidigt som den från ekologisk synpunkt kan kännas naturlig. Hittills har geologi-, ornitologi- och landskapsdelen utkommit (1978, 1979 respektive 1982).

Rörligt friluftslivsdelen genomfördes och sammanställdes av Landskapslaget AB som då bestod av Gunnar Ericson, Bo Hjalmarsson, Roland Karlsson, Elisabeth Norrby och Karin Schibbye.

Liksom för övriga inventeringsdelar gäller att länsstyrelsen ej på något sätt har tagit ställning till de värderingar och förslag som framförs. Detta och annat innehåll står alltså författarna helt själva för.

Länsstyrelsen
Naturvårdsenheten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sid

5.	<u>R Ö R L I G T F R I L U F T S L I V</u>	1
5.1	I N L E D N I N G	1
5.1.1	DEFINITION AV BEGREPPET RÖRLIGT FRILUFTSLIV	1
5.1.2	INVENTERINGENS SYFTE	2
5.1.3	INVENTERINGENS OMFATTNING	2
5.1.4	INVENTERINGENS <u>GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR, FRÅGE- STÄLLNINGAR OCH VÄRDERINGAR</u>	2
5.1.4.1	<u>Verksamheter och aktiviteter i olika naturtyper under olika årstider</u>	3
5.1.4.2	<u>Brukare</u>	6
5.1.4.3	<u>Utnyttjandeintensitet</u>	8
5.1.4.4	Övergripande värderingar	8
5.2	A R B E T S M E T O D	9
5.2.1	B E G R Ä N S N I N G A R	9
5.2.1.1	<u>Jordbruksmark</u>	9
5.2.1.2	<u>Tätbebyggelse</u>	9
5.2.1.3	<u>Industrimark</u>	9
5.2.1.4	<u>Försvaret</u>	10
5.2.2	P R E L I M I N Ä R T L Ä M P L I G A O M R Å D E N	10
5.2.2.1	<u>Underlagsmaterial</u>	12
5.2.2.2	<u>Utvärdering av underlagsmaterialet</u>	26
5.2.3	F Ä L T K O N T R O L L	30
5.2.4	S L U T L I G U T V Ä R D E R I N G O C H B E A R B E T N I N G	30
5.3	D A G E N S R Ö R L I G A F R I L U F T S L I V P Å G O T L A N D	31
5.4	P R I N C I P I E L L B E S K R I V N I N G A V N A - T U R T Y P E R F Ö R R Ö R L I G T F R I L U F T S L I V	33
5.4.1	S K O G S M A R K	33

	Sid
5.4.1.1 <u>Hällmarkstallskog</u>	34
5.4.1.2 <u>Barrskog med högre bonitet</u>	35
5.4.1.3 <u>Lövskog (med ängar)</u>	36
5.4.2 ÖPPNA MARKER	37
5.4.2.1 <u>Åkermark</u>	38
5.4.2.2 <u>Betes- och hagmark</u>	38
5.4.2.3 <u>Hällmark</u>	41
5.4.3 STRÄNDER	42
5.4.3.1 <u>Sandstrand</u>	42
5.4.3.2 <u>Strandäng</u>	43
5.4.3.3 <u>Grus- och klapperstrand</u>	43
5.4.3.4 <u>Klintkust</u>	44
5.4.4 ÖVRIGT	45
5.4.4.1 <u>Hav</u>	45
5.4.4.2 <u>Sjöar</u>	47
SOCKENKARTA	48
OBJEKTSFÖRTECKNING	49
OBJEKTSBESKRIVNING	58
KARTA	187

5. RÖRLIGT FRILUFTSLIV

5.1 I N L E D N I N G

5.1.1 DEFINITION AV BEGREPPET RÖRLIGT FRILUFTSLIV

Med rörligt friluftsliv menas allmänhetens utnyttjande av natur- och kulturlandskap för avkoppling, vila, upplevelser, motion, frisk luft, stimulans, bär- och svamplockning, jakt, fiske o s v. Ett fritidsutnyttjande av naturen således.

Områden reserverade för rörligt friluftsliv, för rekreation, ska vara tillgängliga för alla och inte privatiserade för några få.

Rörligt friluftsliv kan bedrivas på all allemansrättslig mark (= mark där allemansrätten gäller), men för att påstå att ett område är värdefullt för rörligt friluftsliv, måste fler kriterier vara uppfyllda.

Konkret kan områden för rörligt friluftsliv innehålla allt från attraktiv naturmark till hotell och restauranger. Exempelvis vandringsleder, stigar, sanitära anordningar, badplatser, semesterbyar (= stugor för korttidsuthyrning), campingplatser, motionsanordningar, golfbanor, fågeltorn o s v.

Bild F 1. Rörligt friluftsliv: Avkoppling, vila, upplevelser, motion, frisk luft, stimulans .....

Husryggen, SUNDRE

5.1.2 INVENTERINGENS SYFTE

Arbetet syftar till att kartlägga Gotlands resurser för rörligt friluftsliv, främst de resurser, som natur- och kulturlandskapet utgör.

Inventeringen visar översiktligt de marker, som är attraktiva och lämpliga att använda som rekreationsområden. Inventeringen är således resursorienterad. Denna dokumentation av områden värdefulla för det rörliga friluftslivet bör bli vägledande vid kommande ställningstaganden (efter behovsanalys) i olika planeringsfrågor.

5.1.3 INVENTERINGENS OMFATTNING

Inventeringen omfattar all allemansrättslig mark. Vi har inte inventerat intensivt utnyttjad jordbruksmark, tätbebyggelse, industri- och militärområden.

Trots att ängarna inte alltid är allemansrättslig mark (sommiga är slåttermark), är flera ängen medtagna i inventeringen. Konflikten jordbruk-friluftsliv är så pass lättlost (ersättning eller liknande) att den inte kan motivera en kategorisk uteslutning av dessa omtyckta utflyktsmål.

Inventeringen är översiktlig, vilket medför att gränsdragningarna inte alltid är exakta och att detaljobjekt förutom välkända utflyktsmål inte är med.

Inventeringen omfattar inte bil- och cykelturism. Dessa rekreationsverksamheter kräver en inventering utifrån delvis andra förutsättningar. Även om kriterierna är i stort sett desamma, får de en annorlunda vikt gentemot varandra, eftersom skalan förändras med rörelsehastighet, och sättet att bedriva friluftsliv markant skiljer sig från det vid strövande och vistelse. Exempelvis får landskapsbild i stor skala och sevärheter en större betydelse, medan en detaljrik omväxling inte är lika viktig. En särskild utredning om detta vore önskvärd. Landskapsbildsinventeringen ger vissa ledtrådar.

5.1.4 INVENTERINGENS GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR, FRÅGESTÄLLNINGAR OCH VÄRDERINGAR

Vad kan man göra i naturen? Vad vill man göra i naturen? När går man ut i naturen? Vad vill och gör man som bofast? Vilka krav och förväntningar har man som turist?

Detta är några av de frågeställningar, som inställer sig inför en inventering av områden lämpliga för rörligt friluftsliv. Lämplig är inte något entydigt begrepp i detta sammanhang. Det gäller att finna områden som tillgodoser så skiftande behov som möjligt, för så många olika kategorier som möjligt.

För att uppnå detta har vi sett närmare på

- vilka verksamheter eller aktiviteter man ägnar sig åt i naturen under olika årstider,

- olika brukares krav och behov,
- vilken utnyttjandeintensitet olika verksamheter har
- vilka övergripande värderingar som detta leder till.

5.1.4.1 Verksamheter och aktiviteter i olika naturtyper under olika årstider

Vi har gjort en sammanställning över tänkbara verksamheter, vilka årstider man företrädesvis utövar dem och i vilka naturtyper.

Sammanställningen är schematisk och tar bara upp de vanligaste aktiviteterna på Gotland och de aktiviteter som har direkt praktisk betydelse för utvärderingen av lämpliga områden.

Flera av verksamheterna i tabellen kan utövas under fler årstider än de angivna.

Samma resonemang gäller naturtyperna. Även dessa är rangordnade med den lämpligaste och mest utnyttjade först.

Aktivitet	Årstid	Naturtyp
bad	sommar	sandstränder, viss övrig kust, sjöar
solbad	sommar	stränder
	vår	halvöppna marker klinter vindskyddade stränder
promenader	vår	stränder varierad skogsmark framför allt "öppna" lövskogar öppna och halvöppna betesmarker
	höst	stränder varierad skogsmark halvöppna och öppna betesmarker
	sommar	stränder "öppna" lövskogar
	vinter	varierad skogsmark med stigar och vägar stränder torra betesmarker
bär- och svamplockning	höst	skogsmark halvöppna betesmarker
titta på växter	vår	ängar strandängar vissa skogsmarker myrar
	sommar	ängar lövskogar, alvarmarker

fågelskådning	vår	stränder myrar, sjöar lövskogar
	höst	stränder
	sommar	lövskogar stränder myrar, sjöar
orientering	vår och höst	skogsmark, kuperade större skogs- områden
	sommar	skogsmark
motionster- ränglöpning	vår och höst	skogsmark (nära tätort) betesmarker
	vinter	skogsmark betesmarker
skidåkning	vinter	kuperade marker
skridskor	vinter	sjöar, våtar
titta på se- värdheter	året runt	kulturhistoriska (ingen rang- ordning) naturfenomen utsikter
båtsport	sommar	kusten
fritidsfiske	sommar	kusten sjöar åar
jakt	vissa reglerade jakttider över he- la året	öppna och halvöppna marker kust och öar
matsäcksut- flykter	sommar	stränder ängar
	vår	ängar skogsläntor halvöppna marker stränder

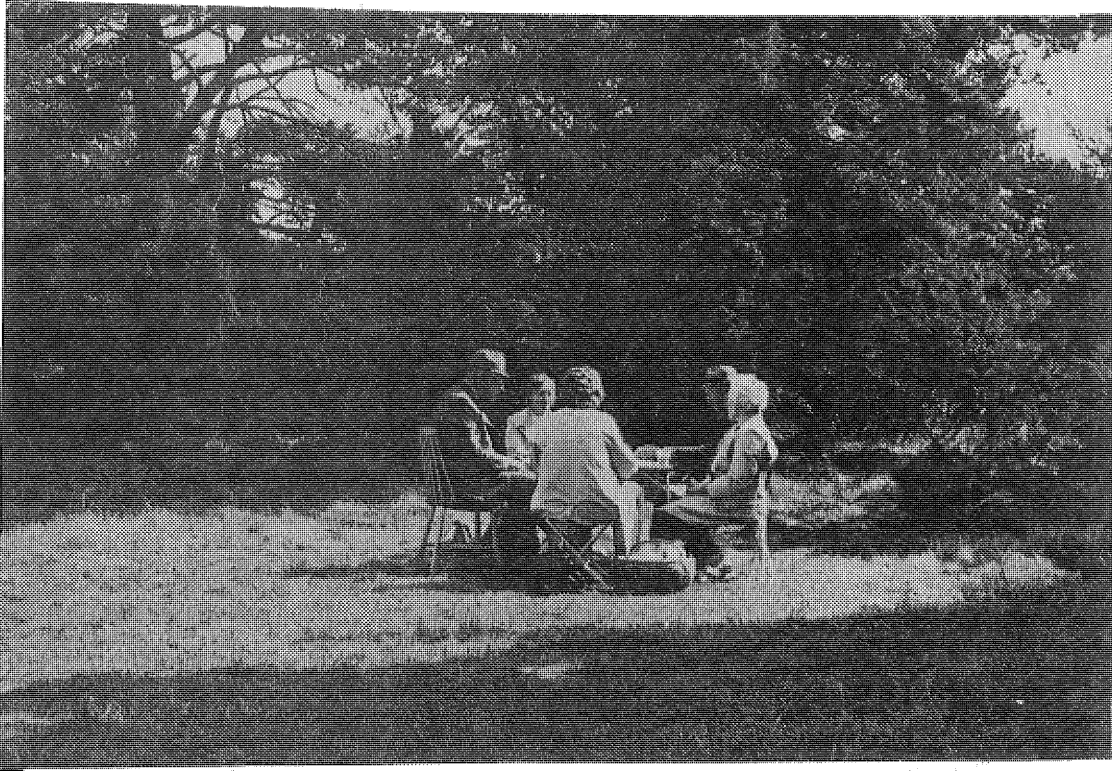

Bild F 2. På våren lockar skogsgläntan till matsäcksutflykter
Holmhällar, VAMLINGBO

Bild F 3. Om hösten vandrar många längs kusten och tittar på
flyttande fåglar
Häftingsklint, HANGVAR

5.1.4.2 Brukare

Som redan berörts är sätten att idka friluftsliv mycket varierande. Olika kategorier människor har olika krav och behov; dessutom skiftar individens behov från tillfälle till tillfälle. Dessa kan tillgodoses med ett varierat utbud av områden som i sig är omväxlande. Mer om detta i kapitlet om Värderingskriterier.

Det stora antalet turister sommartid på Gotland gör kraven här speciella. Det finns en tendens att anse att det som görs för rörligt friluftsliv, endast görs för turisterna. Men den bofasta gotlänningen använder ofta sin ö på samma sätt som turisterna. Detta blir allt vanligare i takt med att centraliseringen tilltar. Skillnaden i naturutnyttjande av icke markägande tätortsgotlänningar och fastlandsturister ligger främst i olika årstidsutnyttjande. Övriga bofasta har naturen ständigt inpå sig, men även för dem finns givetvis mer eller mindre attraktiva naturområden, och man är angelägen om att vissa undandras hård exploatering. (Bild F 4 och F 5)

Olikheter mellan brukare är mer beroende på intresseinriktning än geografisk hemort. Ytterligheterna bland naturintresserade representeras av de som samsas och trivs med andra människor i naturen och de som i skog och mark söker avskildhet och orördhet. Dessa intressen är oförenliga, men båda dessa kategorier och hela skalan däremellan ska tillgodoses i områdena för rörligt friluftsliv.

Bild F 4. En del söker avskildhet och strövar fritt i "vild-
marken" .....
Sydost Limmor träsk, FÅRÖ

Bild F 5. .... medan andra föredrar en kort promenad från
bilen i välkända områden.
Husryggen, SUNDRE

5.1.4.3 Utnyttjandeintensitet

Med olika brukares skilda intressen kommer vi in på utnyttjandeintensitet. Ett sällan besökt naturskönt, men slitagekänsligt område kanske bara innehåller sedan gammalt upptrampade stigar, medan en högfrekventerad badplats har servering, golfbana och väl utmärkta promenadstigar i omlandet. Båda är områden för rörligt friluftsliv. Skillnaden i utnyttjandeintensitet som ovanstående exempel visar ställer olika krav på naturförutsättningarna.

Vi har inte i vår intentering delat in områdena med avseende på utnyttjandeintensitet på grund av dagens mycket måttliga behov av intensivutnyttjade anläggningar.

Men varje objektsbeskrivning har en rubrik: Lämpligt utnyttjande där bland annat lämplig utnyttjandeintensitet berörs.

5.1.4.4 Övergripande värderingar

Inledningsvis vill vi kortfattat redovisa några av inventeringens värderingsgrunder. Förutom kraven på ett varierat utbud över alla årstider som vi redan nämnt, är inventeringen styrd av ett geografiskt olikartat behov. Att säkerställa områden nära tätorterna Visby, Fårösund, Slite, Roma, Klintehamn och Hemse anser vi sålunda särskilt viktigt, varför utvalda områden här kan ha en lägre kvalitet än på andra delar av ön.

Dessutom hävdas det att kusten som helhet har friluftslivsvärde, något som vi i princip instämmer med. Men för att inventeringen ska ha ett praktiskt värde som planeringsunderlag vill vi differentiera även kusten och peka på de mest värdefulla delarna.

Vad gäller skogsmarken är resonemanget likartat. Stora delar av denna kan användas för rekreation. Men det måste finnas fler motiv än framkomlig terräng för att skogen ska betraktas som värdefull ur friluftslivssynpunkt, t ex läge, speciella sevärdheter eller målpunkter (se vidare Värderingskriterier). Avgränsningar av bedömda områden i skogsmark får mera ses som ett angivande av skogsområdets mest värdefulla del, d v s dess kärnområde.

5.2 A R B E T S M E T O D

Sammanfattning

Med yttäckande kartstudier har vi fått fram tänkbara områden, värdefulla för det rörliga friluftslivet. De har sedan fältinventerats. Kartarbetet började med att utesluta jordbruksmark, tätbebyggelse, industrimark och militärområden. Övrig mark värderades med hjälp av material från naturinventeringen (geologi, botanik, ornitologi och landskapsbild), landskapstyper för rekreation, kust- och sjönära läge, strandkvalitet, skogsbonitet, sevärdheter, en enkät från allmänheten, kontakter med myndigheter och ideella föreningar, samt vår egen lokalkännedom.

De områden, som efter denna granskning och bearbetning föreföll lämpliga kontrollerade vi sedan i fält. Därefter värderades de slutgiltigt.

5.2.1 BEGRÄNSNINGAR

5.2.1.1 Jordbruksmark

Från lantbruksnämndens uppgifter tog vi fram en karta som visade:

"åkerjord av sådan kvalitet och belägenhet att den inte i nämnvärd omfattning bör disponeras för annat ändamål än jordbruk" och

"åkerjord av sådan kvalitet och belägenhet att den delvis kan disponeras för annat ändamål än jordbruk".

De angivna områdena är så pass intensivt brukade och innehåller så stor andel åker, att de inte är av något större intresse för det rörliga friluftslivet. Gränsdragningarna för jordbruksmarken är schematiska och kartorna har därför inte använts slaviskt, det har hänt att exempelvis en skogsdunge med dokumenterat socialt värde, medtagits i utvärderingen trots att den egentligen var utesluten. Men detta är undantagsfall.

5.2.1.2 Tätbebyggelse

Tätbebyggelsen har också uteslutits, då mängden friarealer är starkt begränsad i dessa områden. Det gäller både tätorter och tät fritidsbebyggelse över större områden. En översiktlig karta med fritidshusens läge och antal framställdes för detta ändamål. Som grund låg lantmäteriets inventering från flygbilder 1970 och byggnadslovsansökningar efter denna tidpunkt.

Emellertid är omgivande mark till dessa områden av stort friluftslivsvärde.

5.2.1.3 Industrimark

Industrimark är självklart olämplig mark för rörligt friluftsliv. Den är dock inte särskilt omfattande på Gotland. En zon nordost om Visby och en del större täkter har uteslutits.

5.2.1.4 Försvaret

De större områden, som militären i dag förfogar över har också uteslutits. De är inte tillgängliga för allmänheten inom överskådlig tid.

Därmed är inte sagt att områdena i sig saknar värde för rörligt friluftsliv. Tyvärr är det ofta t o m mycket värdefulla områden som på detta sätt spärrats av.

5.2.2 PRELIMINÄRT LÄMPLIGA OMRÅDEN

För att få fram ett överskådligt underlagsmaterial att grunda utvärderingen av preliminärt lämpliga områden på, har vi måst göra vissa generaliseringar och sammanvägningar. Figuren på nästa sida åskådliggör enklast tillvägagångssättet vid utvärderingen av områden.

<u>KÄLLOR</u>	<u>BEARBETNING</u>	<u>UNDERLAGS- KARTOR</u>	<u>UTVÄRDERING</u>
top karta lokalkänne- dom	land- skaps- typer för re- kreation	landskaps- typernas attrakti- vit landskaps- typernas sli- tagekänsligh. landskapsbil- dens attrakti- vit	
naturin- vente- ringen	botaniska värdens attraktivi- tet geologiska värdens attrakti- vit ornitologiska värdens attraktivitet o känslighet kust och sjö- nära mark	faktorerna sammanvägda efter bety- delse för rörligt fri- luftsliv	
naturinv fiskelägesinv bebyggelseinv kontakter STF m fl div litteraturstudier		sevärdheter	
kustinv kontakter lokalkännedom		strandkvalitet	
skogsvårdsstyrelsen		skogens boni- tetsklasser	
kartor från allmänheten		utflyktsmål och strövområden (enkät)	
div kontakter med fritids- nämnden, enskilda personer m fl		tipsade områden för rörligt fri- luftsliv	

VÄRDERING (även grun-
dad på lokalkännedom)

prelimi-
närt lämp-
liga områ-
den för
rörligt fri-
luftsliv

Tillvägagångssätt vid utvärderingen av preliminärt lämpliga områden för rörligt friluftsliv.

5.2.2.1 Underlagsmaterial

Nedan redogör vi mer detaljerat för arbetet med varje underlagskarta.

Sammanvägning av landskapstyper för rekreation, naturinventeringen och kust- och sjönära mark

Delunderlag för sammanvägningen

Först följer här en redogörelse för vilka faktorer som ingår i sammanvägningen; hur de har tagits fram och varför.

Landskapstyper för rekreation

För en översiktlig bedömning av landskapets attraktivitet och slitagekänslighet har vi generaliserat det i elva huvudtyper

- landskapstyper för rekreation tar fasta på vad i landskapet vi anser vara av betydelse för rörligt friluftsliv. Således har växtlighetens artsammansättning, dess variation mellan slutenhet och öppenhet, framkomlighet, brukningssätt, inslag av våtmarker och hållmarker varit vägledande vid indelningen.

Observera skillnaden mellan landskapstyper för rekreation och för naturtyper. Landskapstyper för rekreation är överordnade naturtyperna och består av flera naturtyper (und.: tallsavannen).

Bild F 6 har måst utgå ur materialet.

Indelningen utfördes så att topografiska kartan renodlades och ifrån detta material och vår lokalkännedom gjordes generalisering-
en i de elva typerna.

De elva typerna är:

ÖPPEN MARK	1 odlad mark
	2 mer varierad och uppbruten odlingsmark
	3 halvöppen mark med vikande hävd
	4 öppna hällmarker med mindre skogspartier
	5 öppna hällmarker, alvar
	6 tallsavann
SKOGSMARK	7 tallskog med relativt mycket öppen hällmark
	8 skog med enstaka öppna marker
	9 skog nästan helt utan öppna marker
	10 lövdominerad skog
	11 våtmarksdominerad mark

I bildtexterna finns en utförligare karaktäristik på typerna.
Dessutom anges de som i utvärderingen (5.2.2.2) bedömts som
slitagekänsliga.

Bild F 7. Odlad mark, åker och någon gång bete. Tämligen ensartad och storskalig utan nämnvärda dungar. Föga omväxlande. Söder Elinghems myr, TINGSTÄDE

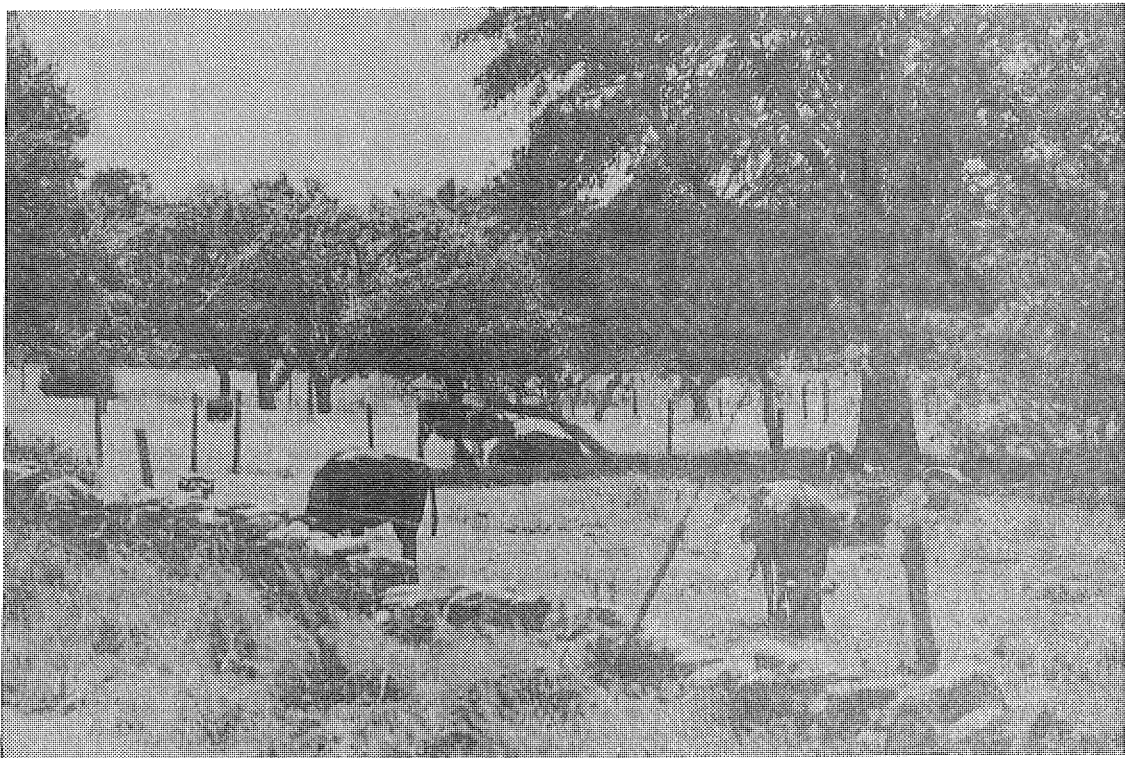

Bild F 8. Hävdad mark, åker, äng, bete. I denna typ ingår smärre skogspartier, dungar som ofta består av löv, men ibland av tall och en. Den är oftast småskalig. Nordväst Holmhällar, VAMLINGBO

Bild F 9. Halvöppen mark, som delvis betas eller varit betad, någon gång uppodlad. Nu mer eller mindre igenväxande, främst med tall och en, men ibland med löv. Skiljer sig mest från typ 2 vad gäller den vikande hävden. Omväxlande. Nackshajd, VAMLINGBO

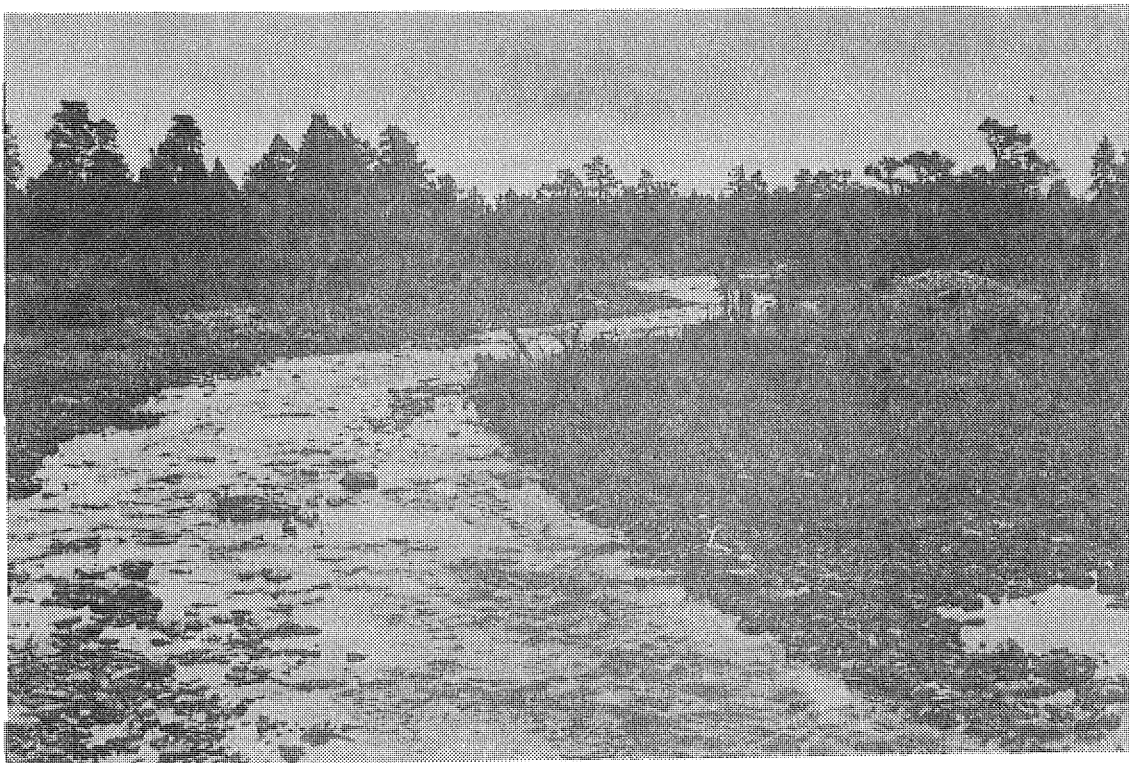

Bild F 10. Öppna hållmarker med mindre skogspartier och ibland viss buskvegetation. Slitagekänslig. Filehajdar, HEJNUM

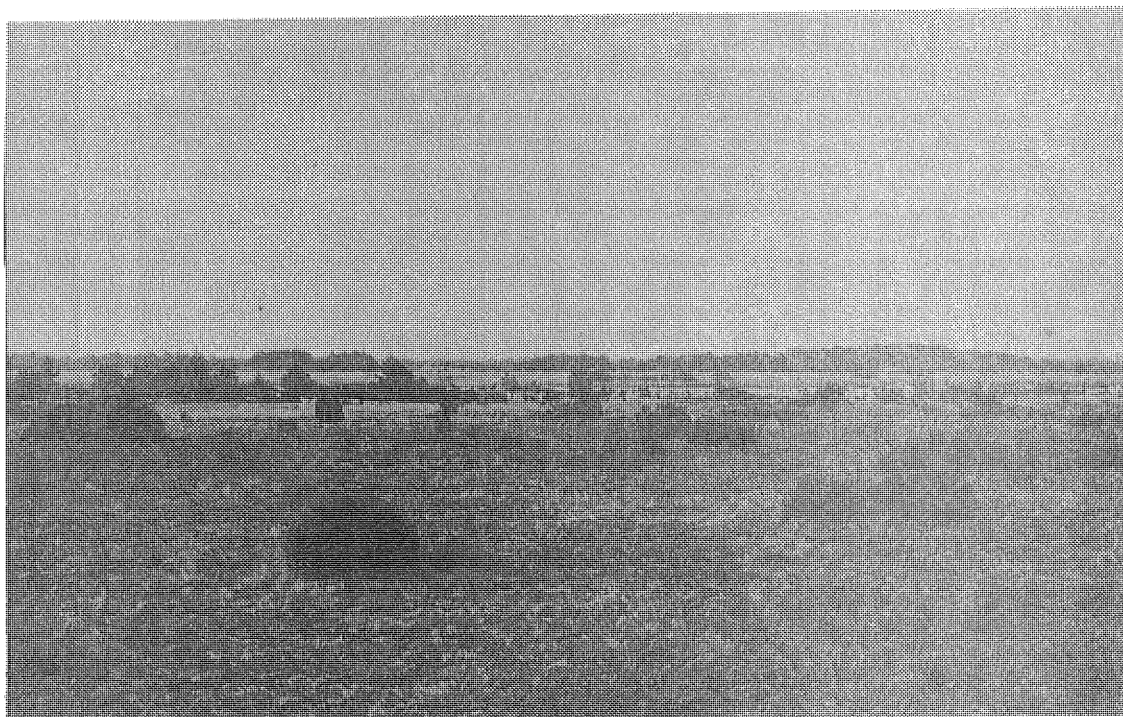

Bild F 11. Öppna större hällmarker med ytterst sparsam högre växtlighet, samt mark av alvertyp. Slitagekänslig. Sundre alvar, SUNDRE

Bild F 12. Tallsavann. Hårt betad relativt öppen tallskog av hällmarkstyp. Stora gamla tallar i dungar, vidsträckt torrbacksytor och våtar. Verkegårds, FÄRÖ

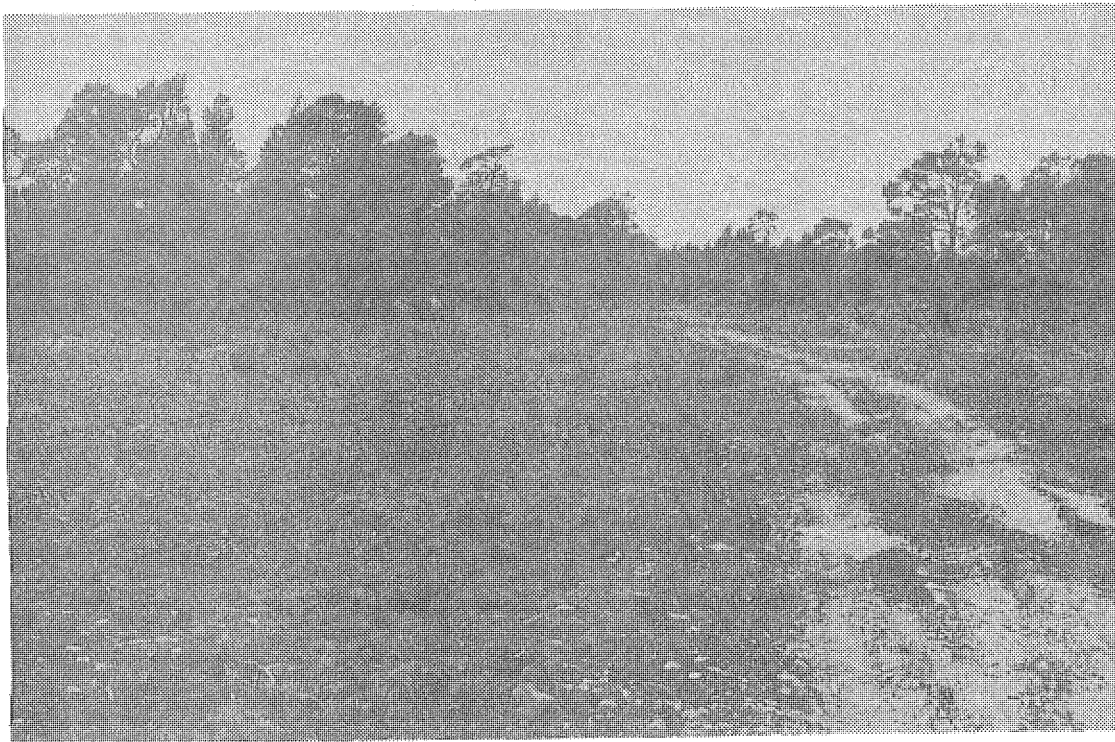

Bild F 13. Tallskog med relativt mycket öppna hållmarker, Skogen är oftast hållmarkstallskog. Öster Bäste träsk, FLERINGE

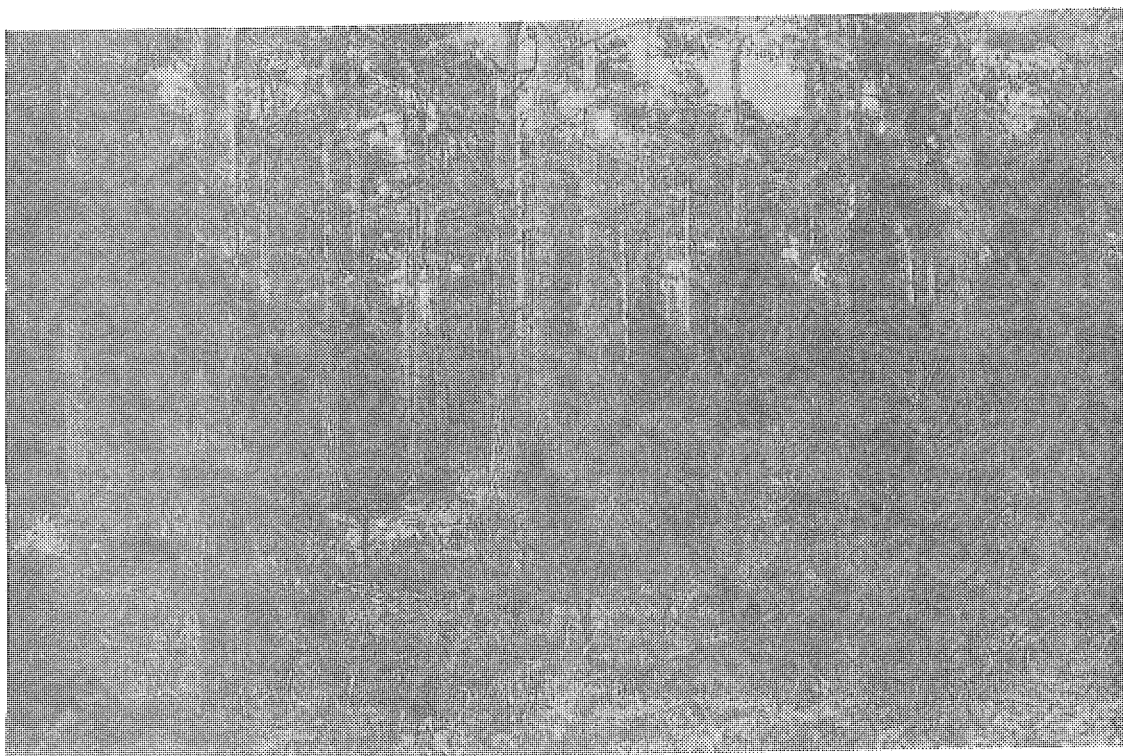

Bild F 14. Skog nästan helt utan öppna marker. Främst tallskog men ibland med visst graninslag och enstaka lövträd. Lojsthajd, LOJSTA

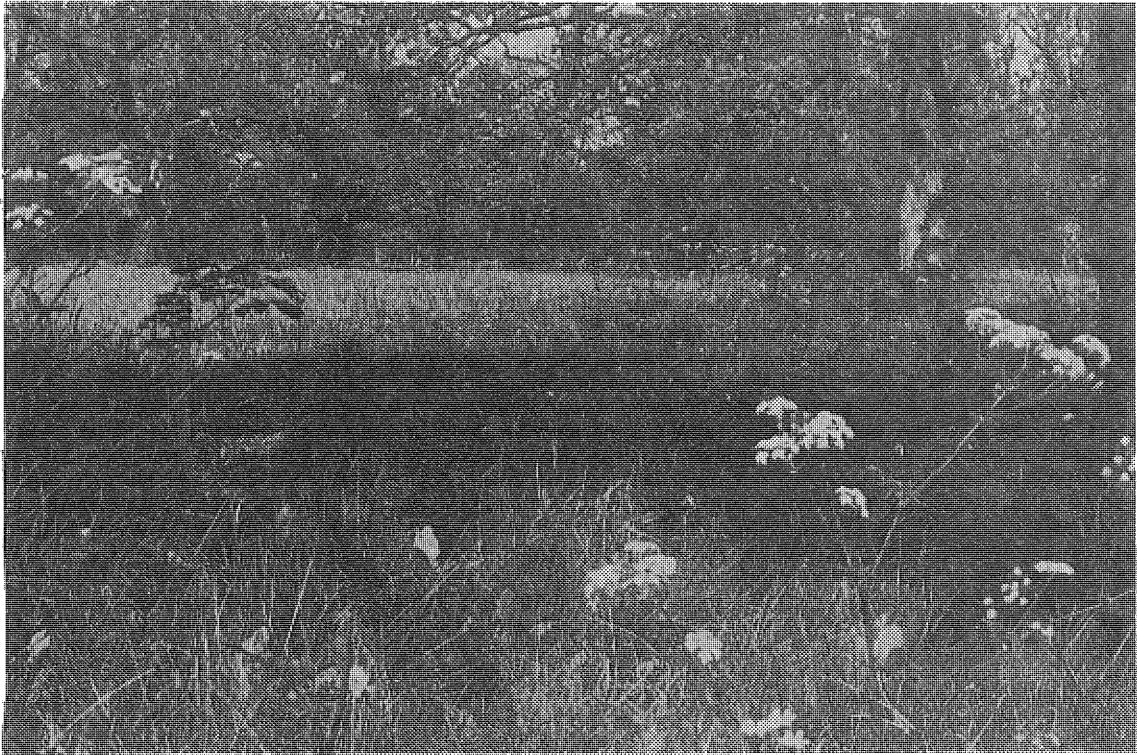

Bild F 15. Lövskog, änge och lövdominerad skog.
Hammarsång, LÄRBRO

Bild F 16. Våtmarksdominerad mark. Inslaget av våtmarker är så stort att framkomligheten är starkt begränsad.
Slitagekänslig. Hoxelmyr, FRÖJEL

Landskapstypernas attraktivitet och slitagekänslighet

Vi bedömde landskapstypernas relativa attraktivitet och slitagekänslighet i förhållande till varandra.

Attraktivast anser vi typ 3, 5 och 10 vara, d v s den halvöppna, varierande marken, alvarmarken samt lövskogen.

Nästa attraktivitetsklass består av typ 2, 4, 6 och 8, d v s den något hävdade marken, den ganska öppna hällmarken, tallsavannen och skog med inslag av öppen mark.

Resterande typer ansågs mindre värdefulla, 1, 6, 9 och 11, d v s odlad mark, hällmarkstallskog, sluten skog och våtmarksdominerad mark.

Attraktivitetsbedömningen grundar sig främst på landskapstypernas omväxling både i växtlighetens artsammansättning och mellan öppen mark och skog. Ju större omväxling ju högre värde. Framkomligheten är också ett viktigt kriterium på en attraktiv landskapstyp. Att alvarmarken hamnat i högsta klassen beror på mångfalden utblickar och dess lättframkomlighet.

Med avseende på slitage delade vi in landskapstyperna i två klasser.

Mindre slitagetåliga är typ 4, 5 och 11, d v s öppna hällmarker, alvarmarker och våtmark. Resten är tämligen indifferent för det slitage som rörligt friluftsliv kan åstadkomma.

Ytterligare en landskapstyp, de mer eller mindre skogklädda flygsanddynerna, som emellertid har för liten utbredning för att komma med i indelningen, är känslig för slitage.

De olika strandtyperna behandlas under 5.2.2.1 Strandkvalitet.

NATURINVENTERINGEN

Utförd 1973 - 74 av länsstyrelsen i Gotlands län.

Landskapsbild

Inventeringen av landskapsbild har tagit fram gotlandstypiska och tilltalande landskap. Dessa landskap är givetvis av intresse för det rörliga friluftslivet. Vi har därför ansett att de områden som har högt och mycket högt landskapsbildsvärde ska tas med som positiva faktorer i utvärderingen.

Botanik

Botaniska värden är ofta påtagliga och intresseväckande även för lekmän, och de i naturinventeringen redovisade objekten betraktas därför som ett positivt tillskott i ett strövområde.

Geologi

På Gotland är de geologiska formationerna ofta mycket tydliga och lättfattliga samt avvikande från det mesta på fastlandet.

De i naturinventeringen värderade geologiskt intressanta partier-
na är därför av värde även för friluftslivet.

Ornitologi

Att värdera fågellivets friluftslivsvärde är inte entydigt. Därför
att flera arter är känsliga även för ett så extensivt utnyttjan-
de, som ett strövområde medför, och för att ett vetenskapligt
högt värde inte alltid behöver motsvaras av ett lika högt fri-
luftslivsmässigt och omvänt.

Med hänsyn till störningskänsligheten har vi inte tagit upp
klass I-objekten som en entydigt positiv faktor, däremot har
klass II medtagits vid utvärderingen, liksom vissa av klass III-
objekten.

Kust- och sjönära mark

Närhet till vatten värderas högt av de flesta. Därför har områ-
den med gångavstånd till kust eller sjö ansetts som extra värde-
fulla. Vi har delat in den kust- och sjönära marken i två klas-
ser. Zonen ca 2 km från kusten och ca 500 m från sjö får högsta
värde medan zonen 4 km respektive 1 km värderas med mindre tyngd.

SAMMANVÄGNING

De ovan beskrivna faktorerna har värderats och vägts mot varand-
ra på följande sätt:

Vi har givit varje faktor en vikt för sin betydelse för rörligt
friluftsliv. Faktorerna är rangordnade enligt följande lista,
där den första fått tyngsta viken. De som står på samma rad har
tillmätts lika värde.

- de attraktivaste landskapstyperna (3,5,10)
- mycket högt landskapsbildsvärde
- övriga attraktiva landskapstyper (2,4,7,8) - högt landskaps-
bildsvärde
- kust- och sjönära mark - (avstånd 4 resp 1 km) - geologi
klass I - botanik klass I
- geologi klass II och III - botanik klass II och III - ornito-
logi klass II (i vissa fall även I- och III-objekt, se ovan)

På så sätt får vi en yttäckande klassificering av all tillgäng-
lig mark utom själva stranden, som särbehandlas se 5.2.2.1
Strandkvalitet.

Bedömningen mynnar ut i tre klasser: mycket lämpliga områden,
lämpliga områden och mindre lämpliga områden. Ett par exempel
får illustrera bedömningen.

Ett område som hamnat i högsta klassen kan exempelvis ha högt
landskapsbildsvärde, en attraktiv "landskapstyp för rekreation"
och vara höggradigt botaniskt och geologiskt intressant. Ett
annat område kan ligga vid kusten, ha mycket högt landskapsbilds-
värde och bestå av den attraktivaste landskapstypen.

Ett område som är klassat som mindre lämpligt kan ha alla naturvetenskapliga värden, men en landskapstyp utan attraktionsvärde, ligga i inlandet och sakna värderad landskapsbild. Men det kan också helt sakna alla ovan nämnda positiva faktorerna.

SEVÄRDHETER

Sevärdheter eller utflyktsmål är de objekt eller områden, som är för små för att i sig kunna betecknas som lämpliga områden för rörligt friluftsliv, men ändå är flitigt besökta av fritidsfolk (eller skulle kunna vara det).

I den mån sevärdheter finns inom ett fritidsområde ökar det givetvis områdets friluftslivsvärde.

Därför har vi som ett underlag för inventeringen kartlagt en stor del av öns sevärdheter. Vi har läst turistguider och gotlandslitteratur, pratat med turistorganisationer, har genom kontakt med botanister, geologer, ornitologer, fiskelägesinventerare, bebyggelseinventerare fått uppgifter om vilka objekt inom respektive fackområde, som är mest intressanta och tydliga även för "vanligt folk". Vi har gått igenom ängsinventeringen för att få fram de mest besökta ängarna o s v. Dessutom finns det med sevärdheter, som vi själva funnit i fält. (Bild F 17)

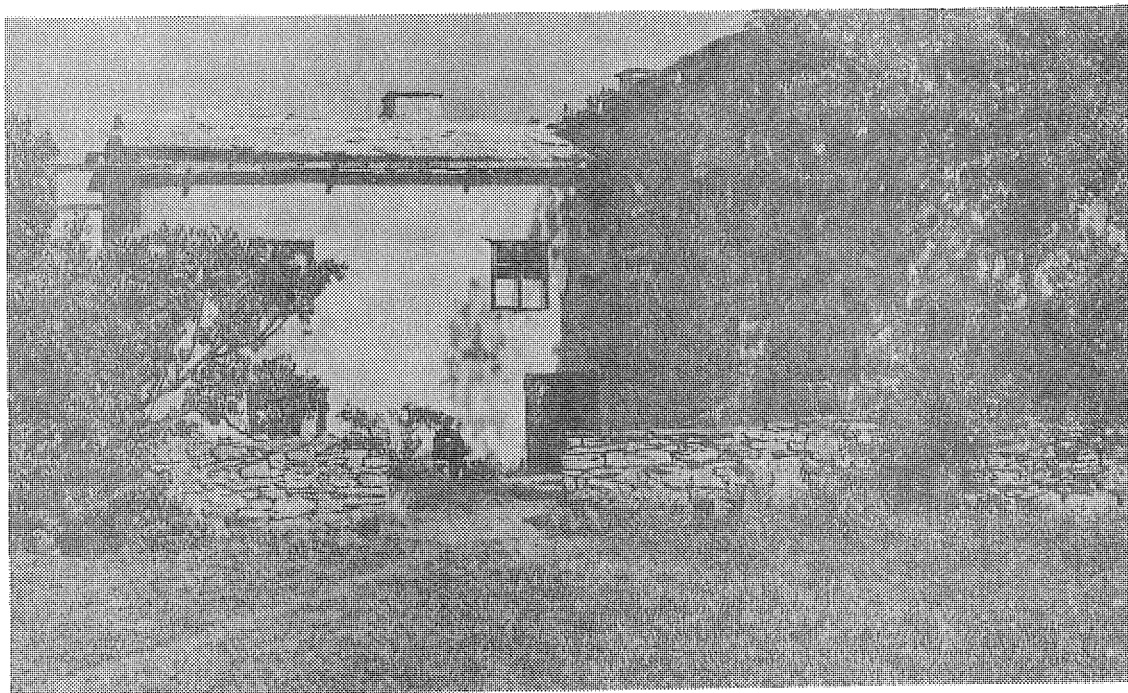

Bild F 17. En sevärdhet: Kattlunds gård, GRÖTLINGBO

En förteckning över typer av sevärdheter:

- vackra utsiktspunkter, utsiktssträckor
- intressanta kyrkor och ödekyrkor
- intressanta byggnader, gårdar (framförallt med medeltida ursprung), kvarnar o s v
- intressanta fornlämningar (de flesta av RAGU klassade som riksintressanta)
- område av faunistiskt intresse (mestadels fågellivet)
- område av botaniskt intresse (fridlysta områden, ängen, myrar, växtlokaler o s v)
- område med intressanta geologiska bildningar (raukar, klintar, grottor o s v)
- fiskelägen, dels de stora fungerande, dels de rent kulturhistoriskt intressanta
- speciella nöjesanläggningar, som Kneippbyn o d

För övrigt hänvisas till karta och objektsförteckning (finns på länsstyrelsen i Gotlands län).

STRANDKVALITET

Stränderna har delats in i fyra typer: sandstrand, klapper- och grusstrand, strandäng och klintkust.

Bild F 18. Sandstranden, den överlägset bästa badstranden.
Norst Auren, FÅRÖ

Bild F 19. Grus- och klapperstranden, ofta med tydliga strandvallar, ger bestående skönhetsupplevelser.
Gamla hamn, FÅRÖ

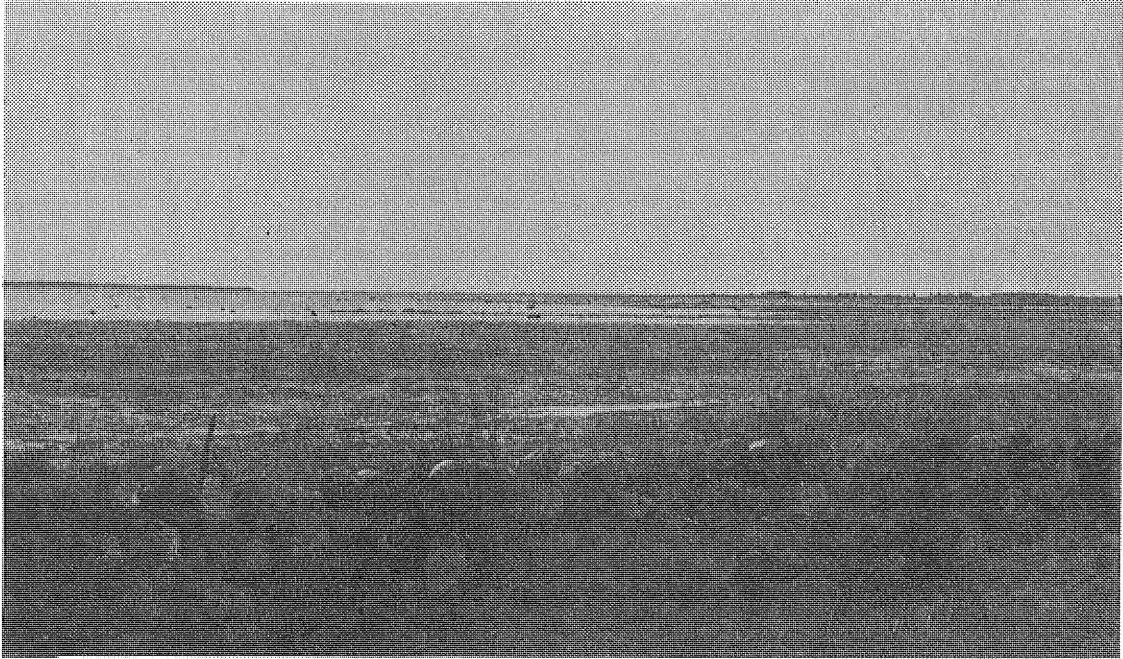

Bild F 20. Strandängen, uppskattad för sitt rika fågelliv.
Skärsbod, NÄS

Bild F 21. Klintkusten, ger storslagna intryck vid spännande
promenader.
Sigsarvestrand, HANGVAR

Vi har inte tyckt oss kunna sätta den ena strandtypens generella lämplighet framför den andra, då lämpligheten är helt beroende på hur stranden används. Sandstranden är bäst för bad, medan den bl a är ganska jobbig att promenera på.

Däremot har stränder med högt landskapsbildsvärde och naturvetenskapliga värden generellt ansetts mer betydelsefulla än de som saknar sådana värden.

Således har vi på underlagskartan för värdering av stränderna lagt in strandtyp och värdena från naturinventeringen.

Våra källor har varit kustinventeringen, naturinventeringen, kontakter samt egna fältiakttagelser.

SKOGSBONITET

Skogens bonitet (bördighet, växtlighet) säger en del om marktyp och vegetationstyp, vegetationens storlek och artsammansättning, samt om skogsbrukets drivningsformer. Vi har därför överfört skogsvårdsstyrelsens bedömningar till en karta med klasserna hög bonitet 3,8 m³ sk, medelhög bonitet 2,4 - 3,8 m³ sk, låg bonitet 2,4 m³ sk, och impediment

Dessutom finns angivet var skogen är svårföryngrad. Observera att bonitetsklassernas gränser är specifika för Gotland och inte generella för riket. Boniteten är förhållandevis låg på Gotland. (karta finns på länsstyrelsen)

STRÖVOMRÅDESENKÄT

En affärsenkät gjordes som ett försök att föra ut naturinventeringen till allmänheten och därigenom få del av allmänhetens kunskap och lokalkänedom. Vi ville få reda på var i naturen de bofasta helst tillbringar sin fritid och vilka områden man därför är mest angelägen om att behålla oexploaterade.

Med dessa frågeställningar sände vi ut kartor till samtliga lanthandlare och till sex affärer i Visby. Kartorna skulle sättas upp i butiken, för att den som ville skulle markera sina fritidsområden.

Sammanställningen grundar sig således på kartor från drygt hälften (eller 59 st) av Gotlands affärer.

Resultatet av enkäten varierar över ön. På somliga delar har få eller inga affärer skickat in kartorna, varför strövområdena där säkert är fler och mer använda än sammanställningen visar.

Bearbetningen och sammanställningen har på grund av undersökningens uppläggning och den varierande kvaliteten, inte kunnat göras efter några statistiska regler eller principer.

Sammanfattningsvis kan vi säga att försöket fungerat över förväntan. Vi har fått en rätt klar bild av vilka naturområden, som används av de bofasta.

(Resultat se bifogad karta skala 1:500 000)

5.2.2.2 Utvärdering av underlagsmaterialet

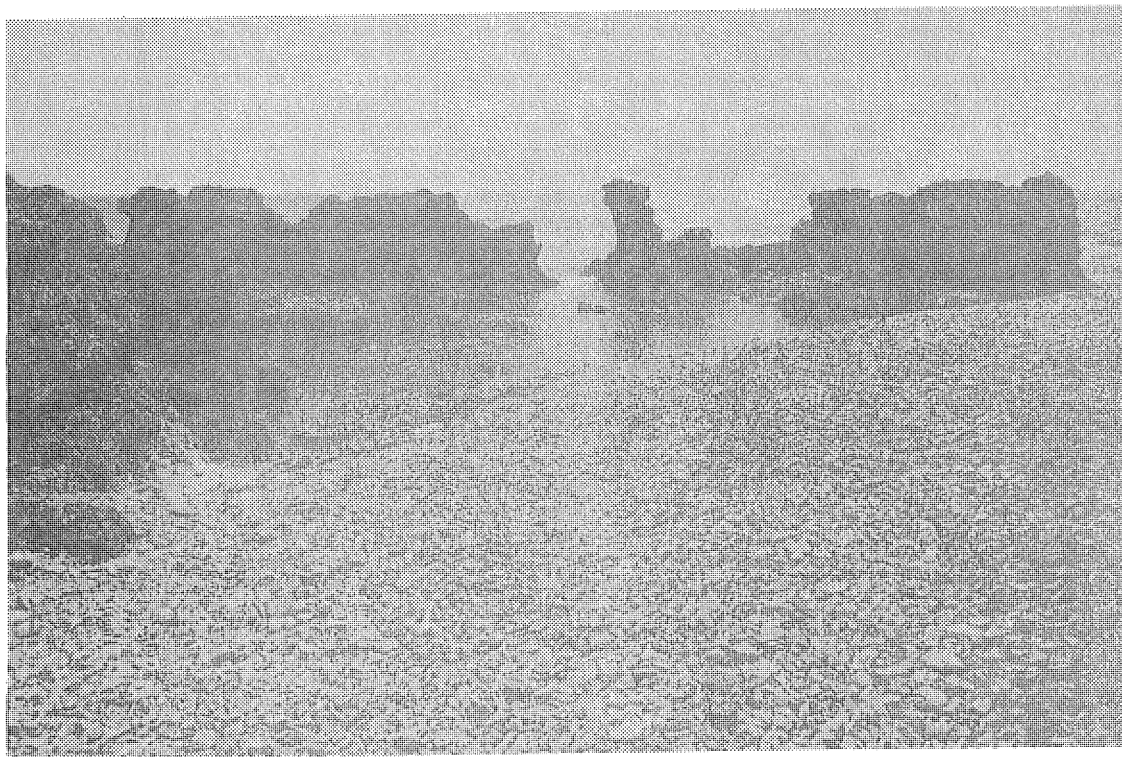
Sju olika underlagskartor av olika dignitet ska nu vägas ihop och sammanställas till en karta. Denna ska ungefärligt visa vilka områden, som kan vara värdefulla för rörligt friluftsliv och i vilken grad.

I sammanvägningen ligger också vår egen lokalkännedom, liksom våra värderingar.

VÄRDERINGSKRITERIER

Om ett område kommer med eller inte i den preliminära utvärderingen och hur det i så fall klassas beror på i hur hög grad följande frågor kan besvaras positivt:

- Är det typiskt gotländskt?
- Är det sällsynt på Gotland?
- Är det det enda av denna typ i regionen?
- Är behovet av rekreationsområdet ovanligt stort just här, d v s ligger det nära en tätort eller annan tätbebyggelse eller är det ont om tillgänglig mark i regionen?
- Ligger det i samband med annan tillgänglig mark eller ligger det i samband med annat område som är värdefullt ur friluftslivssynpunkt?
- Är området åtkomligt från väg (och kollektiv trafik)?
- Är markerna omkring allemansrättsliga så att de inte hindrar åtkomligheten?
- Är det så pass stort att det inte bara är ett utflyktsmål?
- Kan området tillfredsställa många intresseriktningar och verksamheter?
- Om verksamheterna är få, är de då av ett stort allmänt intresse och utövas av många?
- Om verksamheterna är få och få människor utövar dem har området då en särdeles hög kvalitet för just denna aktivitet?
- Kan man tänka sig att besöka området flera gånger?
- Är området lätt att orientera sig i?
- Varierar naturtyperna?
- Varierar topografin?
- Är detaljrikedomen stor?
- Är det händelserikt?
- Varierar utblickarna?
- Finns några målpunkter, sevärdheter, utsikter i området?
- Kan området användas flera årstider?
- Varierar kvaliteterna över årstiderna?
- Är det så tåligt för slitåge att det inte blir utslitet av friluftslivet?
- Är det lättframkomligt?
- Finns stigar och småvägar i området?
- Finns några övriga anläggningar?

- Bild F 22. Hammarshagehällars raukområde, HAMRA
Del i F 91:1, ett klass I område.
Högsta klassen därför att det:
- är typiskt gotländskt
  - ligger i en raukfattig del av Gotland
  - har samband med andra friluftsområden (Holmhällar bl a)
  - är lättåtkomligt
  - intresserar många
  - är ett välbesökt område
  - är lättorienterat
  - har stor detaljrikedom
  - är attraktivt hela året
  - är slitagetåligt
  - finns anläggningar för friluftsliv i närheten

Bild F 23. Forsviden, OTHEM

Del i F 13:1, ett klass III område

Lägsta klassen. Värdefullt därför att det:

- är typiskt gotländskt
- har naturvetenskapliga värden
- rymmer få utnyttjandeformer med få utövare men har särdeles höga vildmarkskvaliteter
- besöks flera gånger
- används flera årstider
- finns stigar och småvägar

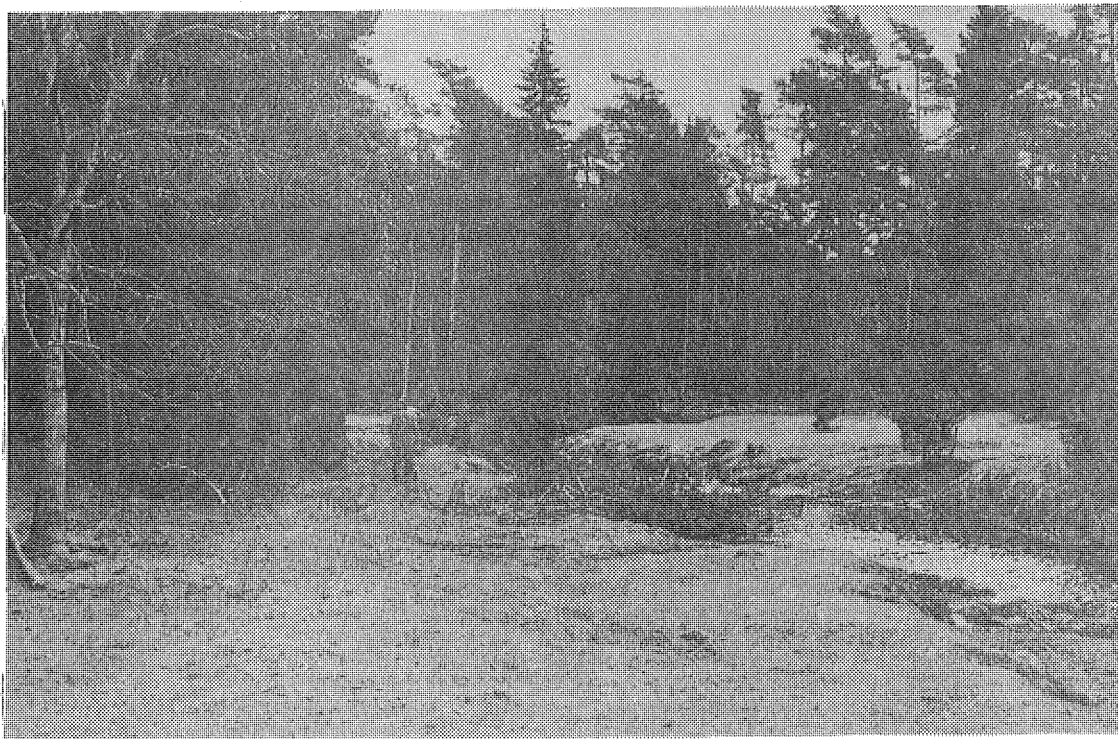

Bild F 24. Dalhemån, VIKLAU

Del i F 47:1, ett klass I område.

Högsta klassen därför att det:

- är sällsynt på Gotland
- ligger i en region, där det är ont om mark för friluftsliv
- ligger nära flera mindre tätorter
- är relativt lättåtkomligt
- tillfredsställer flera intresseinriktningar
- lockar till besök flera gånger
- är lättorienterat
- har stor detaljrikedom
- används flera årstider med varierande kvaliteter
- är slitagetåligt
- är lättframkomligt

UTVÄRDERING AV PRELIMINÄRT LÄMPLIGA OMRÅDEN

Mot dessa frågor ställer vi underlagsmaterialet och gör en preliminär bedömning av vilka områden som kan vara aktuella. I princip är det så att ju fler frågor som kan besvaras positivt och ju fler underlagskartor, som visar på området desto högre värde får det.

Förhållandevis liten vikt har lagts vid om anordningar finns i dag, om tillgängligheten begränsas av dåliga eller obefintliga vägar och liknande. Det beror på att inventeringens syfte är att kartlägga landskapets naturliga resurser. En väg kan lätt förbättras eller byggas, en servering kan öppnas o s v.

Vi har nu fått fram en karta, som visar var lämpliga områden finns och hur pass lämpliga de är. Fältkontroll återstår emellertid.

5.2.3 FÄLTKONTROLL

De områden som bedömts som preliminärt lämpliga minskade genomgående (med några få undantag) både i storlek och antal efter att de fältinventerats. I och för sig en självklarhet, eftersom vi varit tvungna att generalisera hårt i kartarbetet, som bedrivits i en mycket översiktlig skala. Vi var alltså frikostiga i urvalet för att inte några eventuellt värdefulla områden skulle falla bort redan på kartstadiet.

5.2.4 SLUTLIG UTVÄRDERING OCH BEARBETNING

Den slutgiltiga utvärderingen gjordes efter att alla områden fältkontrollerats. Vi kunde då se spridningen i olika regioner, hur väl olika naturtyper var representerade och hur olika intresseinriktningar blev tillgodosedda.

Objektsbeskrivningarna har systematiserats med följande underrubriker: Allmän beskrivning, lämpligt utnyttjande, motivering, störningskänslighet, kommentar.

Allmän beskrivning talar om vilka naturtyper området innehåller, framkomlighet, tillgänglighet, väg- och stigförhållanden, sevärdheter, anläggningar m m, samt vilka naturvetenskapliga objekt, som ligger inom området.

Lämpligt utnyttjande beskriver vilka aktiviteter området lämpar sig för och därmed också årstid.

Motivering: I huvudsak motiveras varför området bedömts som värdefullt (utöver vad som framgått av beskrivningen).

Störningskänslighet: Framför allt tas störningar av andra verksamheter på friluftslivet upp, men undantagsvis också friluftslivets slitagen på naturen.

För att minska objektsbeskrivningarnas omfattning, finns naturtypernas egenskaper för friluftsliv generellt beskrivna på sid 3 och framåt.

5.3 D A G E N S R Ö R L I G A F R I L U F T S L I V P Å G O T L A N D

För att få något att relatera inventeringsmaterialet till, vill vi kortfattat och mycket översiktligt beskriva hur Gotland i dag utnyttjas av det rörliga friluftslivet.

1973 gjordes en intervjuundersökning av turisternas verksamheter på Gotland. Något motsvarande om de bofastas utnyttjande finns inte. Nedanstående redogörelse grundar sig därför delvis på egna iakttagelser och kontakter under ett år på Gotland.

Gotland är - jämfört med övriga Sverige - förhållandevis förskonat från urbaniseringens och industrialiseringens avigsidor. Det gamla jordbruksdominerade kulturmönstret är till stora delar bevarat. Skogsbruket har bedrivits varsamt, bl a på grund av låga boniteter och ägosplittring.

Skogen är därför genomgående gammal med få monokulturer. Dagens höga virkespriser har emellertid givit en snabb förändring av virkesuttaget, vilket sett strikt ur friluftslivets synvinkel, är olyckligt.

Tätorterna expanderar mycket måttligt, detsamma gäller industrin.

Det enda som i någon mån hindrar friluftslivet är den tilltagande fritidsbebyggelsen, som slumpartat fått breda ut sig längs kusterna.

Av det ovan sagda förstås att Gotland har ovanligt goda möjligheter för rika naturupplevelser i skog och mark, längs kusten och i inlandet. Den starka kulturprägel ger ön ytterligare kvaliteter som rekreationslandskap.

Dagens rörliga friluftsliv är framför allt inriktat på dessa båda förutsättningar: den storslagna, varierade, oexploaterade naturen och det ålderdomliga kulturlandskapet.

I turistintervjuerna framkom att de alldeles övervägande aktiviteterna består av bad och naturutflykter i lika delar. Därefter kom besök av sevärdheter, där rauk- och klintområden, kyrkor, fornminnen och fiskelägen kom i första hand.

Anläggningar för rörligt friluftsliv är sparsamt förekommande. Tretton campingplatser, åtta semesterbyar och fyra vandrarhem, ett flertal pensionat, ett antal iordningställda badplatser, tolv minigolfbanor, en 18-håls golfbana, fyra motionsstugor med slingor, några etablerade orienteringsområden. Utbudet av serveringar och kiosker är litet. På grund av friluftslivets naturinriktade karaktär fyller det knappa utbudet i stort sett behoven. Ett undantag utgör den omfattande cykelturismen, som kräver fler vandrarhem och serveringar. Se för övrigt rapporterna från länsstyrelsen i Gotlands län, "Inkvartering för turister" och "Sport- och friluftsanläggningar".

Vintersporten är begränsad på grund av den vanligtvis dåliga snötillgången. Emellertid fryser vätar och träsk oftast till och bildar fina skridskoisar.

För de bofasta har jakt och fiske betydelse som fritidssysselsättning (kombinerat med försörjningsaspekten). Det finns gott om kanin, hare och räv och denna jakt är betydande. Men jakten är knuten till markägande och därför endast möjlig för en minoritet. Likaså är fiske från land beroende av markinnehav. Detta fiske är emellertid marginellt, då stränderna till största delen är mycket långgrunda. Möjlighet att köpa fiskekort finns för Vägumeviken och Koviken. 300 m ut från land är fisket fritt och regelbundna fisketurer utgår sommartid från Visby bl a. Dessa turer är flitigt utnyttjade. I övrigt får man lita till egen båt. Varken jakt eller fiske är således i dag de betydande aktiviteter de skulle kunna vara för den breda allmänheten.

Bär- och svamptillgången är begränsad. Just fåtalet gör emellertid bär- och svampmarkerna mycket viktiga.

5.4 PRINCIPIELL BESKRIVNING AV NATURTYPER FÖR RÖRLIGT FRILUFTSLIV

Ett område som är lämpligt för rörligt friluftsliv kan vara mycket sammansatt till uppbyggnaden. Det kan bestå av en sandstrand, blomsterrika öppna ängsmarker, ett lövskogsparti. Förutom variation i naturtyper kan det även innehålla olika typer av sevärdheter; kulturbundna som kyrkor, gravfält och fiskelägen och mer "naturliga" som raukfält, grottor och växtlokaler. Hur sevärdheter - punktobjekten - utnyttjas är självklart, naturtyperna däremot kan användas för flertalet verksamheter. De är olika attraktiva för olika människor, men varierar även i slitagekänslighet. De är också beroende av att andra intressen, exempelvis skogsbruk eller jordbruk, regleras för att det sociala värdet ska bestå.

Skillnaden mellan naturtyper och landskapstyper för rekreation finns beskriven under 5.2.2.1 Landskapstyper för rekreation.

Vi ska här diskutera och försöka sammanfatta dessa problem för de gotländska naturtyperna och, om möjligt, ge rekommendationer för de olika aspekterna. Under sidorubriken "Utnyttjandeformer" anges hur friluftslivet utnyttjar respektive kan tänkas utnyttja naturtypen. Under rubriken "Störningskänslighet" behandlas både störningar på naturtypen av friluftslivet och störningar på förutsättningarna för friluftslivet av andra verksamheter. Mer konkret behandlas problemställningarna under de följande objektsbeskrivningarna.

5.4.1 SKOGSMARK

Den gotländska skogsmarkens utnyttjande för friluftsliv är lågt jämfört med övriga naturtyper, men därigenom inte mindre betydelsefull. Den största delen av skogen består av barrskog och endast en liten del av lövskog. Vi har ur friluftslivsynpunkt delat in skogen på följande sätt: hållmarkstallskog, barrskog med högre bonitet, ibland barrblandskog, lövskog (med ängar).

5.4.1.1 Hällmarkstallskog

Bild F 25. Hällmarkstallskog, i Hall-Hangvar
HANGVAR

Denna skogstyp är av låg bonitet med tall som det helt dominerande trädslaget. Variationen är liten inom de skogklädda delarna. I denna skogsmark ligger dock öppna hällmarker och våtområden. Hällmarkerna kan ha olika karaktär, hårt kalkberg i dagen eller med ett tunt täcke av vittringsjord. Vätarna bildas där den ytligt liggande berggrunden saknar spricksystem eller annan form av avlopp. Under höst, vinter och vår vattenfylls därför dessa marker för att torka ut sommartid. Det är detta förhållande, som utgör naturtypens värde för rekreation. Skogsmarken blir omväxlande. Speciellt gäller detta för de "våta" årstiderna. Sommartid, under torka och sol, är andra naturtyper vida överlägsna.

Som förstås av beskrivningen är dessa marker relativt lättframkomliga. Skogsbruket bedrivs där varsamt, då skogen ofta är svår-föryngrad. En avverkning ger alltså negativa konsekvenser endast för ett fåtal år.

Tillgängligheten är god genom att skogsbilvägs- och stigsystemen är vitt förgrenade. Det beror även på att denna skog tidigare till stora delar betades med får. Denna användning har under senare år minskat, men inte upphört.

Utnyttjandeformer:

För friluftsliv kan dessa områden utnyttjas för skogs- och natur-

promenader samt motion. Andra intensivare former passar inte, men av den orsaken att de attraktivaste delarna är mycket slitagekänsliga. Bär och svamp saknas. Dessutom är denna naturtyp värdefull då det inom många områden (t ex runt Visby) saknas alternativ.

Störningskänslighet:

De övriga anspråk som kan påverka värdet är skogsbruket, fritidsbebyggelsen och stentäktverksamhet. Skogsbruket kan bedrivas med den motivering som lämnats ovan. Det kan vara önskvärt att helt lämna vissa delar. Stentäkterna innebär att det ursprungliga värdet helt spolieras. Frågor om fritidsbebyggelse är mer intressanta och kontroversiella. Fritidshusen utnyttjas ju till stor del endast sommartid, varför känslan av privatisering inte är så stor under de delar av året då skogs promenader är vanliga. Men att fritidsbebyggelse stör är självklart. Speciellt om det aktuella skogsområdet ger ett intryck av ostördhet och avskildhet. (Hur man ska ställning till denna konflikt behandlas därför under objektsbeskrivningen område för område).

5.4.1.2 Barrskog med högre bonitet

Denna skog växer på sandig och grusig mark där berggrunden ej ligger ytligt (> 1 m). Tall är det vanligaste trädslaget. Lokalt på östra Gotland finns storvuxna, högväxta granskogar på mäktiga sandavlagringar. Skogsmarken utnyttjas av skogsbruket och detta formar till stor del det rekreativa värdet. En högstammig, slutavverkningsmogen skog är lättgången och attraktiv. I samband med avverkning och när den unga enhetliga skogen står tät innan röjning och gallring, får man ingen stimulans genom att vistas i dessa marker. Topografin varierar oftast, då strandvallssystemen är rikliga.

Ur friluftssynpunkt finns dock vissa värdefulla egenskaper. Dessa skogar kan vara bär- och svamprika, det är dock ovanligt. Att skogs promenader inte är lika vanliga på Gotland som på fastlandet beror just på att dessa storskogar inte är så "innehållsrika", exempelvis saknas det högre djurlivet. En detalj i dessa skogar, men av stor betydelse, är de små skogsbäckar som rinner där, och som även ibland är vattenförande sommartid. Denna skog betad ger ett tilltalande vistelselandskap.

Utnyttjandeformer:

Den övervägande sysselsättningen i dessa marker blir alltså skogs- och naturpromenader, orientering och andra typer av motionsidrott. Jämfört med hållmarkstallskogen är denna skogstyp många gånger mer lämpad för anläggningar. Den har inget egenvärde för ändamålet, men kan ge bra möjligheter, när den ligger i närheten av någon attraktion. Skogen är ju växtlig och man kan inte så känslig för ingrepp. Ny vegetation etableras snabbt och många av de ursprungliga naturliga karaktärerna består om man exempelvis bygger en semesterby.

Störningskänslighet:

Konflikten är som sagts ovan i första hand skogsbruket och det

går inte att komma ifrån att skogsbruket, trots tal om och försök till drivningsformer efter naturvårdsprinciper, totalt sett minskar det rekreativa värdet i våra marker. Hyggenas utblickar och landskapsvyer uppväger inte kvaliteterna hos den mångformiga, art- och individrika skogen. De täta planerade beståndens monotonu uppväger inte den naturliga skogens tidlösa kvaliteter.

Vi anser det rätt och riktigt med ett bärkraftigt skogsbruk men är rädda för att skogen som total rekreationsresurs kan mista sitt värde. I detta arbete, som i uppläggnigen går ut på att få fram vissa speciella och avgränsade områden för friluftsliv, blir det mer fråga om praktiska insatser, och följderna blir en segregerad skog.

För Gotlands del, måste vi tillägga, är tacksamt nog denna konflikt och dessa risker mycket mindre än i det övriga riket. Mark- ägarförhållanden (små, bondeägda skogar) och den lokala skogspolitiken motverkar effektiviseringens avigsidor.

En annan konflikt består i att fritidsbebyggelsen lokalt på Gotland breder ut sig i denna naturtyp. Att så sker kan inte betraktas som felaktigt ur ett generellt perspektiv. Lokalt kan det vara otillfredsställande.

På sikt är dessa skogar även hotade genom täktverksamhet. Öns mäktiga sand- och grusavlagringar underlagrar ju denna skogsmark.

5.4.1.3 Lövskog (med ängar)

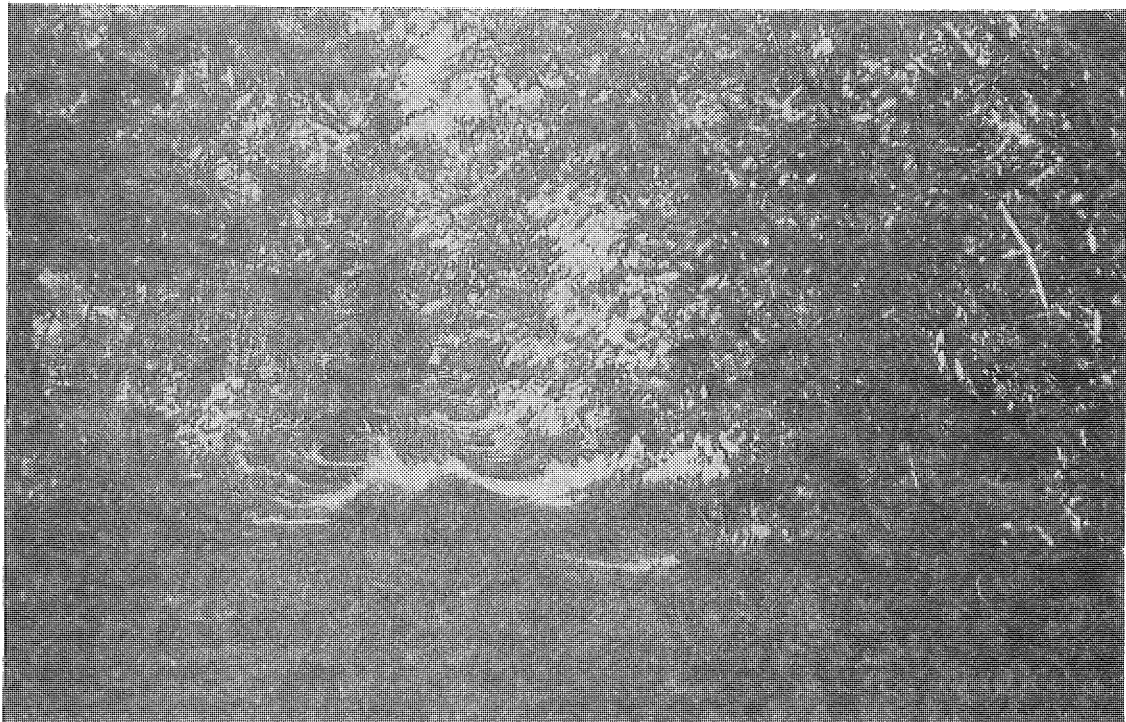

Bild F 26. Lövskog (med ängar)

Lövskogen utgör numera små rester i det gotländska landskapet. I odlingslandskapet är det visserligen ofta lövrikt runt gårdar, efter vägar och diken, men de sammanhängande områdena som kan utnyttjas för friluftsverksamhet är små.

Lövskogen som rekreatjonsmark har många och värdefulla egenskaper. De flesta människor attraheras av lövskogen och speciellt i ett landskap, där barrskogen dominerar så fullständigt som på Gotland. Lövskogen är mycket mer varierad än barrskogen. Antalet träd- och buskarter är stort, exempelvis ask, ek, björk, lönn, alm, hassel, hagtorn och apel. Undervegetationen är även den mer varierad med vackert vår- och sommarflor. Att skogen är så artrik leder också till att den varierar under året och är händelserik. För fågellivet gäller sammalunda.

Den naturliga omväxlande lövskogen har emellertid även negativa egenskaper. Den är ofta svårframkomlig ibland ogenomtränglig, då slyvegetationen är kompakt.

En variant av lövskogen är ängnet. Det har många av lövskogens positiva egenskaper, men saknar de negativa. Ängnet är slåttermark med fritt stående och grupper av träd i den öppna ängsmarken. Karaktären blir parkartad, marken är lättgången och attraktiv. Många gånger glöms det tyvärr bort av friluftsmänniskor att ängnet är slåttermark och alltså som sådan inte allemansrättslig under vegetationsperioden, alltså den tid då ängnet står i sitt flor. Med små medel kan man emellertid hindra dessa onödiga störningar av ängnet. Enkel information, en stig slinga och en rastplats invid eller just innanför "entrén" är enkla anordningar som skulle göra stor nytta i några speciellt utvalda ängar.

Utnyttjandeformer:

Lövskogen och ängnet används för naturpromenader, rastplats, utflyktsmål, naturstudier, lekar, solbad på våren o dyl. Utnyttjandet är alltså i första hand bundet till sommarhalvåret.

För anläggningar och intensivare utnyttjande är självklart lövskogen utmärkt. Den ger variation, skydd, lä och ett tilltalande sommarlandskap. Sommarutnyttjandet innebär dock en bindning till stranden och där är lövskogen ovanlig. Den dominerar i anslutning till jordbruksbygderna.

Störningskänslighet:

En konflikt berördes ovan (friluftsliv - markägare) där friluftsfolket kan förstöra. Motsatsen finns även och är kanske vanligare. Lövrika marker odlas upp, av förståeliga skäl, då marken är god och detta ger ett bättre ekonomiskt utbyte. Ängarna kommer dock säkert att leva kvar ändå, då de på ett påtagligt sätt tillhör den gotländska traditionen.

5.4.2 ÖPPNA MARKER

Någon absolut avgränsning mellan öppen och skogklädd mark går inte att göra. De går in i varandra. Som exempel kan nämnas ängnet ovan, som ju är ett mellanting. Öppen mark är oftast resultat av mänsklig påverkan. De kulturtyper som detta har lett till är åker-

mark, betesmark-hagmark. Av betesmarken kan vi urskilja tre olika typer: a) tallsavanner på norra Gotland, hårt betestryck, torrbackar med enstaka tallar, ibland i grupper, b) hedbeteslandskapet och alvaret med tätare och artrikare grässvål. Det bildas på något bättre marker och saknar ofta träd, c) lövrika landskap, som ofta är tidigare slåtterytor, som nu ger ett rikt bete. Bland de öppna markerna ingår även den kanske allra ursprungligaste naturtypen på Gotland - hållmarken (som i sig inte ger något ekonomiskt utbyte).

5.4.2.1 Åkermark

Åkermarken är allemansrättsligt sett inte tillgänglig under stora delar av året. Efter skörd på sensommaren-hösten får man visserligen vistas på och röra sig över åkrarna, men det är knappast fråga om tilltalande vistelselandskap. Teoretiskt har åkermarken sin största betydelse vintertid.

5.4.2.2 Betes- och hagmark

Tallsavannen

En säregen naturtyp, som i huvudsak återfinns på Fårö. Detta landskap är ett resultat av ett maximalt utnyttjande av marken för produktion. Betestrycket är mycket hårt med följd att endast ett fåtal växter förmår leva här.

Utnyttjandeformer:

Detta landskap har självklart sitt speciella värde för rekreation. Det är ett öde, kargt, ibland ogästvänligt, men också däri- genom, ett fascinerande landskap. Det är lättframkomligt, men kanske enformigt. Ostörda naturpromenader är vad landskapet lämpar sig för.

Naturtypen är säregen och skulle säkert vara attraktiv för intensivare och exklusivare former för friluftsliv. Men styrande måste ändå vara, att de stora delarna av detta landskap ska bevaras och skyddas från nya typer av exploatering. Detta landskap är redan hårt nedslitet, varför människans utnyttjande av marken för friluftsliv knappast kommer att förändra eller försämra områdets värden.

Störningskänslighet:

Friluftslivet kan alltså i princip vålla stor skada genom friluftsanläggningar, men det enda verkliga hotet mot naturtypen och även dess rekreativvärde är en hämningslös fritidsbebyggelse (förutom upphört bete). Vi behöver knappast leda i bevis vilka förändringar detta kommer att ge.

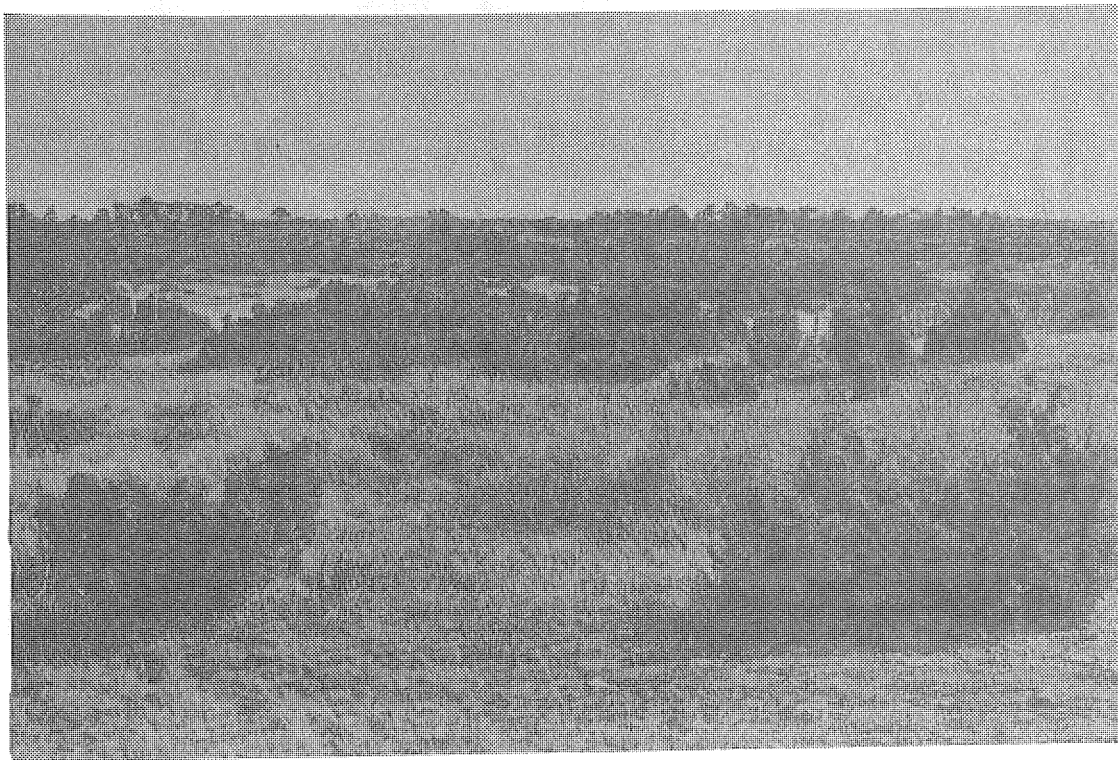
Hedbeteslandskapet

Bild F 27. Hedbeteslandskap vid St Hoburga, FÅRÖ

Det öppna hedbeteslandskapet och alvaret har inte avgörande skillnader ur rekreationssynpunkt från tallsavannen. Landskapet är ofta öppnare och vegetationen tåligare mot det hårda betetrycket. Enbuskarna i allmänhet växtligare och tätare. Vi kan i övrigt hänvisa till resonemanget ovan under "Tallsavann" samt poängtera att denna typ av landskap är mycket vanligare och därigenom inte så hotad.

Lövrika betesmarker

Bild F 28. Lövrika betesmarker vid Bjärs, ENDRE

Olika tendenser finns inom det gotländska jordbruket. På norra Gotland utnyttjas så gott som alla utmarker för bete. Lokalt går förändringarna i en annan riktning. Bördiga marker överförs till den extensivare betesformen. Det gäller små, kanske avlägsna, åkermarker. Det gäller ängarna som kräver en arbetsinsats, som inte ger motsvarande ekonomiskt utbyte. Lövrika marker uppstår och det är alltså fråga om en relativt ny landskapstyp på Gotland.

Utnyttjandeformer:

Dessa marker är attraktiva för friluftsliv. De har ungefär samma kvaliteter som ängarna och är framkomliga. Tyvärr kan "taggträdsjukan" minska möjligheten att röra sig i dessa områden. Enkla åtgärder som uppsättande av stöttor kan avhjälpa dessa problem. Forna tiders betade allmänningar (samskiften) saknas verkligen i dagens odlingslandskap.

Detaljer som kan nämnas är att dessa bördigare marker ofta i sina fuktigare delar trampas sönder av kreaturen med slitageskador och svårgångna partier som följd. Vidare att inte alla människor tycker om att vistas tillsammans med djur i sitt rekreationslandskap. Men ändå är det ett landskap med omväxlande karaktär för promenader, vistelse, utflykter o dyl.

Detta landskap i sitt hävdade stadium är attraktivt för anläggningar, exempelvis tält- och campingplatser, semesterbyar o dyl, men i så fall måste man komma ihåg att områdets värden är beroende av betet, och att förändringar sker snabbt om detta upphör. Vegetationen får en annan karaktär.

Störningskänslighet :

Naturlandskapstypen är inte vanlig, varför man bör vara måttfull i exploateringen av den. Det gäller även för andra samhällspråk som står i konflikt med rörligt friluftsliv. Fritidsbebyggelse (mer om fritidsbebyggelse), uppodling, barrskogsplantering, vägdragningar har alla samma privatiserande inverkan.

5.4.2.3 Hällmark

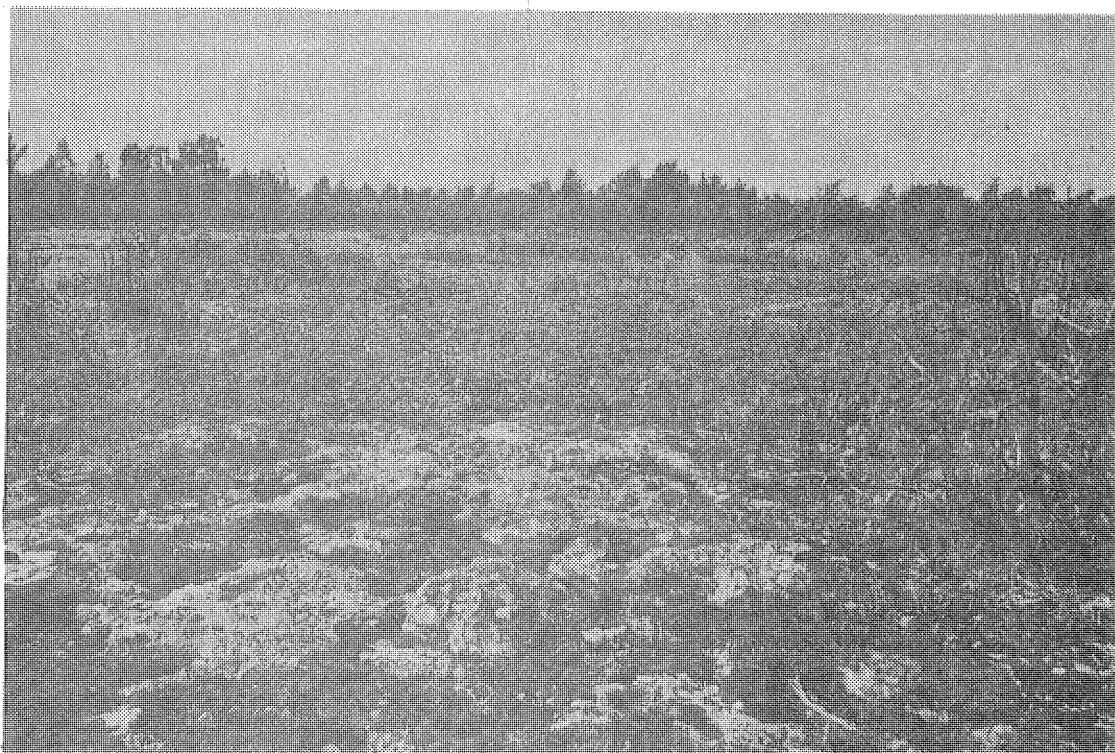

Bild F 29. Hällmark vid Tåjnungs, HANGVAR

Ett verkligt särdrag i gotländsk natur utgörs av hällmarkerna. Former av hällmarken har redan berörts ovan under "Tallsavann" och "Hällmarkstallskog" men naturtypen är så pass speciell att den kan beskrivas ytterligare.

Hällmarken i sin extrema form är en stor öppen lättgången yta med sparsam vegetation. Buskar och träd kan saknas helt eller växa vid sprickor i berggrunden. Torktåliga gräs, enstaka örter lavar och mossor växer här, men täcker inte marken helt. Vegetationen kan följa spricksystemen i snörräta linjer och ge vackra regelbundna system.

Utnyttjandeformer:

Dessa öppna, karga marker har ett ganska ensidigt och lågt utnyttjande för rekreation. Promenader, utsikter, utflykter, kanske skidåkning vintertid är de lämpligaste aktiviteterna. Hällmarkens värde beror mycket på omgivande markers attraktionskraft, t ex hällmarken ovan ett klintberg lockar fler människor än den hällmark som bildar ett "torg" i en flack skogsmark.

Störningskänslighet:

Hällmarken är en mycket slitagekänslig naturtyp. Det är en extrem biotop med växlingar mellan dominerande total torra och hög fuktighet efter ett regn. Utnyttjas den för rörligt friluftsliv slits vegetationen ned och har svårt att vandra in igen. Här får man göra skillnad på underlaget; mellan den hårda revartade kalkstenen och markerna med vittringsjord. Att vegetationen slits ned på revkalkstenen är ej så allvarligt som att både vegetation och underlag blir förstört på vittringshällmarkerna. Överhuvudtaget klarar dock dessa marker det mycket extensiva friluftsliv, som det här oftast blir frågan om.

Ett annat intresse på dessa marker är den extensiva betesdriften vilket inte står i konflikt med friluftslivet. Allvarligaste hotet utgörs av stenbrotten. De utgör ju ingrepp som verkligen är definitiva. Visserligen går det, om ekonomiska resurser finns, att skapa högutnyttjade fritidslandskap i de gamla stenbrotten, men detta uppväger ej behovet av att bibehålla dessa marker orörda.

De gamla stenbrotten ligger idag lämnade efter avslutad brytning. Somliga av dem vattenfylls och blir tillskott i rekreationslandskapet. Andra ligger som döda ytor, men kan utnyttjas för en hård fritidsexploatering. Detta har inte skett ännu men kommer nog.

5.4.3 STRÄNDER

Att klassificera stränderna är många gånger svårt. En strand kan innehålla många karaktärer framför allt beroende av hur bred man anser att strandzonen är. För friluftsliv har vi funnit att strandtyperna är fyra till antalet, nämligen sandstrand, strandäng, grus- och klapperstrand samt klintstrand. (Fotografier på stränderna finns under 5.2.2.1 Strandkvalitet)

5.4.3.1 Sandstrand

En grov uppskattning av kusten ger att ca 12 procent består av sandstrand, vilket jämförelsevis för riket är en hög procent. Sandstränderna varierar. Två huvudtyper finns. Dels den stora breda sandstranden, som inåt land består av ett dynformigt flygsandsområde. Dels de sandstränder där sanden finns i ett smalt bälte mot vattenlinjen. De förra är naturligtvis de som i första hand är av intresse för rekreation.

Utnyttjandeformer:

Dessa stora sandstränder har ett koncentrerat högt utnyttjande sommartid, vilket har lett till en omfattande exploatering. Se-

mesterbyar, kiosker, serveringar, fritidshus trängs intill sandstranden. Att så sker är naturligt och riktigt men även oexploaterad sandstrand bör finnas.

Störningskänslighet:

Fritidsbebyggelsen dras alltså också till dessa stränder och konflikter uppstår då stranden kan privatiseras. De gotländska sandstränderna måste dock betraktas som ovanligt tillgängliga för allmänheten (jfr exvis med Skåne).

Teoretiskt utgör täktverksamhet ett hot, men det måste betraktas som orealistiskt att ekonomiska intressen i detta fall får övertrumfa allmänhetens rekreatjonsbehov.

5.4.3.2 Strandäng

Den vanligaste strandtypen på Gotland är strandängen (ca 42 procent). Den dominerar framför allt på östra Gotland.

Strandängen är en låg flack strand, som är gräsklädd och stundtals örtrik. Gräset hålls lågt genom bete. Detta har minskat under de sista årtiondena.

Utnyttjandeformer:

Strandtypen är en promenadstrand och utflyktsstrand. Ofta för att man vill studera växt- och djurliv eller komma nära havet. I princip är stranden lättframkomlig, men sankpartier och taggtrådsstängsel kan vara hindrande. Men det stör knappast den kategori naturintresserade, som i första hand söker sig hit.

Strandängen har så gott som ingen attraktionskraft på vanliga anläggningar för friluftsliv. Det är långgrunt i vattnet och botten är stenig - dåligt bad m a o.

Störningskänslighet:

Friluftsliv på stranden kan i första hand störa fågellivet. De flacka gotländska fuktiga strandängarna har en specifik och artrik häckfågelfauna med flertalet störningskänsliga arter. Senvår och försommar är riskerna för spolierade häckningar störst.

Det finns också sorgliga fall där promenader genom strandens betesfällor har medfört öppnade grindar och lössläppta kreatur. Att detta i sin tur leder till igenspikade grindar sommartid är lika förståeligt som beklagligt.

Konflikter med andra intressen är inte speciella för strandängen. Här gäller samma dominerande problem som vid all strand. Nämligen störande fritidshus i strandskogen. Bättre lösningar än den rådande verklighetens torde kunna skapas.

5.4.3.3 Grus- och klapperstrand

Grus- och klapperstranden är tillsammans med strandängen den vanligaste strandtypen (ca 35 procent av kusten).

Bredden på den öppna strandzonen varierar för denna strandtyp, beroende av materialets grovlek. På finkorniga material (grus) vandrar gräs, ris, tall och gran in trots att vågorna har svallat ur de allra finaste partiklarna. Är materialet grövre kan vidsträckta urtidsgrå klapperstensfält bildas.

Denna strand karakteriseras också i topografin av vattnets inverkan. Jämnt böljande strandvallar ses ofta i slutningen ned till stranden.

Utnyttjandeformer:

Frankomligheten varierar med materialets skiftande grovlek. Det grova materialet kan vara minst sagt arbetssamt att gå på. Samma sak gäller för badmöjligheterna.

Utnyttjandet för friluftsliv är således tämligen ensartat. Stranden har inte någon särskild attraktionskraft på anläggningar för friluftsliv.

Störningskänslighet:

Motstående intressen till friluftslivet är tåktverksamhet och fritidsbebyggelse.

Tåktverksamheten består till största delen av husbehovståkt. Man använder strandgruset till det lokala vägnätet. Det är dock endast efter ett fåtal stränder, som denna verksamhet har förstört möjligheterna till friluftsliv. Havet läker många av såren.

Fritidsbebyggelsen söker sig ju till alla stränder, men kanske inte i första hand hit. Då skogen (som däremot ofta hyser fritidshus) många gånger går nära vattenlinjen har följden blivit att den icke privatiserade stranden är smal.

5.4.3.4 Klintkust

Gotlands karaktärskust, som dominerar västkusten från Tofta och upp till Hallshuk. Denna kusttyp omfattar drygt 10 procent av strandlängden, och karaktäriseras av en ofta mäktig, upp till 25 m (60 m på L Karlsö) hög klint. Den är ibland lägre och sluttande, ibland med utskjutande överhäng (s k klintnäsor). Nedanför klinten finns oftast en smal klapperstrand med relativt grovt material. Sällsynt finner man sand i vattenlinjen. Nedanför klintnäsorna finns ofta blockigt nedrasat material, som kan vara svårt att ta sig förbi. I havsbotten utanför finns en pallkant. Det kan således vara långgrund och badbart endast i undantagsfall.

Ovan klinten växer en hållmarkstallskog utom efter de märkliga leriga sträckorna, där barrskogen är av bättre växt. Speciellt klintnäsorna med gräsklädd mark är attraktiva för friluftsliv.

Utnyttjandeformer:

Klintkusten är för friluftsliv en promenad- och vandringskust, med utsikter och upplevelser av orörd natur.

Störningskänslighet:

Friluftslivet kan i undantagsfall störa de naturvärden som finns. Den sparsamma häckfågelfaunan är i vissa fall störningskänslig. En del arter som exempelvis korp häckar dock lyckligtvis innan det ökade sommarutnyttjandet börjar.

Klintkusten är otillgänglig och det enda anspråket utöver rörligt friluftsliv och vetenskaplig naturvård är bebyggelse. Ett fritidshus vid en klint är ett synnerligen exklusivt läge, men denna bebyggelseutveckling tycks ha bromsats. Klintnära fritidshus, som vid Högklint, bör vara ett minne blott. Att samutnyttja klintkusten för friluftsliv och bebyggelse går säkert i vissa partier, men lösningarna är inte självklara.

5.4.4 ÖVRIGT

Förutom på mark ställer friluftslivet areella anspråk även på vatten. Dels på havet i en svaravgränsad zon runt Gotland dels på sjöarna och träsken.

5.4.4.1 Hav

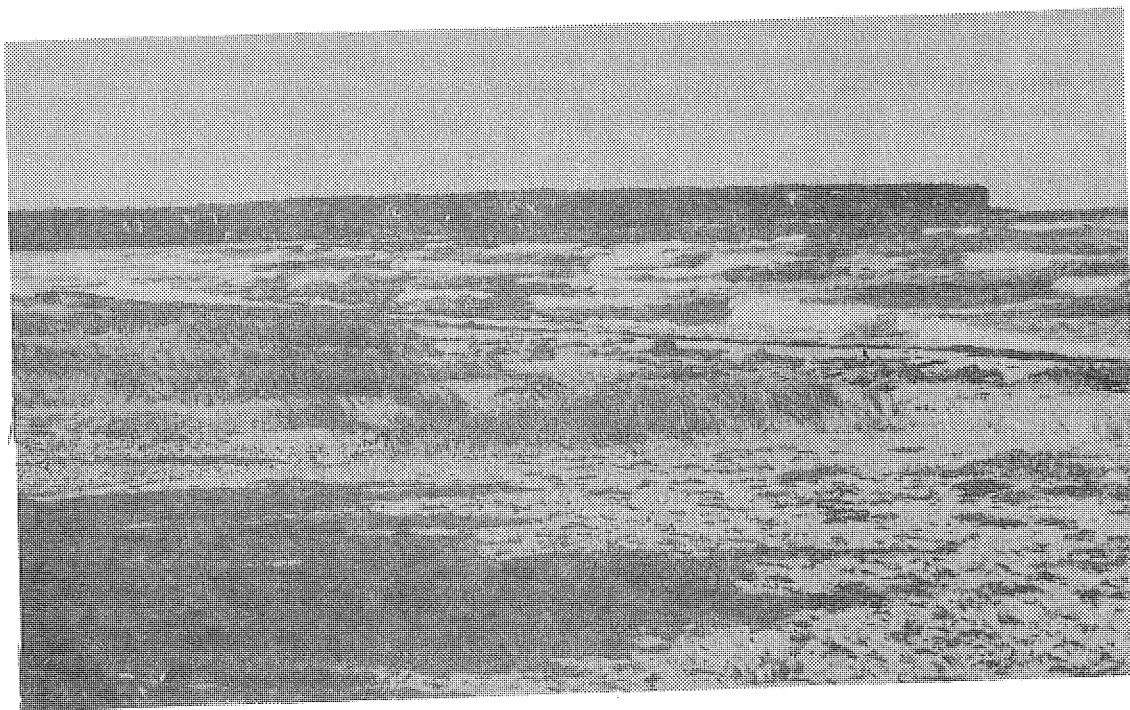

Bild F 30. Havet vid Irevik, HANGVAR

Havet är den främsta och viktigaste naturresursen för rekreation på Gotland. Det är ju det, som gör Gotland spännande.

Utnyttjandeformer:

Det viktigaste utnyttjandet - badet - har redan berörts under de olika strandtyperna. Övriga friluftsintrössen är fritidsfisket och båtsporten.

Fritidsfisket från land är i stort förbehållet markägaren, då fiskekortsvatten är sällsynta.

Fritidsfisket ställer i och för sig areella krav, men något motstående intresse förutom yrkesfisket finns ej. Detta behandlas inte i detta arbete. God vattenkvalitet är en riksangelägenhet, men av speciellt intresse för Gotland, i det fall man beslutar sig för /inser/ att fritidsfisket kan vara ett sätt att bredda den gotländska turismen.

Båtsporten är en del av friluftslivet som expanderar starkt. I första hand fungerar Gotland som ett mål för många seglare, men även runt ön finns möjligheter att bedriva viss båtsport. För denna del kan generellt sägas att allt vatten runt ön är värdefullt. Men den enda del av gotlandskusten, som uppfyller vissa attraktivitetskriterier för båtsport är den nordöstra kuststräcka norr om Slite. Här finns Gotlands enda skärgård. Det är dock en öfattig och oskyddad skärgård.

De krav båtsporten ställer på området är småbåtshamnar och angöringsbara stränder (djupa och fria från bebyggelse). Av dessa krav är det framförallt det senare, som är uppfyllt för området.

Störningskänslighet:

Båtsporten kan störa fågelfaunan genom ovarsamma strandhugg men är i övrigt en "oförarglig" verksamhet.

Båtsporten står inte i uppenbar konflikt med andra intrössen då havet ej kan utnyttjas och privatiseras som marken (undantag: skjutfält).

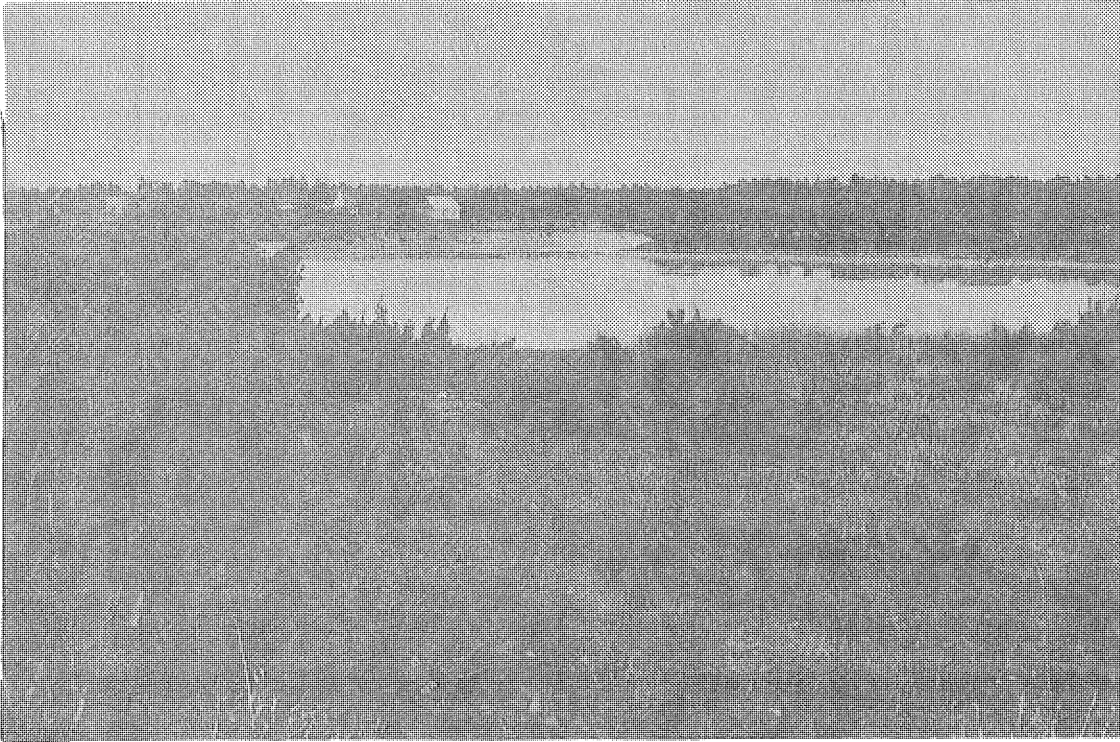
5.4.4.2 Sjöar

Bild F 31. Sjö, Bondans träsk, FÅRÖ

Utnyttjandeformer:

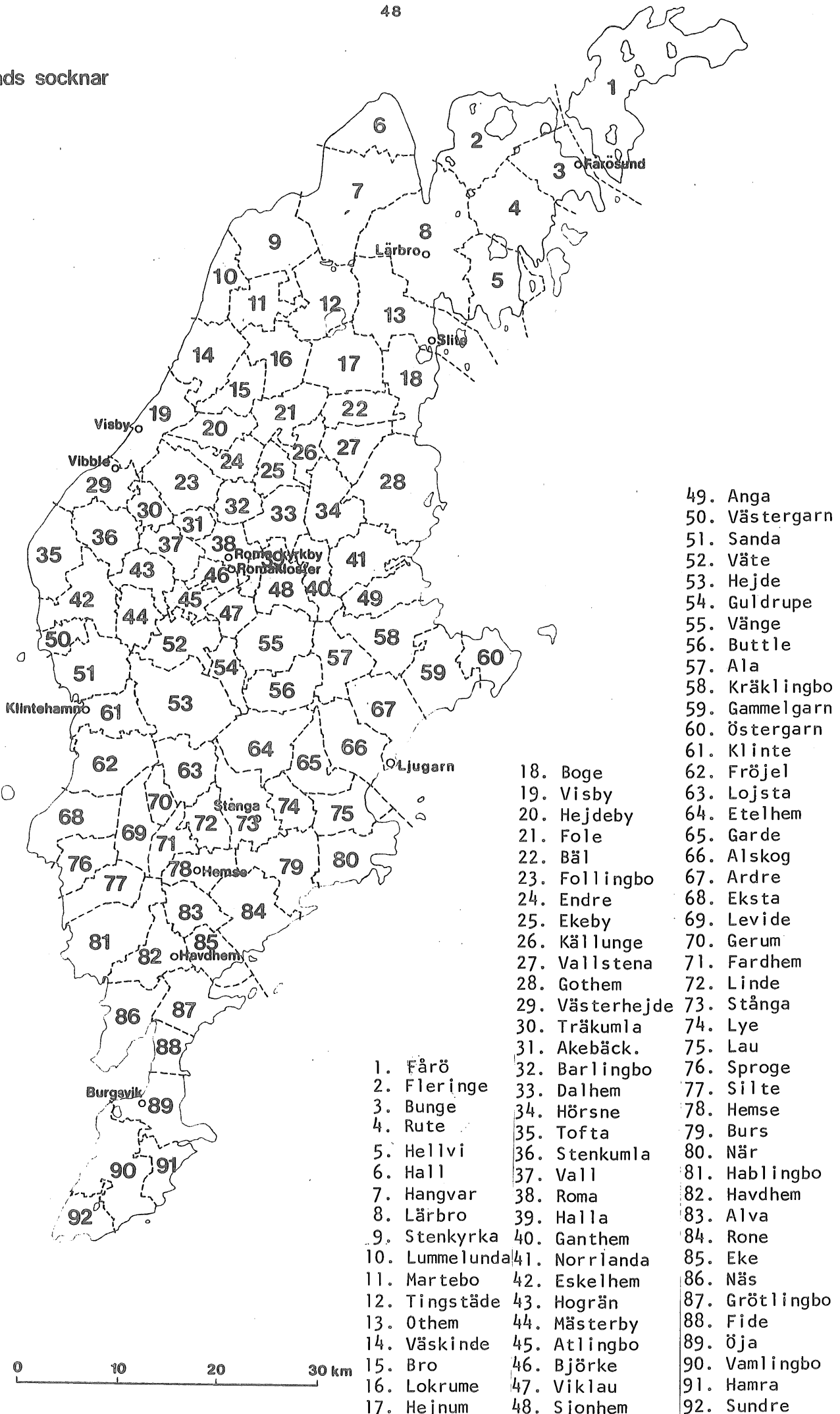
Gotland är ett sjöfattigt landskap. De fåtaliga sjöar som finns blir därför extra värdefulla. De ger badmöjligheter i inlandet, även om endast ett fåtal sjöar är badvänliga. Vintertid används sjöarna för skridskoåkning och isfiske. Skridskoåkningen står dock ej i konflikt med någon annan verksamhet och inkräftar inte heller på markägarens privilegier.

Fisket är en svårare fråga. Det är idag förbehållet markägaren. Ingen sjö är iordningställd som fiskekortsvatten, vilket är en brist för ett differentierat friluftsliv.

Störningskänslighet:

Det hot som finns mot sjöarnas användande för friluftsliv är fritidsbebyggelsen. Fram till nu har emellertid sjöarna ej haft samma attraktion på bebyggelsen som havet. Sjöstränderna kan därför betecknas som orörda.

Gotlands socknar

O B J E K T S F Ö R T E C K N I N G

1. FÄRÖ

- 1:F1 Kusten från Lauterhorn till Langhammarsviken med Bondansträsk (II och III)
- 1:F2 Langhammarshammarens raukområde, Tällevikas stränder och Norsholmen (II och III)
- 1:F3 Nordersand (II)
- 1:F4 Norst Auren från Skärsände till Jönsariv (I)
- 1:F5 Tallskog V Ajkesträsk (III)
- 1:F6 Ullahau (II)
- 1:F7 Sudersand (I)
- 1:F8 Skalasangsvik och kusten mot Ava (II)
- 1:F9 Udden N Norra gattet och kusten upp till Lauterhornsvik med Marpes-träsk och Farnvik (I och III)
- 1:F10 Tallskog och öppna marker mellan Friggars, Lauter och Lansa (III)
- 1:F11 Flack dalgång mellan Stora och Lilla Hoburga (III)
- 1:F12 Alnäsaudden (I)
- 1:F13 Gasmorahammaren (II)
- 1:F14 Område vid Giftskog mellan Lansa och Ödehoburga (III)
- 1:F15 Lövrika marker med gräsrik tallskog vid Limmorträsk (I och III)
- 1:F16 Ryssnäs och kusten norrut (III)
- 1:F17 Området mellan Dämbaträsk och Strandakersvik, kusten från Brajdaursvik till Visnäsända (I och II)

2. FLERINGE

- 2:F1 Kusten från Bläse till Falviken (I)
- 2:F2 Nackviken, Vialmsudd, Buckhällar, området vid Norra gattet (I)
- 2:F3 Svarvnäset utom kusten (III)
- 2:F4 Hau träsk, skogen ner mot havet och Grönudden (I och II)
- 2:F5 Stranden från Raukudd S Hünstädeviken till Bläse, delar av stranden till träsket Horsan och skogen N Lundarhage (II)

2:F6 Burgbackar (III)

2:F7 Från Hässle och Nors ner mot Bästeträsk (II)

3. BUNGE

3:F1 Strå utskeppningsplats, Rausteviken och Boviken (III)

3:F2 Skogsområde NV Bunge (III)

3:F3 Ängevik, Ajnenäs och Hultungsviken med innanförliggande skogsmark (II)

3:F4 Sandviken och Grunnudden (II)

4. RUTE

4:F1 Nors klint och kusten från Sildviken till Lergravsviken (II)

4:F2 Skogen mellan Lergravsviken och Puttersjaus, Gutehjd (III)

4:F3 Valleviks östra strand, Husken och Sundnäset (I och III)

4:F4 Furilden (II)

5. HELLVI

5:F1 Den skogklädda sluttningen V Fardume träsk (II)

5:F2 Kyllaj och stranden upp till Värne i Valleviken (I och III)

5:F3 Lörgeudd, kalkbrottet vid Smöjen och vattenområdet mellan Slite och Bungenäs (I)

5:F4 Hidevikens norra och västra strand (I)

5:F5 Aurskällsviken och S:t Olofsholm (I och III)

6. HALL

6:F1 Kusten Halls fiskeläge - Häftingsklint, Grönbjärgsklinten och delar av strandskogen (II)

6:F2 Jänklinten, skogen mellan Hallshuk och Norrbys och betade lövpartier ner mot Hall (II)

6:F3 Kusten från Halls fiskeläge till Kristikanal (I och II)

7. HANGVAR

7:F1 Kusten Häftingsklint - Irevik samt två inlandsklinter (I och II)

7:F2 Skogsområde med myrar, våtar och hållmarker i stort sett inom reservatet Hall - Hangvar (III)

8. LÄRBRO

- 8:F1 Bäckens från Träskmyr till Vaste kvarn (III)
- 8:F2 Badplats i Kappelshamnsviken (III)
- 8:F3 Betad sluttning NO Lärbro (II)
- 8:F4 Skärsudden (II)
- 8:F5 Hammarsänget (II)
- 8:F6 Skogsmark mellan Vägumeviken och Hideviken (III)

9. STENKYRKA

- 9:F1 Klintdominerad kust från Irevik till Nyhamns fiskeläge (I)
- 9:F2 Myr- och våtrik skogsmark från Lickershamn till Rönklint (II och III)
- 9:F3 Skogsklint S Lickershamn (III)

10. LUMMELUNDA

- 10:F1 Kusten från Nyhamns fiskeläge till Lummelunds bruk (I)
- 10:F2 Ellstädaränget, lövskogsområde V Lugnet och ö Lummelunda kyrka (III)
- 10:F3 Storträsk (II)

12. TINGSTÄDE

- 12:F1 Norra stranden av Tingstäde träsk (II)

13. OTHEM

- 13:F1 Forsviden (III)
- 13:F2 Busarveänget och lövskog (III)
- 13:F3 Klints backar (III)

14. VÄSKINDE

- 14:F1 Kusten Lummelunds bruk till Kolens kvarn (I och II)

16. LOKRUME

- 16:F1 Boänget och lövskog intill (III)

17. HEJNUM

- 17:F1 Filehajdar och Hejnum hällar (III)
17:F2 De centrala delarna av Hejnum hällar (II)

18. BOGE

- 18:F1 Laxarve änge (II)
18:F2 Slite badplats och småbåtshamn. Bogeviks stränder (II och III)
18:F3 Kusten Slite - Tjælderviken - Vitviken (I och III)

19. VISBY

- 19:F1 Kusten från Kolens kvarn i norr till Visby i söder (I)
19:F2 Skogsdunge och öppen mark 0 Visby (II)

23. FOLLINGBO

- 23:F1 Skogsområde 0 Visby med Allkvieäнге (II och III)

25. EKEBY

- 25:F1 Mangsarveänget och lövrika betesmarker (II)

27. VALLSTENA

- 27:F1 Alvena Lindaränge (II)

28. GOTHEM

- 28:F1 Skogsmark innanför Vitviken med Gothemån (II)
28:F2 Kusten från Gothemhammar till Kyrkbingegrund (II)

29. VÄSTERHEJDE

- 29:F1 Kust S Visby, Kneippbyn, Högklint, Ygne (I)

34. HÖRSNE

- 34:F1 Änge vid Smiss (III)

35. TOFTA

35:F1 Gnisvärds fiskeläge, Toftastranden och en smal strandremsa i söder till Snåltorp (I och III)

35:F2 Skogsmark innanför Gnisvärds fiskeläge (III)

36. STENKUMLA

36:F1 Skogsmark vid Acklundskulle (III)

37. VALL

37:F1 Hävdat och betat änge (III)

38. ROMA

38:F1 Änge (III)

41. NORRLANDA

41:F1 Kusten från Djupåviken i norr till södra delen av Sandviken (II och III)

42. ESKELHEM

42:F1 Änge och lövskog (II)

44. MÄSTERBY

44:F1 Mästerbyänget (II)

47. VIKLAU

47:F1 Åsträcka i Dalhemåsystemet i skogen mellan Viklau och Guldrupe (I)

49. ANGA

49:F1 Prästänget i Anga (III)

49:F2 Kusten från Bendesriv till Krakskär (II)

50. VÄSTERGARN

50:F1 Öppet landskap innanför Skansudde, golfbanan (II)

50:F2 Skogsområde 0 Paviken (II)

51. SANDA

51:F1 Kusten N Koviken, Koviken och Vivesholm (I och III)

51:F2 Varvsholm (III)

52. VÄTE

52:F1 Fornsänget och delvis betad blandskog österut (III)

55. VÄNGE

55:F1 Lövskog i Vänge (III)

58. KRÄKLINGBO

58:F1 Kusten från det inre av Skarnvik över Garnudden och Djaupvik till Grönskär (I och II)

58:F2 Torsburgen, Millklint och Herrgårdsklint (I och II)

59. GAMMELGARN

59:F1 Strand V Katthammarsvik fram till Storskär (III)

59:F2 Klintklinten (II)

59:F3 Stranden mellan Sysne och Ljugarn och skogsmark nära stranden (I och III)

60. ÖSTERGARN

60:F1 Östergarnsberget (I och III)

60:F2 Hammaren (III)

60:F3 Grogarnsberget (I)

60:F4 Strand och strandskog mellan Herrvik och Skälvik vid Sysneudd (II)

60:F5 Sysneudd (I)

61. KLINTE

61:F1 Kusten från Kalkugnskajen till Gannarveviken (II och III)

61:F2 Klintberget med skogsmark söderut till Vallhagar (I och III)

62. FRÖJEL

62:F1 Kusten S Gannarreviken t o m Sandhamn (II)

62:F2 Fröjelklint och Haugklintar (II)

63. LOJSTA

63:F1 Lojstaområdet (I, II och III)

64. ETELHEM

64:F1 Sigvaldeträsk (II)

66. ALSKOG

66:F1 Visne ängar (II)

66:F2 Fornminnesområde och skogsmark i Alskog (II)

66:F3 Kustrensa S Svajde (II)

68. EKSTA

68:F1 Stora Karlsö (I)

68:F2 Lilla Karlsö (I)

68:F3 Ekstakusten (II och III)

69. LEVIDE

69:F1 Russpark (III)

71. FARDHEM

71:F1 Sandarve kulle och skogen väster därom (I och III)

72. LINDE

72:F1 Lindeberget (II)

73. STÅNGA

73:F1 Bäckravån vid Närkån (III)

75. LAU

75:F1 Lausbackar (II)

78. HEMSE

78:F1 Ängat Hultekruppar med omgivande mark samt Högby äng (II och III)

79. BURS

79:F1 Burgen (II)

80. NÄR

80:F1 Alverlajran (III)

80:F2 Pilgårdsvik och kusten till Närsholmen (II och III)

80:F3 Närsholmen (II)

81. HABLINGBO

81:F1 Sandskallen - Petesvik - Laxskär (II)

81:F2 Inlandsskog mellan Hablingbo och Havdhem (III)

81:F3 Kustområde från Alsvik till Marbodar (II)

84. RONE

84:F1 Uggarderojr (III), Hummelbosholm (II)

84:F2 Tomtbod

85. EKE

85:F1 Petsarvebod, kusten och skogen innanför (III)

86. NÄS

86:F1 St Däppan (III)

86:F2 Kustområde på östra Näsudden (III)

87. GRÖTLINGBO

87:F1 Grötlingboudd (I)

87:F2 Kusten S Grötlingboudd till Tuviken med innanförliggande delar (III)

88. FIDE

88:F1 Lövskog vid Anderse (II)

88:F2 Tuviken (II)

88:F3 Lövskog vid Odvalds (III). Se 88:F1

88:F4 Austerrum (II)

89. ÖJA

89:F1 Burgsvikens östra strand (III)

89:F2 Lövskog vid Björklunda (III). Se 88:F1

89:F3 Lövskog vid Unghanse (III). Se 88:F1

89:F4 Kusten Burgsvik - Valar fyr och Mjölhatteträsk (III)

89:F5 Området S Lajkungsrum (III)

90. VAMLINGBO

90:F1 Kusten Snäckvik till Valar (II)

90:F2 Kusten från Sajviksården till Snäckvik i norr (II)

90:F3 Området NV Nackshajd (I)

90:F4 Skogsområde, delar av Lingen (III)

90:F5 Strand och tallskog mellan Holmhällar och Kvännmyr (I)

91. HAMRA

91:F1 Sallmunds, Hammarshagehällar (I och II)

92. SUNDRE

92:F1 Hoburgen, "Husryggen" upp till Kettelvik (I)

92:F2 Alvarområde innanför "Husryggen" (II)

92:F3 Sundre Alvret, Muskmyr och kusten (II)

92:F4 Sydligaste udden på Sudret, Rivet (III)

1:F1:klass II och III; Kusten från Lauterhorn till Langhammarsviken med Bondansträsk, FÄRÖ

Allmän beskrivning: Lauterhorn och kusten upp till Släthällar består av klappersten. Innanför själva strandzonen är klapperstenen delvis gräsbevuxen, och där finns även partier med enbuskar. Stranden vid Lauterhornsviken har mer karaktären av strandäng. Längst ute på udden Lauterhorn finns några fiskebodar och en hamn. Härifrån har man en storslagen utsikt över den varierade kusten söderut och kulturbygden vid Lauter.

En låg klint, delvis klapperstensklädd, sträcker sig från Släthällar till Helgumannen. Här finns Gotlands största raukområde. Raukarna ligger tätt och är av varierande storlek. De yttersta står i vattnet. Vid Digerhuvud förekommer blockanhopningar, som utgör rester av helt nederoderade raukar. Denna exponerade kuststräcka är ensartad i sin uppbyggnad och den kala, branta klapperstensstranden övergår direkt i tallskog, utan att det utbildats någon markant halvöppen övergångszon (jfr 1:F9). Klapperstenen är här mycket grov och svårgången.

Klapperstensstranden fortsätter från Helgumannen och norrut.

Det smala näset mellan havet och Bondansträsk består av enklädda strandvallar. Utsikterna härifrån varierar - klapperstensstrand med ett fiskeläge som fokuseringsobjekt i väster, Bondansträsks vattenyta med omgivande hedartade marker och gles tallskog i söder och efter kusten mot nordost Langhammarsviken med gården Langhammars, helt inbäddad i lövvegetation.

Lämpligt utnyttjande: Raukområdet norr om Lauterhorn är ett välbesökt utflyktsmål med raukarna som enastående och enda attraktion. Badmöjligheterna är begränsade och vindskyddade lägen saknas. Eftersom stranden är svårgången inbjuder den knappast till längre promenader.

Områdena kring Aursviken och Bondansträsk kan locka till kortare promenader. Fiskestugorna och raukområdets norra utlöpare utgör mål. Vindskyddade lägen finns i strandskogens gläntor.

Motivering för klass II (raukområdet) och III (resten): Raukfältet är ett välkänt utflyktsmål. Det smala näset mellan Bondansträsk och havet utgör en speciell attraktion.

Störningskänslighet: Den tilltagande biltrafiken medför ett slitaget men stör även visuellt detta ödemarksområde.

Kommentar: Biltrafiken bör kanaliseras till en väg och en parkeringsplats anläggas för att minska slitaget på marken. Den placeras lämpligen i skogen vid Tunguhuvud.

1:F2:klass II och III, Langhammarshammarens raukområde, Tällevikas stränder och Norsholmen, FÄRÖ

Allmän beskrivning: En mäktig klapperstenskust kröns av Langhammarshammarens raukområde. I klinten ovanför tronar militära raukimitationer med vid utblick över havet. Vegetationen utgörs av krypande enar innanför klapperzonen, ibland i mycket tät bestånd.

In i Tällevika flackar stränderna ut och tallskog täcker en del av strandvallarna. Södra stranden i Tällevika har i det närmaste strandängskaraktär i den smala zonen utanför tallskogen. Här finns några fiskebodar och en del fritidsbebyggelse i skogen.

Norsholmen är en låg flack halvö, till stor del täckt av klappersten, men hållmarker förekommer. Öster om Skärsände finns ett område med små raukar. Här finns ingen busk- eller trädvegetation utan endast en gles gräsväxt, snaggad av de betande fåren. Intill fiskebodarna på norra stranden ligger en av stengårdsgårdar inägnad odlingsyta. Härifrån har man fin utsikt över Tällevika. Längst ute på udden ligger ett vrak och längre in ligger varphögarna och resterna av utskeppningshamn för kalksten från första världskriget.

Näset innanför Norsholmen utgörs av låglänta fuktiga strandängar.

Lämpligt utnyttjande: Området är lämpligt för kortare promenader. Utflyktsmål är i första hand raukområdet vid Langhammarshammaren, men även Norsholmen har intresseväckande detaljer - vraket, resterna av utskeppningshamn och fiskeläget.

Stranden är hela tiden exponerad mot norr och oskyddad för nordavinden, vilket utesluter solbad och picknick utom under de varmare perioderna av året. Badmöjligheterna är begränsade av klapperstenskusten, och Tällevika är mycket långgrund.

Framkomligheten begränsas av tät envegetation innanför klapperstenskusten och relativt tät tallskog innanför stranden i Tällevika.

Klapperstensområdena på Norsholmen är mer lättgångna än kusten för övrigt.

Norsholmen är också ett utflyktsmål i egenskap av rastlokal för många olika fågelarter. Lokalen är fågelskyddsområde.

Även Langhammarshammaren har ett rikt fågelliv.

Motivering för klass II (Langhammarshammaren) och III (resten): Raukområdet vid Langhammarshammaren tillhör de mest besökta. Här har man fina utblickar över Tällevika och de vackra omgivningarna med framförallt Norsholmen. Stigar i området gör det möjligt att röra sig i de partier som inte är lättframkomliga.

Störningskänslighet: Ytterligare fritidsbebyggelse skulle menligt inverka på områdets vistelsevärde. Biltrafik på klapperstensområdena måste begränsas till anvisad väg. Ingen biltrafik bör förekomma på Norsholmen.

1:F3:klass II, Nordersand, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Sandstranden vid Nordersand upptar ungefär en km. En km österut ligger en annan liten sandstrand (knappt 500 m lång). Båda är exponerade åt norr, och här har man ganska små möjligheter att få vindskydd. Tallskog med fritidshus gränsar till Nordersand.

Lämpligt utnyttjande: Uteslutande för bad och solbad.

Motivering för klass II: Lämplig badstrand framför allt för de många som bor i fritidshus i tallskogen innanför.

Störningskänslighet: Inga aktuella hot finns mot områdets användning.

1:F4:klass I, Norst Auren från Skärsände till Jönsariv, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Från Skärsände ner till Jönsariv sträcker sig en sandstrand av varierande bredd och ibland med sten- och grusblandad sand. Den skiljer sig från övriga sandstränder på Gotland genom storslagenheten och det mäktiga intryck man får genom att Aurudden skjuter ut och förhindrar överblick av hela sträckan på en gång.

In mot land avgränsas strandplanet tvärt av flygsanddyner som i en smal zon är gräsklädda men vidare inåt land klädda med tallskog som har en undervegetation av lavar och ris.

Dynerna sträcker sig långt inåt land. Här är höjder och sluttningsar klädda med tallskog och i sänkorna finns långsträckta alkärr och myrar.

Skogen är alltså mycket kuperad. Området är relativt orört. Fritidshus finns i skogen främst uppe vid Skärsände.

Lämpligt utnyttjande: Stranden är lämpad för ostörda solbad och bad utmed en nästan fyra km lång sträcka. Strövområde för extensivt utnyttjande.

Motivering för klass I: Storslaget strövområde med möjlighet att omväxlande vandra i dynskogens kuperade terräng och ute på den öppna, flacka stranden. Här finns fina badmöjligheter, och man kan få vindskydd i övergången till skogen, där det bl a växer lingon.

Störningskänslighet: Störningskänsligheten för slitage genom biltrafik och koncentrerat tramp är extremt stor i flygsandsområdena. Skogsbrandrisken är också mycket stor. Fritidsbebyggelse och kalavverkning skulle medföra ingrepp som får svåra konsekvenser för stora delar av detta ödemarksområde.

1:F5:klass III, Tallskog V Ajkesträsk, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Landskapet utgörs av hårt betade talldungar. Marken är småkuperad på g a uppstickande kullar av revkalksten. Gamla hagmarker gränsar till träsket och här finns en rik orkidéflora.

Ajkesträsk är en fin fågelsjö, och under flyttfågelsträcken har ett flertal ovanliga fågelarter observerats.

Lämpligt utnyttjande: Området är mycket lämpligt som utflyktsmål vid naturstudier.

Motivering för klass III: Området har en intim karaktär som står i kontrast till de karga omgivande markerna.

Störningskänslighet: Fårbetet är viktigt för att bevara de öppna markerna nära stranden.

1:F6:klass II, Ullahau, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Den hästskoformade Ullahaudynen är en del av det flygsandsområde som upptar större delen av Avanäset. Dynerna är delvis klädda med lågvuxen tallskog. Inom stora områden är markvegetationen, som består av lavar, bortnött och sanden ligger bar.

Dynerna höjer sig på några ställen över 15 m ö h och medger utblickar genom den glesa tallskogen över området. I söder är en parkeringsplats iordningställd med informationsskyltning, och där finns även toaletter. Området är naturreservat.

Lämpligt utnyttjande: Kortare vandringar och naturstudier.

Motivering för klass II: Intressant och ovanlig naturtyp, som dock är ganska besvärlig att promenera i utanför stigarna.

Störningskänslighet: Området är mycket känsligt för skogsavverkning (och skogsbrand). Markskiktet är så slitagekänsligt att besökare även i fortsättningen i möjligaste mån bör hänvisas till vissa stråk.

1:F7:klass I, Sudersand, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Sudersand är en av de mest besökta badstränderna på Gotland. Sandstranden, i skyddat söderläge, är nästan 3 km lång utmed Sudersandsviken. Innanför stranden finns uppvuxen tallskog med inslag av björk och ek, i vilken tät fritidsbebyggelse, stugbyar, kiosk, servering och parkering inplanerats.

På strandavsnittet finns solgropar uppe i dyngräset och i skogen gräsklädda gläntor för lek och spel.

Lämpligt utnyttjande: Intensivt badliv!

Motivering för klass I: Långgrund badstrand med fin botten i skydd-

dat söderläge. Stranden är barnvänlig och även lättillgänglig från parkeringsplatser. Anordningar i form av kiosk, servering och fritidsby förhöjer värdet.

Störningskänslighet: Området är intensivt utnyttjat och knappast störningskänsligt.

1:F8:klass II, Skalasandsvik och kusten ned mot Ava, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Skalasandsvik består av ett dynlandskap med dynor av varierande storlek. Sandflykten är numera förhindrad genom tallplanteringar, men slitagekänsligheten är stor. Dynområdet är avsatt som naturreservat.

Söderut övergår sandstranden via en udde i klappersten. Den innanförliggande tallskogen är högväxt med undervegetation av örnbräken, ljung, lingonris och mossor. Skogen är av varierande täthet, och framkomligheten är god.

I området ligger Orguhauen, en hög (17 m), glest tallklädd dyn.

Lämpligt utnyttjande: Skalasandsvik utnyttjas för bad, dock varnas besökaren för de livsfarliga strömmarna i viken. Skogen och stranden söder därom utgör ett fint promenadstråk.

Motivering för klass II: Skalasandsvik är en sandstrand i skyddat söderläge. Skogen är lättgången i sydväst, och den variation i topografi som sanddynerna skapar förhöjer ytterligare dess värde.

Störningskänslighet: Stor för skogsavverkning och fritidsbebyggelse. Dynlandskapet är ytterligt slitagekänsligt t o m för tramp.

1:F9:klass I och III, Udden N Norra gattet och kusten upp till Lauterhornsvik med Marpesträsk och Farnavik, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Norr om bebyggelsen vid lotsplatsen skjuter en udde ut i havet. Här börjar ett storslaget och relativt varierat kustparti som sträcker sig upp till Lauterhornsvik.

Själva udden vid Norra gattet saknar i stort sett träd- och buskvegetation. Endast små vindpinade tallar tar skydd av varandra i små grupper i övre delen av sluttningen. Inåt land mot tallskogsbrynet i öster tättnar ensnåren.

Längst ute på udden finns några låga raukar. Västerut har man utsikt över Vialmsudd och Buckhällar på andra sidan Fårösund och även över Aurgrunn med sitt vrak strax utanför stranden.

Utmed Stutsviken sträcker sig klapperstensvallarna ungefär 100 m från stranden. Innanför tilltar tallskogen successivt med inslag av enar och bildar ibland relativt skyddade gläntor. En låg, delvis jordtäckt klint finns innanför Stutsviken. Längst inne i viken ligger ett fiskeläge.

Norr om Stutsviken breder det flacka strandpartiet ut sig och får en viss variation genom omväxlingen mellan flacka klapperstens-

och våtområden och mindre kullar med barrskogsdungar. En fiskebod ligger vid den skyddade stranden innanför Marpesholm.

In mot Marpes tilltar karaktären av öppna fårbetesmarker, omväxlande med en hårt betad tallskog. Detta hållalvar är rikt på vätar och innehåller också flera träsk.

Stranden från Marviken till fiskeläget i Lauterhornsvik domineras av klappersten, med delvis fint utbildade strandvallar. Innanför tar den ovan nämnda glesa tallskogen vid, ibland med en övergångszon av enar som innanför raukområdet vid Gamalahamn. Inne i skogen sker en växling mellan tät och gles tallskog, ofta med hårt betade enar, kala hällytor, vätar och de för helhetskaraktären så viktiga träskan med sina vattenspeglar. Intill raukområdet ligger också rester av en kyrka. Förutom markvägar finns flera stigar genom området, som lättast nås från Lauters fiskeläge och Norra gattet.

Södra stranden av Farnavik utgörs av relativt öppna hällytor, glest bevuxna med tallar, vilket gör att man redan på avstånd får syn på vattenytan. Farnavik är förutom häckplats för t ex smådopping även en lämplig rastplats för tranor, storkar och hägrar.

Framkomligheten begränsas i allmänhet inte av tät vegetation däremot på vissa områden av klappersten och vintertid av vätar.

Lämpligt utnyttjande: Detta är knappast ett promenadområde utan mera lämpat för (längre) vandringar i naturen. Utflyktsmål finns utmed hela sträckan i form av utsiktspunkter, raukområden, fiskelägen och fågelsjöar. Visserligen skulle en markerad vandringsslinga öka tillgängligheten i området, men troligen attraheras framför allt naturbesökare, som helst letar sig fram själva i detta lättorienterade område.

Badmöjligheterna är begränsade utmed stenstranden, och träskan är långgrunda.

Motivering för klass I (från fiskebodarna vid Stutsviken till fiskeläget vid Lauter) och III (udden norr om Norra gattet): Ett omväxlande område som innehåller många av de för Fårö karaktäristiska naturdragen (hällmarkstallskog med vätar, fågelrika träsk, klapperstenskust med raukar och flacka öar).

Störningskänslighet: Karaktären av orörd kust och gammal utmarksbygd skulle snart raderas ut med en exploatering med fritidshus eller turistanläggningar. Även grustäkter bör undvikas.

1:F10: klass III, Tallskog och öppna marker mellan Friggars, Lauter och Lansa, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Området norr och nordväst om Mölnörträsk består av ett varierat beteslandskap med gräsdominerad tallskog av tallsavantyp. Bitvis är skogen ganska sluten och lågvuxen, högre belägna delar är kargare och öppnare. Hällmarker bidrar till landskapets öppna karaktär. Många stigar leder genom området, som ligger mellan de trafikerade vägarna upp till raukområdena.

Lämpligt utnyttjande: Promenader i ett för Fårö typiskt fårbetat

skogsområde.

Motivering för klass III: Det öppna tallsavannlandskapet är en attraktiv och lättgången landskapstyp. Dess värde ur rekreativ synpunkt förstärks här av den varierade topografin, de befintliga stigarna och de betande fåren.

Störningskänslighet: Området är känsligt för bebyggelse.

1:F11:klass III, Flack dalgång mellan Stora och Lilla Hoburga, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Huvudkaraktären är fårbetad hed utan trädvegetation. Området är ett ovanligt enhetligt, öppet område med utsikt söderut, som genomkorsas av stengärdsgårdar. Omgivande skogsbryn utgörs av tall utom i nordväst där ett björkparti bildar gräns.

Vid Stora Hoburga finns lite rikare växtlighet omkring ett kärr.

I sydväst uppträder lågvuxna tallar. En markväg löper i NO-SV genom området.

Lämpligt utnyttjande: Lämpligt för extensivt utnyttjande. Om stängselövergångar ordnas, blir det ett fint strövområde.

Motivering för klass III: De öppna betade ytorna är mycket lättgånga. Fint strövområde med utblickar över kulturlandskapet i sydväst. Marken är relativt torr och framkomlig även vintertid.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse skulle förta värdet som strövområde.

1:F12:klass I, Alnäsudden, FÅRÖ

Allmän beskrivning: En klintkant löper runt hela udden. Landskapet höjer sig på strandvallar trappstegsvis upp mot klinten.

Landskapets linjespel tas upp av de stengärdsgårdar som löper tvärs över sluttningen.

Vegetationen består huvudsakligen av enstaka enbuskar, men på klinten bildar de bestånd, som nästan är ogenomträngliga. Talldungar finns i sluttningen och längst i norr. Hela området betas och får därigenom hedbeteskaraktär, men då betet är olika hårt får vegetationen varierande utseende. En markväg löper runt udden nedanför klinten.

Ett fint fiskeläge ligger i Alnäsavik. Stranden är stenig och lockar knappast till bad.

Lämpligt utnyttjande: Picknick och promenader.

Motivering för klass I: Ett tillgängligt, storstättligt landskap, vars höga landskapsbildsvärde gör en promenad inom området till en upplevelse. Från klinten har man fin utsikt över kusten norr och söder om Fårö samhälle.

Störningskänslighet: Stor för fritidsbebyggelse, och upphört bete.

1:F13:klass II, Gasmorhammaren, FÅRÖ

Allmän beskrivning: En låg klint löper runt udden. Den går i dagen i norr, där några små raukar poängterar dess läge. I söder är klinten däremot helt dold av ett stort klapperstensfält. Klapperstensfältet är obevuxet förutom några solitära oxlar, vars siluettverkan är magnifik.

I övrigt är de böljande strandvallarna glest bevuxna med snår av enbuskar och enstaka oxel.

Förutom av betesmarker utgörs angränsade marker av åkrar. Härifrån har man en vid utsikt, dels över omgivande kulturbygd, dels över Sudersandviken och den obrutna skogshorisonen mot nordost. En markväg går runt udden nedanför sluttningen.

Lämpligt utnyttjande: Picknick och promenader. Stranden är stenig, vilket gör den mindre lämpad för bad.

Motivering för klass II: Ett tillgängligt, lättgången och oexploaterat område med stora kvaliteter, främst vad gäller landskapsbild.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse skulle menligt inverka på landskapets värde.

1:F14:klass III, Område vid Giftskog mellan Lanså och Ödehoburgå, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Landskapet har en öppen karaktär. Storvuxna tallar i grupper omväxlar med enbevuxna torra gräsmarker. Även större skogspartier med en delvis tät undervegetation av en finns inom området.

De öppna markerna dominerar och understryker landskapets dalkaraktär. Topografin är varierad. Inom området finns Fårös högsta partier, med mäktiga ringformade strandvallar.

Vid gårdarna blir kulturprägel starkare genom förekomsten av enstaka lövträd och en inhägnad åker.

Lämpligt utnyttjande: Området är lämpligt för ett extensivt utnyttjande, d v s skogspromenader under hela året. De mäktiga strandvallarna utgör en geologisk sevärdhet.

Tillgängligheten och framkomligheten är god.

Motivering för klass III: Ett omväxlande landskap som genom sin relativa öppenhet och topografiska variation är väl lämpat för promenader.

Störningskänslighet: Fårbetet är en förutsättning för framkomligheten inom området.

1:F15:klass I och III, Lövrika marker och gräsrik tallskog vid Limmor-träsk, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Markerna kring Limmorträsk uppvisar en stor variationsrikedom.

Från klintkanten öster om träsket har man en mycket fin utsikt över de nedanförliggande löv- och gräsrika fuktiga ängsmarkerna, "Klintängarna", och även över Limmorträsk.

Smala hävdade ytor skiljs åt genom hög dikesvegetation som bildar täta lövridåer. De artrika ängsmarkerna betas, endast mindre partier slås. I norr, där klinten viker av från träsket och överlagras av klappersten, består vegetationen i huvudsak av ask. Vandrar man därifrån mot de lägre partierna i norr kommer man ner i en lövskog, bestående av ek, björk, ask och hassel och med gläntor och öppna stråk. Lövskogsområdet begränsas norrut av en tallskog.

Söder om träsket finns åter lövrika marker, och t o m ett hassel-äuge. Limmorträsk med omgivande marker har en rik och sammansatt fågelfauna.

Skogsmarken mellan Ajnens och Limmorträsk är en gräsrik tallskog, som i vissa delar nästan antar parkkaraktär.

Ovanför klinten är skogen av hållmarkskaraktär.

Lämpligt utnyttjande: Skogspromenader, fågelskådning, picknick. Svårforcerade stängsel finns, stättor bör byggas.

Motivering för klass I (lövområdet i norr) och III (resten): Detta är ett synnerligen rikt sammansatt område, mycket väl lämpat för promenader och utflykter, då det växlar mellan små intima lövskogsgläntor, karga skogsmarker och vida utblickar över myren med rikt fågelliv. Höjdskillnaderna här är ovanligt stora för Fårös inland.

Störningskänslighet: Löv- och gräsmarkerna hotas av igenväxning, de bör bevaras öppna.

1:F16:klass III, Ryssnäs och kusten norrut, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Området består från norr till söder av följande tre delar:

- gles tallskog med insprängda öppna gräsytor,
- sluttning ner mot havet med tydligt strandvallsystem tätt klätt med enar och
- klapperstensområde utan högre vegetation längst ut på näset.

Från hela området har man en fin utsikt över Fårösund och Bungenäs.

De inre delarna av Ryssnäs är numera avgränsade för militära ändamål.

En djup källa finns där klintkanten går i dagen.

En körbar väg löper i sluttningen i nord-sydlig riktning genom om-

rådet.

Lämpligt utnyttjande: Promenader och picknick.

Motivering för klass III: Området är lättgånget och mellan enbuskagen i sluttningen finns många fina platser med utsikt över Fårösund.

Störningskänslighet: Stor för fritidsbebyggelse i de exponerade lägena i sluttningen.

1:F17: klass I och II, Området mellan Dämbaträsk och Strandakersvik, kusten från Brajdaursvik till Visnäsända, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Mellan Dämbaträsk och Strandakersvik utbreder sig ett av fårbeta hårt slitet område. Topografin är mjukt böljande. Öppna hedytor med hårt betade enar omväxlar med glesa dungar av knotiga tallar och några inhägnade åkerlappar.

Åkern längst ner mot Strandakersvik döljs nästan helt bakom en stengårdsgård.

I södra delen ligger ett fint fiskeläge i ett glest tallbestånd med raukar utanför tallskogen. Inne i Strandakersvik når den gräsklädda marken långt ner mot vattenlinjen. I övrigt består stranden av klappersten.

I norr efter Brajdaursvik finns Gotlands kanske största klapperstensfält, dessvärre till en del privatiserat i norr.

Raukar och småklintar avslutar Norderholm och Suderholm och finns även vid Visnäsända, som i övrigt också har klapperstenskust.

Lämpligt utnyttjande: Fårbetet bör fortsätta. Området lämpar sig som extensivt utnyttjat strövområde. I inlandet är det lättframkomligt, men badmöjligheterna är begränsade (stenig strand). Träsket ger möjlighet till fågelstudier (bl a häckar dvärgmåsar).

Motivering för klass I (området mellan Dämbaträsk och Strandakersvik) och II (resten): Öppet omväxlande kulturlandskap med typisk Fåröprägel och en storslagen kust.

Störningskänslighet: Stränderna är slitagekänsliga för bilkörning liksom inlandet. Utökad bebyggelse skulle förta det nuvarande intrycket av opåverkad jordbruksbygd i ett utkantsområde.

1:F18: klass I, Gotska Sandön, FÅRÖ

Allmän beskrivning: Gotska Sandön är en sägenomsusad ö, sjöfararnas skräck genom århundraden.

Gotska Sandön utgör en del av den mäktiga sandavlagring som sträcker sig ner mot Salvorev och Fårö. År 1910 fridlystes en mindre del av Gotska Sandön som nationalpark. Hela ön fridlystes 1950 som domänreservat p g a den lavrika tallskogens egenartade karaktär och avsattes som nationalpark 1963. Denna skogstyp är den helt domine-

rande på ön. På marken växer ljung omväxlande med olika lavar. Ett besök på ön i början av augusti när ljungen blommar är en upplevelse.

Måktiga sanddyner finns på flera ställen, t ex Höga åsen och vid Arnagrop.

Vid St Idemoren, Gamla gården och österut från S:t Anna finns ängsartade partier.

Ön saknar naturlig hamn, varför man endast kan landstiga i lugnt väder. Turer går sommartid från Skär på Fårö. Resan tar ungefär 4 timmar.

Logiutrymmen och matlagningsmöjligheter finns vid fyrplatsen. Man får ströva fritt på ön men inte tälta utanför anvisat område vid logiutrymmena.

Lämpligt utnyttjande: Strövområde.

Motivering för klass I: Det är en upplevelse långt utöver det vanliga att besöka Gotska Sandön. Fina sandstränder och tältplats gör att ön är tillgänglig och attraktiv för många människor.

Störningskänslighet: Känslig för all störning. Okynneskörningen verkar ha avtagit. Vikten att reglera motorfordonstrafiken kan inte nog understrykas.

Kommentar: Möjligen kan övernattningsmöjligheter anordnas på andra delar av ön, t ex vid S:t Anna, för att underlätta och uppmuntra till rundvandringar.

2:F1:klass I, Kusten från Bläse till Falviken, FLERINGE

Allmän beskrivning: Hela kuststräckan domineras av strandvallar som från Bläse till Svarven helt saknar vegetation i en zon på ca 50 m.

Innanför Ajnesriv och Saxriv är klapperstensfälten mycket utbredda. Vid Svarven höjer sig en klint upp till 15 m över havet.

Små raukpartier finns vid Saxriv och på Hälludden.

Som kontrast till denna ödsliga och storslagna kust står den öppna, delvis betade ytan mellan Saxriv och Hälludden. Stranden har lagunartade bildningar och är av strandängskaraktär. Solitära träd visar på rester av gammal bebyggelse, dels ner mot stranden och dels i skogsbrynet. Där finns det också en liten fuktäng med rik vegetation. Vägen letar sig fram utmed de gamla boplatserna.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjande som strövområde, med rika möjligheter till naturstudier och kortare utflykter från bilen.

Motivering för klass I: En lång, relativt orörd, kuststräcka med en mycket vacker strand och storslagna klapperstensfält.

Störningskänslighet: Störningskänsligheten är stor för exploatering genom fritidsbebyggelse eller täktverksamhet. Biltrafiken måste inskränkas till en väg.

2:F2:klass I, Nackviken, Vialmsudd, Buckhällar, området vid Norra gattet, FLERINGE

Allmän beskrivning: Den exponerade kusten utgörs till största delen av klapperstensstrand, på några ställen avbruten av kalkhällar och raukar och ibland även av en låg klintkant.

Strandlinjen växlar mellan vikar och uddar. Skogen går långt ner mot stranden.

Området är skogbevuxet förutom de betade öppna ytorna vid gårdarna Trälgar och Vialms och hedmarken vid Sändeträsk.

Skogsmarken består huvudsakligen av gles, gräsrik, betad tallskog, som är kuperad och sluttar upp mot Kronhau. Markerna är lättframkomliga.

Undantag utgör skogsmarken ute på Vialmsudd, som har en tät, snårig undervegetation.

Bara den norra delen av den vackra klapperstensviken mellan Vialmsudd och Buckhällar är tillgänglig. Därifrån har man fin utsikt ut mot Fårö.

Markerna kring Sändeträsk ger ett sammansatt intryck av hedmark med vackra enar, vallar av strandgrus glest bevuxna med tall och en klintkant med stort inslag av ask längs klintfoten.

Sevärt är Nackträsk med en rik orkidéflora.

Lämpligt utnyttjande: Området är inte tillgängligt med bil. Men det är ett naturskönt och spännande landskap att vandra genom. Den steniga och mot norr exponerade kusten gör bad mindre lämpligt, men gläntor och vindskyddade lägen finns i strandzonen.

Motivering för klass I: Ett omväxlande landskap, som inom en relativt begränsad yta består av både karga, ödsliga partier och nästan lummiga, vänliga delar. Skogen och stranden är lättgångna, och möjligheten till naturupplevelser stora. Landskapet är vackert.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse skulle förta intrycket av utmark, vilket är en del av naturupplevelsen.

2:F3:klass III, Svarvnäset utom kusten, FLERINGE

Allmän beskrivning: Detta är en gotländsk "vildmark"! En stor, flack yta med hällmarker, tallskog, vätar och träsk.

I norra delen, där marken höjer sig lite, finns frodig skog av tall och gran med undervegetation av gräs och ljung. Man har fina utsikter över träskan. Hela området är rikt på stigar, som gör det lätt att orientera sig.

Tallskogen går ända fram till Bästeträsk. Själva strandremsan är alltså mycket smal. Till största delen utgörs den av fastmarksstrand med enstaka fritidshus. Stora delar av skogen är fårbetade.

Lämpligt utnyttjande: Strövområde för mycket extensivt utnyttjande. Man rör sig utmed stigarna och ger sig knappast ut i hällmarkstallskogen. Cykel är här ett lämpligt transportmedel.

Motivering för klass III: Ett stort, sammansatt område av orörd karaktär. Att området ligger avsides kompenseras av närheten till kusten, som utgör ett välkommet inslag för vildmarksvandrare.

Störningskänslighet: Exploatering för fritidsbebyggelse bör endast tillåtas i några koncentrerade utkantsområden.

2:F4:klass I och II, Hau träsk, skogen ner mot havet och Grönudden, FLERINGE /BUNGE/

Allmän beskrivning: Hau träsk och Lillträsk ligger i en sänka i landskapet alldeles invid sundet mot Fårö. De är helt omgivna av skog; strandvallsbetingad gräs- och risrik tallskog och av hällmarkstallskog.

I området ingår även kusten från Norra gattet ned till Strå, med den parallellt med stranden liggande reveln Grönudden.

Skogspartiet ner mot havet består huvudsakligast av en gräsrik, växtlig tallskog med insprängda gläntor. Upp mot Hau rävlar bryter granen in, härligt grön. Skogens öppenhet förstärks genom utgallringar, vilket gör att hela området är mycket lättframkomligt.

Största delen av Hau träsks stränder består av fast mark. Skogen går ända ner mot träsket, men gläntor gör övergången mindre abrupt.

Skogen söder om träsket är av en något annorlunda karaktär; träden står glesare, vätar och hållmarker varierar med gräsklädda ytor, marken är flackare. Floran är mycket rik och en rad sällsyntheter, t ex svärdkrissla, växer här.

Grönuddan är till största delen gräsklädd. Tallar växer i en bård ut mot havet och enstaka enar växer på den öppna ytan. En markant klintkant utgör avgränsning mot väster och den lilla vik som finns där. Längst in i viken finns sand.

Stigar och mindre körvägar finns i området.

Lämpligt utnyttjande: Ett område som kan tilltala många: fågel-skådare, blomvänner och strandströvare. Badmöjligheter finns, även om det inte är det man i första hand vill rekommendera området för.

Motivering för klass I (Grönuddan och kusten) och II (resten): Ett fint varierat strövområde som även rymmer kvaliteter vad gäller botanik, ornitologi och landskapsbild.

Störningskänslighet: Känsligt för kalhuggning och för fritidsbebyggelse i de naturliga rörelsezonerna längs stranden, träskan och stigarna.

2:F5:klass II, Stranden från Raukudd S Hunnstädeviken till Bläse, delar av stranden till träsket Horsan och skogen N Lundarhage, FLERINGE /LÄRBRO/

Allmän beskrivning: Stranden utgörs av klappersten med markanta strandvallar utom i det inre av Vällesviken, som är fuktigare. Enstaka enar och tallar växer i klappergruset, och fläckvis tättnar envegetationen.

Norr om den gamla kalkugnen vid Horsans udde utbreder sig en gräsklädd yta på klapperstenen med enstaka oxel, slån, en och tall. Härifrån har man fin utsikt upp över Bläse slagghög och ut över Hallhalvön.

Norrut blir klapperstenarna mindre och stranden mer lättgången.

Bakom stranden står hela tiden tallskogen utom vid Lundarhages jordbruksmarker där det finns lite lövinslag i brynen.

Uppe i Bläse finns spännande rester av kalkugnar, utskeppningshamn och en hel bruksmiljö nedanför varphögen. Stenbrottet är inte återställt och utgör idag ingen attraktion.

Träsket Horsan är omslutet av tallskog. Väster om träsket är tallskogen ganska reslig med mjölonmattor och gräs i gläntorna. Stränderna är fasta och marken relativt lättgången. Nordost om Horsan har tallskogen nära stranden fina gräsmarker men blir sen delvis svårframkomlig med mycket enbuskar.

Från Lundarhage till Bläse utmed skogsvägen, som följer en strandvallsliknande bildning, sträcker sig ett parti med mycket speciell vegetation: Ek, hassel (mycket), björk, idegran, gran och ask trängs i sluttningen ned mot stranden. Fältskikt saknas till stor del på g a bete och framför allt askens grova rötter letar sig ut ovanpå den grova klapperstenen.

Skogen öster om vägen är växtlig med tall och gran med undervegetation av örnbräken.

Lämpligt utnyttjande: Strövområde utmed stränderna året om, både för lite längre turer och kortare promenader, utflyktsmål, picknick. Bad är möjligt, då det är ganska tvärdjupt vid Bläse.

Stenbrottet skulle efter lämpliga återställningsåtgärder kunna passa utmärkt för ett intensivt utnyttjande, t ex med fritidsby, badsjö och andra fasta anläggningar.

Motivering för klass II: Hasselmarkerna har en varierad växtlighet och är attraktiva för kortare promenader och picknick.

Stranden är fin att röra sig efter och träsket Horsan ligger nära kusten. Den omväxlande miljön kompletteras av anläggningarna i Bläse.

Störningskänslighet: Stor för strandpartierna utom i Bläse.

2:F6:klass III, Burgbackar, FLERINGE

Allmän beskrivning: Burgbackar är ett ungefär 2,5 km långt och 50-100 m brett klapperstensparti, som i de centrala delarna saknar vegetation utom lavar. Området ligger i sluttning mot norr och väster med utsikt bort mot skogen på Hallhalvön.

I kanten växer enstaka tallar, nyponbuskar, hagtorn och mattor av mjölon. Den omgivande tallskogen är fin i norra delen. Den är delvis gräsrik.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, kortare promenader och naturstudier.

Motivering för klass III: Intressant och ovanligt med en strandvall mitt inne i skogen, som därigenom blir omväxlande och trevlig att röra sig i.

Störningskänslighet: Området är känsligt för fordonstrafik, timmerupplag och stentäkt.

2:F7:klass II, Från Hässle och Nors ner mot Bästeträsk, FLERINGE

Allmän beskrivning: Öster om Hässle och väster om stigen från Nors till stranden av Bästeträsk ligger fina ängsartade marker, vars lövrikedom och lummighet starkt kontrasterar mot den karga, enrika och hårt fårbetade tallskogen runt omkring. Framför allt utmärker sig de centrala delarna av ängset, där hasselbestånd blandas med små grupper av askar (ofta med spår av hamling), ekar och buskar

som slån, nypon och vildapel.

Ner mot stranden dominerar en gles tallskog, som i själva strandpartiet har några fina gräsklädda ytor mellan små grupper av tall och en.

Stranden är gräsklädd och vattnet långgrundt med stenbotten. Hela området är slitagekänsligt.

Lämpligt utnyttjande: Kortare utflykter, promenader, picknick och naturstudier. Stigar finns i området, men nätet skulle kunna utvidgas, bl a utefter stranden.

Motivering för klass II: Området har omväxlande natur med en tilltalande landskapsbild i sina båda olikartade partier.

Stigar gör det tillgängligt, och framkomligheten är i övrigt ganska god. Fina möjligheter till naturstudier.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse i exponerade lägen måste undvikas.

3:F1:klass III, Kusten S Strå utskeppningsplats, Rausteviken och Boven, BUNGE

Allmän beskrivning: Hela Rausteviken domineras av Strå utskeppningsplats, kalkdammet ligger som ett vitt flor över landskapet, lastbilar kör skytteltrafik mellan stenbrottet och hamnen. Det vilar inte direkt någon frid över viken!

Kusten är flack och stenig. På udden går kalkhällen i dagen. Gräsmarker, glest enbevuxna, bildar en öppen strandzon av varierande bredd.

Skogen som huvudsakligen består av tall är lättframkomlig. Innanför Fårösunds norra nedre fyr ligger sjön Hyle.

Längs kusten har man utsikt över Fårösund mot Fårö.

Lämpligt utnyttjande: Promenad- och utflyktsmål.

Motivering för klass III: En kustremsa, som bör skyddas som närströvsområde till Fårösund.

Störningskänslighet: Viktigt att fritidsbebyggelse inte tillåts privatisera markerna nära stranden.

3:F2:klass III, Skogsområde NV Bunge, BUNGE

Allmän beskrivning: En skogklädd höjd ligger nordväst om Bunge. Från väg 148 till högsta punkten är höjdskillnaden 25 m.

Ett system av strandvallar upp mot höjden skapar en omväxlande topografi inom området.

I sluttningszonerna växer i huvudsak granskog av varierande ålder utom väster och nordväst om högsta punkten, där skogen består av hållmarkstallskog av varierande växtlighet.

På höjden, i en svacka, ligger en vät.

Det markerade området gränsar i nordväst till Ojnaremyr, en relativt stor agmyr med öppet vatten i de centrala delarna. Området ligger i utkanten av den stora ödeskogsmarken söder om Bästeträsk, med vilket det också är sammanknutet genom ett rikt väg- och stignät.

Lämpligt utnyttjande: Längre skogspromenader. Stigar och vägar finns inom området. Området är lämpligt för orientering.

Motivering för klass III: Ett skogsområde, som bjuder på en variation i skogstyp och topografi. Värdefullt med granskog i denna tallskogsdominerade trakt.

Störningskänslighet: Då skogsmarken är av relativt bra bonitet kan kalhuggning bli aktuell, vilket skulle inverka negativt på områdets användning för rekreation.

3:F3:klass II, Ängevik, Ajnenäs och Hultungsviken med innanförliggande skogsmark, BUNGE /RUTE/

Allmän beskrivning: Skogen inom området är av växlande karaktär; där finns vide och gräsrik tallskog och tät växtlig granskog. Det är två skogstyper, som bägge är attraktiva ur rekreationssynpunkt. Där hållberget går i dagen finns ytterligare en skogstyp - hållmarkstallskogen.

Vid vägen ner mot Ängevik ligger inhägnad åkermark, men i övrigt är hela området tillgängligt. Nere vid Ängevik finns dels en mycket fin gles talldunge med högvuxna tallar, dels en dunge med stora ekar.

Den öppna marken i väster utgörs av fina betade hedmarker med enstaka tall och en.

Stranden är mestadels flack och stenig, men små sandstränder finns både vid Ängevik och Hultungsviken. Skogen nära stranden vid Hultungsviken är bitvis mycket tät men innehåller fina gläntor. Några fritidshus ligger i Hultungsviken.

Skjutbana finns i kanten av den öppna marken norr om Ängevik.

Lämpligt utnyttjande: Bad, utflykter, skogspromenader. Den gräsrika tallskogen vid Ängevik är lämplig för camping.

Motivering för klass II: Skogsmarken är omväxlande och ger möjlighet till naturupplevelser. Stranden och skogen nära stranden lämpar sig väl för flera aktiviteter.

Störningskänslighet: Kalhyggen skulle helt förta skogens rekreativvärde.

3:F4:klass II, Sandviken och Grunnudden, BUNGE

Allmän beskrivning: Inne i Sandviken finns en badplats och en tältplats. Den bakomliggande skogen består av gles tallskog. Härifrån utgår den sk Bungeslingan.

Väster om Sandviken ligger Grunnudden. Den är helt skogklädd, förutom den yttersta spetsen. Där växer rumsbildande snår med enar, någon enstaka oxel, slån och tall. Ut till udden leder en väl uttrampad stig, som slingrar fint genom skogen.

Skogen, som är lättframkomlig, består till största delen av grön växtlig granskog. Den är på grund av strandvallar svagt kuperad med sandkare partier i svackorna.

Stränderna utefter udden är steniga och Sandviken är långgrund.

Lämpligt utnyttjande: Förutom bad innehåller området möjligheter till promenader och strövtåg. Fina gläntor för picknick finns, framför allt längst ute på udden. De många blåsipporna lockar säkert många till en vårpromenad.

Motivering för klass II: Området innehåller etablerad friluftsvärk-

samhet. Det är framkomligt, stigar finns i skogen och det kan användas för flera aktiviteter. Det ligger nära Fårösund.

Störningskänslighet: Känsligt för kalhuggning och fritidsbebyggelse ute på Grunnudden.

4:F1:klass II, Nors klint och kusten från Sildviken till Lergravsviken,
RUTE

Allmän beskrivning: Nors klint ligger djupt inne i skogen. Klinten är mest markant i norr med många grunda grottbildningar, nedrase-
rade block och ett raukområde med ett flertal mycket höga raukar.

I sluttningen nedanför klinten växer fin granskog med en undervege-
tation av mossor och lingon. Även högre tallskog förekommer. AMS
har bitvis röjt fram klinten, vilket förhöjer upplevelsevärde-
t. Strandvallar gör skogsmarken kuperad.

Upp på klinten växer hällmarkstallskog och mager barrblandskog.

En fin liten gårdsgårdskantad väg löper längs klintkanten. Många
stigar går tvärs över klinten med riktning mot kusten.

Skogen når ända ner till stranden, men gräsklädda gläntor gör bry-
net mindre kompakt.

Vid Albyriv går berggrunden i dagen, och udden saknar trädvegeta-
tion.

Den flacka udden innan Lergravsviken är mycket vacker. Den är
klädd med en gles tallskog med gräs som undervegetation.

Lämpligt utnyttjande: Fint område för vandringar längs stranden
och upp mot inlandsklinten. Stranden är lättgången, och ett nät
av stigar genom skogen gör den framkomlig.

Motivering för klass II: Kuststräckan och skogsmarken upp till
klinten, med raukar och grottbildningar, har stora känslomässiga
kvaliteter vad gäller naturupplevelser. Områdets naturvetenskapli-
ga kvaliteter, speciellt botaniska och geologiska, är upplevbara
även för den icke initierade. Denna kuststräcka är även helt oex-
ploaterad.

Störningskänslighet: Fritidshus bör inte lokaliseras i klintens
närhet.

4:F2:klass III, Skogen mellan Lergravsviken och Puttersjaus, Gutehåjd,
RUTE

Allmän beskrivning: Lergravsberget är ett plant barrskogsområde som
i öster, norr och väster avgränsas av klinter, vilka också utgör
de främsta attraktionerna i området.

I norr dominerar hällmarkstallskog med ovanligt vegetationsfattiga
hällar, som ut mot klintkrönen ofta får ett rikt inslag av hassel
och skogstry i ogenomträngliga snår,

I söder ökar graninslaget i sluttningen, och skogen får en ljus
och öppen prägel genom betet av får och hästar.

Klintbranterna har hela tiden en rikare växtlighet men framför allt
sevärdheter i form av utsikter, grottor och vackra bergsstup, ofta
med överhäng.

I öster ut mot Lergravsviken finns ett av Gotlands största raukområden alldeles ovanför vägen, som löper runt Lergravsberget nedanför klinten.

Lämpligt utnyttjande: Skogspromenader, utflykter till raukområdet. Eventuellt skulle en stigslinga kunna anläggas från raukområdet utmed klinten och tillbaka över hållmarksskogen. De täta snåren skulle kunna gallras, exempelvis vid Talings.

Motivering för klass III: Ett skogsområde nära kusten med både hållmarkstallskog och lite växtligare skog av fastlandstyp som är lättframkomlig. Sevärda klintar med raukar och grottor.

Störningskänslighet: Framför allt klintkanterna är känsliga för fortsatt fritidshusexploatering.

4:F3: klass I och III: Valleviks östra strand, Husken och Sundsnäset, RUTE

Allmän beskrivning: Valleviks östra strand är stenig och den öppna strandzonen relativt smal. Strandskogen består av tall och betas i vissa delar. Marken är lättgången, men fritidsbebyggelse privatiserar delar av den. I den innersta delen av viken väster om Husken finns en sandstrand.

Halvön Husken avviker helt från denna angränsande strand. Halvön är en kalkkulle med tydlig klint och raukpartier mot väster. Naturreservat. Den småkuperade platån betas och pryds av vackra enar. Östra delen av Husken är otillgängligare. Klapperstranden är endast någon meter bred och en tät granskog når nästan ut till vattnet. Fritidshus finns på Husken; deras placering är störande.

Sundsnäset är en udde öster om Husken. Den är skogklädd med stort inslag av tall. Många strandvallar gör det lätt att röra sig i området. Delar av skogen betas, men har inte fått den attraktiva betade skogens karaktär ännu.

Lämpligt utnyttjande: Denna strand är en typisk promenadstrand, utom vid Husken där även badmöjligheter finns.

Motivering för klass I (Husken) och III (resten): Husken med sär egen, lättillgänglig natur utgör ett avvikande och lockande strövområde. De övriga markerna har mer ordinära kvaliteter, men är till stor del oexploaterade.

Störningskänslighet: Åtminstone Husken bör skonas från vidare bebyggelse. Skogsavverkningar i hela området bör ske med stor hänsyn till friluftslivets intressen.

4:F4: klass II, Furilden, RUTE

Allmän beskrivning: Furilden är en av de största öarna utanför Gotland. En vägbank är lagd över det grunda sundet. Vid lågvatten blir landförbindelsen flera hundra meter bred.

Ön domineras av hamnanläggningar på västra stranden, med våldsamt

stora slagghögar mellan kajen och kalkbrottet inne på ön. Klinten är frilagd åt väster. De centrala delarna av ön är bevuxna med tallskog som i öster har rika inslag av gran. De är relativt lättframkomliga.

I norr utbreder sig flacka strandängar, medan den övriga kusten domineras av klappersten med en låg klint söder om Östervik. I söder ger Furilden ett kargare intryck med fårbetad hällmarkstallskog.

Furilden utgör fågelskyddsområde med beträdnads- och angöringsförbud mellan 15/3 och 30/6 (förutom brottet).

Lämpligt utnyttjande: Promenader framför allt utmed stränderna har alla årstider något nytt att bjuda. På strandängarna i norr kan man titta på fågel. Skogen på höjden gör att alltid någon strand ligger i lä. Badmöjligheterna är dock begränsade.

Motivering för klass II: Ön har stora rekreativvärden. Den erbjuder möjligheter att vandra dels utmed den orörda strandremsan i öster, dels i de starkt kulturpåverkade delarna. Värdefull är också möjligheten att kunna gå runt hela ön utmed stranden (utom på våren). Lättorienterat!

Störningskänslighet: Stor endast för fritidsbebyggelse, som redan i ringa omfattning skulle privatisera stora delar av ön.

5:F1:klass II, Den skogklädda sluttningen V Fardume träsk, HELLVI

Allmän beskrivning: Inom detta område finns olika naturtyper, både typiska och ovanliga.

Innanför Blåbärsholm ligger något så ovanligt för Gotland som en mosse med odon, lingon, ljung och skvattram. Strandskogen norrut är örtrik (bl a orkidéer) och innehåller förutom gran och tall även en del lövträd.

I sluttningen, som kröns av en klint med raukar, ökar graninslaget. Skogen innehåller också enstaka rönn och ek.

Ovanför krönet tar hållmarker vid med exempel på rena hållar, uppfrysningssmarker, men också skogsmark med lite rikare växtlighet. Skogen är bitvis svårframkomlig, framför allt utmed de sankare strandpartierna.

Från gläntor i skogen har man utsikt över Fardume träsk med vassar och vattenspeglar. Norrgårdholm och Blåbärsholm är skogklädda och sticker upp som öar ur vassarna.

Lämpligt utnyttjande: Skogspromenader och naturstudier. Någon form av naturslänga, som på ett naturligt sätt leder en besökare genom de olika naturtyperna, skulle lämpligen kunna anläggas. Skogen som döljer klinten kan med fördel glesas ur.

Motivering för klass II: På en begränsad yta ges här möjlighet att komma i kontakt med flera gotlandstypiska marker ned över sluttningen.

Värdet förhöjs ytterligare av att Fardume träsk är en intressant fågellokal och av den speciella växtligheten på och innanför Blåbärsholm.

Störningskänslighet: Kalavverkning skulle visserligen ge tillfälliga utblickar men skulle ändå inverka menligt på områdets attraktivitet.

5:F2:klass I och III, Kyllaj och stranden upp till Värne i Valleviken, HELLVI

Allmän beskrivning: Ovanför klinten och höjdsträckningen med väl utbildade raukar vid Kyllaj, ligger en plan ensartad hållmark med glesa bestånd av tall, enbuskar och enstaka oxel. Raukområdet ligger nära stranden med utsikt över öarna Fjaugen, Klasen och Furilden.

Inåt land, utmed klinten, ligger hus som har privatiserat så gott som hela klintfoten och dessutom prytt den med blomsterrabatter och trädgårdsmöbler.

Strandridaregården intill raukområdet nedanför branten är väl värd ett besök.

Söder om raukområdet ligger gamla kalkugnar i en relativt tät bebyggelse i ett kulturhistoriskt intressant område.

Utmed stranden nedanför vägen ligger en rad fiskebodar bort mot badplatsen och norrut skjuter en flack udde ut. Innanför grusstranden tilltar successivt en och tallskog. Stranden vidare norrut är flack och långgrund med ganska stora stenar.

Skogen innanför stranden norrut består av tall med inslag av gran. Den växer på ett system av strandvallar, som ger en regelbunden variation mellan gran och tall - med gran i svackorna - och är ganska lättframkomlig.

Området avslutas norrut av resterna av en kalkugn och utskeppningsplats uppe vid Värne.

Lämpligt utnyttjande: Området är mycket varierat och tillgängligt (utom den ovan nämnda klintfoten) och alltså lämpligt som utflyktsområde och med möjligheter att besöka skilda miljöer och naturtyper. Raukområdet, klinten, Strandridaregården och kalkugnarna med omgivande bebyggelse är de största attraktionerna. Söder om Strandridaregården ligger en badplats.

Hällmarksområdet lämpar sig för ett mer extensivt utnyttjande. Här skulle med fördel en stigslinga kunna märkas ut.

Motivering för klass I (raukområdet, Strandridaregården och bruksmiljön vid Kyllaj) och III (hällmarken och strandremsan upp till Värne): Ett omväxlande område med tilltalande och vida utsikter över vattnet, märkliga geologiska formationer i form av raukar och klint. Dessutom finns kulturhistoriska sevärdheter och bad. Ut från detta innehållsrika område kan man ströva upp över hällmarken eller i strandskogen norrut.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse och privatisering utgör det största hotet mot området.

5:F3:klass I, Lörgeudd, kalkbrottet vid Smöjen och vattenområdet mellan Slite och Bungenäs, HELLVI /BUNGE/OTHEM/

Allmän beskrivning: Lörgeudd är en i stort sett gräsklädd och enbevuxen udde som skjuter ut mot norr. Längst ut ligger en gammal kalkugn och i den skyddade viken in mot land en småbåtshamn (båtar ligger uppdragna på land). På stranden finns fina grupper av enar.

Utåt havet avslutas udden av ett ganska stort raukområde, och därifrån har man vid utsikt över Lörgeholm, bevuxen med oxlar, enar och enstaka tallar.

Stranden söderut består av grovt klapperstensmaterial ända ner till Smöjen. Inåt land ser man från Lörgeudd en mängd spår av stembrott och kalkugnar mot den talldominerade skogen.

Nere vid Smöjen är dessa spår så våldsamt påtagliga att man snarare borde tala om spår av natur! Landskapet domineras av ett mycket stort stembrott med tillhörande byggnationer och stenhögar.

Området ut till Lörgeeskär är utfyllt och omvandlat till kajer och hammassänger.

Väster om Lörgeudde är stranden fin utanför grushögarna. En stenblandad sandstrand avlöses av en klapperstrand, som löper runt Smöjeudd med vackra strandvallar. Från strandlinjen och utåt ligger en plan kalkstenshäll under vattnet.

Skogen ut mot Smöjeudd är fin och består av gran och tall med mycket mossor på marken.

Åt väster ut mot stranden får den typisk strandvallskaraktär med vegetativt förökade grantelningar. Man har utsikt över S:t Olofsholm, Ytterholmen och upp emot Furilden.

Själva stenbrottet är till en del vattenfyllt men innehåller också mängder av sten i högar. En del av högarna är vackert gräsklädda, men de flesta ger ett skräpigt, ostädigt intryck.

Lämpligt utnyttjande: Den norra delen med Lörgeudd passar för promenader och som utflyktsmål. Stora delar av den gräsklädda marken ute på Lörgeudd lämpar sig utmärkt väl till picknick i den vindskyddade sluttningen. Småbåtshamnen kan utvidgas något men får inte bli alltför dominerande. Den måste underordna sig naturen här ute.

I det gamla täktområdet innanför Lörgeudd kan den intresserade följa den långsamma igenväxningen av dessa konstgjorda klapperstensfält.

I och omkring själva stenbrottet ute vid Smöjen skulle man kunna tänka sig det mest intensivt utnyttjade friluftsområdet på hela Gotland. Småbåtshamn kan anläggas i samband med den gamla hamnen. (Området är det kanske lämpligaste på hela Gotland för båtsport och båtuthyrning med sin nästan skärgårdsliknande kust. Se nedan beskrivning av vattenområdet.) Konstgjorda sjöar för fiske och bad, kan skapas i kalkbrottet och förutom stugby kan man tänka sig restaurang, dansbana, kiosk m m.

Motivering för klass I: Den hårt exploaterade naturmiljön ute på Smöjen skulle på detta sätt kunna få en aktiv funktion, där Lörgeudd, Kyllaj och S:t Olofsholm blir attraktiva utflyktsmål inom räckhåll.

Störningskänslighet: Själva stenbrottet och områdena öster därom är inte störningskänsliga, och här kan man mycket väl placera anläggningar av skilda slag. Stranden mot Aurskallsviken däremot får inte störas med någon form av exploatering och inte heller Lörgeudd.

VATTENOMRÅDET

Allmän beskrivning: Vattenområdet mellan Slite och Bungenäs består av vikar och ett flertal öar. Det är således det enda kustområde utanför Gotland som har någorlunda skärgårdskaraktär. Det kan ge omväxling och lä.

Skenholmen (militärt skjutfält) spärrar av delar av vattenområdet, men konflikten bör kunna lösas.

Lämpligt utnyttjande: Området lämpar sig för båtsport. Öar och fiskevatten kan utgöra mål, men även ren nöjesåkning och segling kan ge gott utbyte.

Smöjen skulle kunna utgöra den självklara centralen för denna verksamhet om området iordningställdes därför.

Störningskänslighet: Privatisering av öarna genom bebyggelse, täktverksamhet och liknande vore olyckligt, liksom utökad militär verksamhet (t ex broar, skjutfält).

5:F4:klass I, Hidevikens norra och västra strand, HELLVI

Allmän beskrivning: Längst inne i den långsmala och ganska trånga Hideviken ligger en skyddad badplats. I strandskogen, som här består av tätt stående ungtallar, finns gräsklädda gläntor.

Strandskogen fram till fiskeläget är exploaterad med fritidsbebyggelse. Vid fiskeläget finns bryggor för småbåtar.

Längs klapperstensstranden i väster finns två raukprydda klinthöjder. Den mellanliggande tallskogen är röjd, men även den icke röjda skogen är förhållandevis lättframkomlig. Strandvallar gör skogsmarken kuperad. Endast en smal strandzon saknar högre vegetation.

Ut mot Näsudden börjar Vägumevikens flacka och steniga kust.

Lämpligt utnyttjande: Hideviken har en fin barnvänlig sandstrand, och badlivet är nog områdets främsta kännetecken. Men som komplement till solandet och badandet kan man ströva längs stranden, där raukarna utgör största attraktionen.

Motivering för klass I: Kusten på norra Gotland är fattig på sandstränder, lämpliga för bad. De som finns blir därför värdefulla. Att sandstranden, som här ligger i närheten av attraktioner som klintar och raukar, gör den extra värdefull.

Området är ett etablerat fritidsområde och markerna ut mot Näsudden är viktiga som närströvområden till den växande bebyggelsen.

Störningskänslighet: Söder om fiskeläget bör ingen ytterligare fritidsbebyggelse tillåtas.

5:F5:klass I och III, Aurskallsviken och S:t Olofsholm, HELLVI

Allmän beskrivning: Det karaktäristiska för S:t Olofsholm är det nedlagda, ej återställda kalkbrottet, raukarna och höjdpartiet med kvarnen och S:t Olofs kapell.

Söder om raukområdet går kalkhällen i dagen, och berget bildar breda trappsteg ner mot vattnet. Norr om raukområdet finns en liten sandstrand i viken.

På Talludd växer en gräsrik tallskog, och enstaka tallar växer längs hela södra stranden. I övrigt är markerna hedartade och enbevuxna.

Från höjden med kapellet och kvarnen har man en vid utsikt med blickfång som Smöjen, Ytterholmen, Asunden och cementfabriken i Slite.

Längs Aurskallsvikens västra strand löper markanta strandvallar, som avlöser varandra inåt land. Skogen, som går nästan ända ner till vattenlinjen, varierar med strandvallarna. På de högre, torrare partierna växer tall och i de lägre delarna gran.

S:t Olofsholms västra strand är stenig och skogen innanför består av blandskog.

Lämpligt utnyttjande: S:t Olofsholm är ett utflyktsmål, där det finns vindskyddade lägen för solbad. Området lämpar sig också för kortare promenader längs stränderna. Det går bra att bada både vid den lilla sandstranden och från pallkanten längst i söder.

Motivering för klass I (S:t Olofsholm) och III (resten): Området är mycket tillgängligt och rymmer i sig förutsättningar för fina naturupplevelser.

Störningskänslighet: Aurskallsviken bör förbli oexploaterad; hela området är känsligt för fritidshus, då det är mycket överblickbart.

6:F1:klass II, Kusten Halls fiskeläge - Häftingsklint, Grönbjärsklinton och delar av strandskogen, HALL

Allmän beskrivning: Längs denna kust saknas den för de omgivande kuststräckorna så karaktäristiska klintarna. Stranden är här stenig och svagt sluttande. Skogen går långt ner mot vattenlinjen förutom vid fiskebodarna i Grönbjärs, där en gräshed med enar bildar en bredare öppen strandzon. I viken mellan Harudden och Hasselriv ligger betesmarker innanför de sankt ängsmarkerna. En väg nära stranden gör det lätt att vandra längs kusten.

Grönbjärsklinton är ett fint, skogklätt klintberg. Den betade tallskogen är gles och ljus. Från klintkanten har man utsikt över de storslagna omgivande markerna. Gamla landsvägen till Hallshuk går längs bergets östra kant.

Skogsmarken i söder vid Helendeskog höjer sig trappstegsvis, via mäktiga strandvallar upp mot klinten. Tallarna är här storvuxna.

Lämpligt utnyttjande: Vandringar alla årstider. Positivt att inlandet innehåller spännande detaljer, så att man naturligt växlar mellan att vandra längs kusten och inne i landet.

Motivering för klass II: En från norra västkusten i övrigt annorlunda kust, lättgången och med attraktiva angränsande marker. Den har stora chanser att förbli oexploaterad, då den ingår i Hall- Hangvar-reservatet.

Störningskänslighet: Stor för fritidsbebyggelse.

Kommentar: Önskvärt vore att all öppen mark mellan Harudden och Hasselriv betades.

6:F2:klass II, Jänklinton, skogen mellan Hallshuk och Norrbys och betade lövpartier ner mot Hall, HALL

Allmän beskrivning: Skogsområdet domineras arealmässigt av hällmarkstallskog, som stundtals kan vara svårframkomlig, svårorienterad och risig men också innehållande öppnare hällmarker med fina enar.

Utmed Jänklinton, som är vackert utbildad, finns hasselrika sluttningar och även i övrigt lövskogsrika bryn ner mot Norrbys i söder. Här växer förutom tall även ask, ek, björk och lönn. Området är lättgången, mindre stigar finns efter strandvallarna. Norr om Norrbys finns även grandominerade hasselrika marker.

På båda sidor om vägen från Norrbys ned till tallängen vid kyrkan i Hall (framför allt öster om vägen) ligger ett tilltalande lövrikt betesområde med ek, hassel och slån och fin vårblomning i hagmarkerna.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjande för skogspromenader. Utflyktsmål i de attraktivare randzonerna och lövrika markerna i söder.

Motivering för klass II: Tallskogen har flera framkomliga fina

stigar och ett flertal attraktioner i randzonen i form av klintkusten, Jännklinten med sina grottor och det lättframkomliga betestråket ner mot Hall.

Störningskänslighet: Området är inte extremt känsligt och skulle säkert kunna ta emot en viss ökad fritidsbebyggelse. De öppna dalarna är beroende av fortsatt bete.

6:F3:klass I och II, Kusten från Halls fiskeläge till Kristikanal, HALL

Allmän beskrivning: En mäktig klint löper från Halls fiskeläge in mot Kappelshamnsviken 1 km utmed kusten. Därefter utgörs stranden av klappersten i strandvallsformationer, glest klädda med tallar och mjölonmattor. En ganska ödslig klapperstenskust.

Uppe på klinten är vegetationen hedartad med enbusksnår och timjan i stora mattor. Inåt land tättnar tallskogen.

Uppe från fyren på klinten har man utsikt över Halls fiskeläge med den lilla hamnpiren och ut över den grunda zonen i vattnet till pallkanten och bränningarna. Klinten ingår i ett naturreservat.

Utmed stranden och upp över klinten löper en körbar markväg. Där klinten viker av från kusten passerar den en kalkugnsruin.

I söder avgränsas området av Kristikanal.

Lämpligt utnyttjande: Kortare utflykter från bilen uppe på klinten och efter stranden.

Motivering för klass I (norra delen vid Hallshuk) och II (resten): En storslagen och lättframkomlig kuststräcka, utom där klintbranten reser sig. Fina vistelseytor och sevärdheter i form av utsikter, fiskeläget, klintbranten, fyren och även kanalen i söder.

Störningskänslighet: Den karga, relativt orörda kusten skulle förlora mycket av sin karaktär vid en exploatering för fritidsbebyggelse. Bilparkering måste ordnas indragen i skogen för att undvika bilar på de fina vistelseytorna uppe på klinten.

7:F1:klass I och II, Kusten Häftingsklint - Irevik samt två inlands-
klintar, HANGVAR

Allmän beskrivning: En vacker, varierad kuststräcka mellan Häf-
tingsklint och Irevik.

Häftingsklint är magnifik. Från den gräsklädda platån ovanför stu-
pet har man utsikt över kusten söderut ända till klinten väster om
Lickershamn.

Kusten söderut till Sigsarvestrand är stenig men lättgången.
Strandzonen avgränsas av en brant förutom vid uddarna, där en
skogklädd sluttning tar vid inåt land. Fiskebodas finns söder om
Häftingsklint och vid Sigsarvestrand. Vid Sigsarvestrand börjar
en vacker sönderskuren klint, som sträcker sig ner mot Svarthäll
och sedan viker av inåt land. Stranden är här på ett ställe stor-
blockig och svärgången. Vid högre vattenstånd i havet tar man sig
inte förbi denna passage utan att klättra mellan stora block under
klintbranten. Men via en väg på klinten når man fram till Sigsar-
vestrand till fots utan svårigheter.

Vid Irevik finns en lång sandstrand med kiosk, servering och toa-
letter. Skogen innanför är exploaterad med fritidshus. En väg går
här längs den imponerande inlandsklinten, som tydligt exponerar
sig i den röjda tallskogen. Kusten nås dels från Irevik i söder,
dels via ett tätt nät av parallella vägar (ej tillåtna för biltra-
fik) genom Hall-Hangvar-reservatets skogsområde i öster.

Lämpligt utnyttjande: Irevik är redan intensivt utnyttjat för bad
och kortare promenader längs stranden. Men många vandrar även
längre sträckor längs kusten.

Motivering för klass I (kusten) och II (inlandsklintarna): Kusten
är helt oexploaterad norr om Irevik och bjuder på fina naturupp-
levelser. Uddarna gör att man bara överblickar mindre sträckor av
kusten åt gången, vilket skänker spänning åt promenaden.

Irevik är en fin badplats och ett etablerat fritidsområde. Att in-
landsområdet vid Irevik inte fått högre klass beror på fritidshus-
exploateringen.

Störningskänslighet: Norr om Irevik bör kuststräckans orörda ka-
raktär ej påverkas.

Kommentar: För att man ska kunna gå längs stranden även vid hög-
vatten i Ireå, borde en bro byggas.

7:F2:klass III, Skogsområde med myrar, vätar och hållmarker i stort
sett inom reservatet Hall-Hangvar, HANGVAR /HALL/

Allmän beskrivning: Detta område kan liksom Hejnum hållar, File-
hajdar och Forsviden betraktas som ett representativt avsnitt av
ett stort sammanhängande ödemarksområde.

Karga hållmarker med vresiga tallar och risiga enar avlöses mot
kusten av lite växtligare skog. Vätar och myrmarker förekommer
rikligt, men också kala hålltor.

Ett flertal stigar genomkorsar de ofta ogästvänliga markerna.

Lämpligt utnyttjande: Mycket extensivt strövområde utan andra anordningar än anvisnings- och orienteringstavlor, där stigar leder in i området.

Motivering för klass III: Ett mycket lite exploaterat skogsområde som i stora delar har prägel av vildmark (dock avverkas skog).

Störningskänslighet: Stor för fritidsbebyggelse, vägdragningar och kalavverkning.

8:F1:klass III, Bäckens från Träskmyr ner till Vaste kvarn, LÄRBRO

Allmän beskrivning: Från Träskmyr mot Kappelshamnsviken rinner en fin liten bäck. Den går till största delen genom skog, men vissa små partier har ännu en öppen prägel, där ungtallarna nu tränger in. Bäckens lopp är skiftande, det finns både små forsar och meandrande lopp. Ett bostadshus ligger strax nedströms utloppet från Träskmyr.

Träskmyr, som är norra Europas största agmyr, har stora botaniska och ornitologiska värden och reservatbildning har diskuterats.

Lämpligt utnyttjande: Promenader längs bäcken upp till Träskmyr.

Motivering för klass III: Att vandra längs rinnande vatten är alltid spännande. Bäckens har ett ostört lopp, vilket är ovanligt på Gotland. Den låga klassen motiveras av att området ligger avsides.

Störningskänslighet: Det rekreativa värdet sjunker om hyggen tas upp i bäckens närhet och om ytterligare bostadshus uppförs. Det vore bra om markerna närmast bäcken betades för att skapa ett öppnare, mer lättframkomligt landskap.

8:F2:klass III, Badplats i Kappelshamnsviken, LÄRBRO

Allmän beskrivning: Längst in i Kappelshamnsviken ligger en liten låglänt, långgrund sandstrand. Innanför stranden är gräset högvuxet och tivist. Vindskydd får man av en talldunge, och i anslutning till den finns toalett och parkeringsplats. Stranden i övrigt är svårframkomlig, med vass och sankpartier. Den är exponerad åt norr, och utanför ligger Storugns utskeppningsplats för kalksten.

Lämpligt utnyttjande: Solbad och bad.

Motivering för klass III: Detta är den enda sandstranden i området. Den får alltså stor lokal betydelse.

Störningskänslighet: Damm, buller och föroreningar från utskeppning av kalk är påtagliga störningskällor.

8:F3:klass II, Betad sluttning NO Lärbro, LÄRBRO

Allmän beskrivning: En klint av varierande höjd och utseende löper i norrsydlig riktning genom området. Marken betas och de öppna till halvöppna hedmarkerna med talldungar och enbuskage övergår mot norr till hållmarkstallskog med insprängda öppna hållmarker. En minnessten från slaget mot svenskarna 1313 är rest i det öppna beteslandskapet vid väg 148.

Många fornlämningar finns i sluttningen, t ex gamla boplatser, svärdsliplingsstenar, stensatt brunn och längst i norr Kauparveröset. Till Kauparveröset leder en väg med färistar och parkeringsplats. För att sätta in fornlämningarna i sitt rätta sammanhang får man tänka sig att dalen nedanför är vattenfylld; Kappelshamnsviken och Vägumeviken stod förr i förbindelse med varandra.

Lämpligt utnyttjande: Sluttningen är mycket lämplig som strövområde, den är lättframkomlig och lättorienterad. Växlingarna mellan öppna gräsklädda ytor och enbuskage, klinten och de många forn-lämningarna gör en vandring genom området händelserik.

En parkeringsplats vid väg 148 med orienteringstavla skulle göra området mer tillgängligt.

Motivering för klass II: Ett sällsynt fint inlandsområde som är tillgängligt, lättframkomligt och intressant och har förutsättningar att tilltala många människor. Värdefullt genom sin närhet till Lärbro samhälle och läget efter väg 148.

Störningskänslighet: Området är känsligt för fritidsbebyggelse.

Kommentar: Fortsatt fårbyte är en förutsättning för bibehållande av landskapets öppna karaktär.

8:F4:klass II, Skärsudden, LÄRBRO

Allmän beskrivning: Längst inne i Vägumeviken sticker grusåsen Skärsudden ut som en smal tunga. De angränsande vikarna är flacka och långgrunda. Udden har en säregt välvd form och den saknar trädvegetation, däremot är den klädd med täta enbuskage.

Många bryggor finns längs den västra sidan, där det också går att bada.

Lämpligt utnyttjande: Bad och utflyktsmål. Gläntorna som är inramade av enar är fina solbads- och picknickplatser. Fågelskadning på våren då många fåglar rastar i de grunda vikarna. Båtplatserna på västra stranden är utgångspunkter för båtutflykter.

Motivering för klass II: Närheten till Slite gör att området trots sin litenhet och dåliga strandkvalitet fått ett så högt värde.

Störningskänslighet: Grustäkt skulle helt förta områdets friluftslivsvärde.

8:F5:klass II, Hammarsäng, LÄRBRO

Allmän beskrivning: Hammarsäng är ett stort, hävdad änge. Det har en öppen parklik karaktär med ek som dominerande trädslag.

Den i söder angränsande skogen är lövdominerad, men verkar inte ha varit öppen, då bredkroniga träd saknas.

Änglet är tillgängligt via en väg från norr. Men det kan även nås till fots på mindre vägar från St Hammars.

Lämpligt utnyttjande: Sjelva änglet är ett utflyktsmål av högsta rang med givna vår- och försommarkvaliteter.

Motivering för klass II: Alla ängar har ett dokumenterat friluftslivsvärde. Hammarsäng, som har en vacker parklik karaktär, är

välbesökt och ligger inom cykelavstånd från Slite.

Störningskänslighet: All exploatering (förändring) försämrar värdet.

8:F6:klass III, Skogsmark mellan Vägumeviken och Hideviken, LÄRBRO

Allmän beskrivning: Udden är helt skogklädd, med skog av varierande kvalitet. I stort är den dock mycket växtlig, vilket också framgår bl a av de stora, nu tallplanterade, hyggena. Den består förutom av ren tallskog - av blandskog, där gran av varierande ålder sluter skogsbeståndet.

På höjden, som löper i nord-sydlig riktning, och som i norr markeras av en klintkant, finns ren hållmarkstallskog med insprängda vätar.

Ner mot Barläst är ekinslaget markant, och förutsättningar finns, om eken gynnas genom uthuggning, att skapa en fin ekskog.

Öster om gården St Hammars förekommer betade lövskogspartier med mest ek, men även en björkhage finns.

Tvårs igenom området löper en bra skogsväg mellan St Hammars och Hide, men även mindre vägar och stigar genomkorsar området.

Kusten är flack. Vikarna är långgrunda.

En sevärdhet, som begåvats med en mindre parkeringsplats, är Barläst, f d tillverknings- och utskeppningsplats för kalk med rester efter tre kalkugnar och kalklador.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjande i form av skogs promenader och cykelutfärder (ligger inom cykelavstånd från Slite).

Motivering för klass III (extensivt): Skogsmarken är omväxlande, både vad gäller skogstyp och topografi, vilket är positivt ur upplevelsesynpunkt. De delar av skogen som är präglade av dagens skogsbruk har dock ett lågt vistelsevärde. Flera attraktioner ligger i utkanterna, Hammarsäng, raukområden vid Hideviken och resterna efter kalkhanteringen vid Barläst, vilka kan utgöra mål för vandringar genom området.

Störningskänslighet: Det är viktigt att inga nya hyggen tas upp och att avverkningsmetoden görs med mindre intensiva metoder.

9:F1:klass I, Klintdominerad kust från Irevik till Nyhamns fiskeläge, STENKYRKA /LUMMELUNDA/

Allmän beskrivning: Utmed denna kuststräcka viker klinten undan från själva stranden bara vid Lickershamn, Allstädar och söder om Lusklint där stenig och grusig strand dominerar med klapperstensvallar.

Klinten är överlag så hög och brant att man bara på vissa ställen kan ta sig ner på strandremsan, som består av nedrasade block och strandklapper.

På klintkrönet går tallskogen ända fram mot stupet, ofta med inslag av enar och låga granar just i kanten. En stig följer klinten. Gräsklädda ytor kan man ofta hitta ovanpå själva utfallen, "klintnäsorna". Fina små vistelseytor finns med utsikt utmed kusten och utöver havet där vågorna bryter mot nästa klintkant under vattenytan.

Väster om Lickershamn står Gotlands största rauk, Jungfrun.

Från Lickershamnsvikens klapperstensvallar skjuter en hamnpir ut och skyddar fiskehamnen, till stor del fylld av fritidsbåtar. Innanför har en mängd fritidshus vuxit upp. Övrig fritidsbebyggelse utmed kuststräckan är koncentrerad till Allstädar och ner emot Nyhamns fiskeläge.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt strövområde med vandringmöjligheter dels på stranden och dels på befintliga stigar i anslutning till klinten. Här kan bedrivas naturstudier, främst geologiska. Mindre parkeringsplatser t ex som vid Nyhamns fiskeläge, kan man tänka sig vid Stenkyrkehuk och Lickershamn.

Bad är möjligt även om strand och vatten inte är lämpliga.

Motivering för klass I: Gotlands mäktigaste kustklint där vildmarks karaktären förstärks av häckande korp och nedrasade kalkblock. Kusten ligger också ganska nära Visby.

Störningskänslighet: Största hotet utgör den expanderande fritidsbebyggelsen, som privatiserat delar av kusten.

9:F2:klass II och III, Myr- och vätrik skogsmark S Lickershamn, STENKYRKA /LUMMELUNDA/

Enligt kartan mycket längre.

Allmän beskrivning: Området innefattar tallskogen med enbuskar och inslag av gran intill en och en halv km från stranden. Skogen är relativt lättframkomlig i fastmarksdelarna.

I norr dominerar våtmarkerna av slitagekänsliga vätar som vintertid bildar ett riktigt sjösystem och torkar ut på sommaren.

Söderut innanför kusten utbreder sig ett stråk som är mycket rikt på myrmark, till största delen agmyrar.

Ett flertal stigar genomkorsar området.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjat strövområde, som har sina största kvaliteter under vinterhalvåret då Sågvätar är vattenfyllda. Den korta tid isen ligger bör de vara fina för skridskoutflykter. Området lämpar sig för naturstudier.

Motivering för klass II (kring Sågvätar) och III (resten): Närheten till klinten och stranden ger möjlighet till variationsrika upplevelser i myrrik, gotlandstypisk skog.

Norra delen vid Sågvätar har speciellt stort attraktionsvärde med sina många vattenspeglar. Våtmarkerna utgör häckplatser för vadare.

Störningskänslighet: Området är värdefullt p g a sin orördhet och det skulle förlora denna vid exploatering för fritidsbebyggelse, dikning eller kalavverkning.

9:F3:klass III, Skogsklint S Lickershamn, STENKYRKA

Allmän beskrivning: Där klinten går i dagen finns ett litet fint område. Framför allt slutningen nedanför själva klinten är värdefull. Där växer härligt grön granskog, med inslag av idegran och källor springer fram under kalkhällarna (vilket ger skogen en speciell stämning).

Mot norr växer imponerande exemplar av murgröna, som delvis helt täcker raukarna och klintkanten.

På krönet är tallskogen gallrad, vilket som så ofta annars betyder att här finns en fornborg.

Lämpligt utnyttjande: Området lämpar sig för utflykter och kortare promenader. Det är värdefullt för de fritidsboende i Lickershamn.

Motivering för klass III: Området är egentligen väl litet för att medtas i denna översiktliga inventering, men dess läge i denna för fritidshus så attraktiva trakt gör att det är viktigt att området förblir tillgängligt.

Störningskänslighet: Markerna kring klinten är känsliga för fritidshus.

10:F1:klass I, Kusten från Nyhamns fiskeläge till Lummelunds bruk,
LUMMELUNDA

Allmän beskrivning: Området består av en sluttande, i huvudsak skogklädd, zon mellan den jordtäckta inlandsklinten och havet.

I ett band nedanför klinten ligger lövrika betade ängsmarker. I övrigt består skogen av en ljus, öppen, lättframkomlig tallskog, förutom vissa fuktiga svackor med risigare skog.

Stranden är stenig och långgrund, stora stenar ligget långt ut i vattnet.

Strandskogen är vindpinad. Den är rik på gläntor vars grästäcke är slitet av de många människorna i området.

Fritidshus finns dels på klintkrönet, dels i strandskogen vid Nyhamns fiskeläge. Här känns stranden privatiserad p g a att husen ligger väl synliga och p g a de anlagda bryggorna och läningarna i strandkanten.

Längst i söder ligger Lummelunds bruk med etablerad turistindustri. Några av utbudet där, förutom grottorna, är: djurpark, servering och kiosk.

Ner mot havet finns en fågelrik, lummig park. Här rinner den bäck som via grottorna avvattnar Martebomyr. Den är vattenförande hela året.

Lämpligt utnyttjande: Besök vid Lummelunds bruk. Promenader längs stranden i den strandnära skogen. Utflykter.

Motivering för klass I: Stranden är inte så märkvärdig, men de innanförliggande markerna är av växlande karaktär och överlag framkomliga och trevliga. Närheten till Visby gör det till ett självklart utflyktsmål och strövområde.

Störningskänslighet: Känsligt för intensivt skogsbruk och ytterligare privatisering av marken.

10:F2:klass III, Ellstädaränget, lövskogsområde V Lugnet och O Lummelunda kyrka, LUMMELUNDA

Allmän beskrivning: Ett synnerligen snårigt och i de sankare delarna svårframkomligt lövskogsområde, som inte har många drag gemensamt med ett änge utom i sydost. Ek och ask dominerar som träd och under dem växer hassel, hagtorn, en, apel och olvon. Här är täta uppslag av ask.

Tall och gran har planterats på en begränsad yta i områdets nordvästra del. Ellstädaränget är stort för att vara en lövskog, ca 15 ha. Fin vårblooming.

Området är svåråtkomligt, då endast en mycket liten markväg leder fram till det.

Lämpligt utnyttjande: Kortare promenader och strövtåg i den djungelartade vegetationen, framför allt på våren.

Motivering för klass III: Det rika fågellivet och lövrikedomen gör området värt ett besök under vegetationsperioden. Dock är framkomligheten mycket begränsad.

Störningskänslighet: Området är ett av öns bästa exempel på urskogsliknande igenvuxet änge. Därför bör inga andra ingrepp än på sin höjd stigdragningar göras.

10:F3:klass II, Störträsk, LUMMELUNDA

Allmän beskrivning: Området utgör botten av ett sänkt träsk, Störträsk, som ingick i Martebomyrsystemet. Dess hållbotten utbreder sig nu som en vidsträckt hållmark med spridda bestånd av förkrympta tallar. Det är ett minst sagt märkligt landskap; kala hålltytor med spridda stenar omväxlar med blekevätar. Här finns en förstagenerationsskog av den typ som även finns vid Landträsk.

Inlandsisen har på flera ställen mejslat ut tydliga isräfflor på de kala kalkhällarna. Andra spår som ger en aning om landskapets historia är den relief av tätt liggande gropar som urholkats av alger i det forna träsket.

I kalkberget finns nedsprängda kanaler där vattnet försvinner i slukhål ner i det underjordiska gångsystemet vars mest storlag-na delar nu är tillgängliga för allmänheten, de s k Lummelunda-grottorna.

I området finns också ett fridlyst idegransbestånd. Området är slitagekänsligt, biltrafiken måste begränsas till vägarna.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, exkursioner in i området.

Trakten andas natur- och kulturhistoria och detta skulle kunna delges besökare via informationsskyltar.

Motivering för klass II: Området har en helt unik karaktär. Det ligger inom cykelavstånd från Visby.

Kommentar: Den omvandling av landskapet som utdikningen av Martebomyr medförde, är ett sentida kulturarv som nu har gett landskapet alldeles speciella värden.

12:F1:klass II, Norra stranden av Tingstädeträsk, TINGSTÄDE

Allmän beskrivning: Tingstädeträskts stränder är till största delen sanka och ett vassbälte försvårar ytterligare tillgängligheten. Stranden i nordost, längs väg 148, är däremot helt annorlunda, på den grusås, som här dämmer upp träsket.

Den smala strandzonen nedanför vägen växlar mellan öppna ytor och lövbevuxna partier. Syrén och apel antyder platser för gamla boställen.

En fotbollsplan ligger söder om kyrkan. En badplats med parkeringsplats finns iordningställd.

Lämpligt utnyttjande: Bad och solbad och promenader till och i anslutning till badet. Då strandzonen delvis är rätt igenvuxen, borde den röjas för att förbättra framkomligheten. Vid badplatsen borde en skyddsplantering anläggas mot vägen för att minska störningarna därifrån.

Motivering för klass II: Den befintliga badanläggningen har medfört att området är etablerat som friluftsområde. Värdefull är möjligheten att bada i inlandet. Positivt är också det korta avståndet från Tingstäde samhälle.

Störningskänslighet: Då strandzonen är så smal är det viktigt att inte någon del av marken privatiseras och därmed stänger möjligheten att vandra längs stranden.

13:F1:klass III, Forsviden, OTHEM/TINGSTÄDE/HANGVAR/LÄRBRO/

Allmän beskrivning: Forsviden är ett utpräglat hållmarksområde, vars ensartade karaktär bryts av de stora kärren och myrarna i väster och av den något växtligare och småkuperade skogen i randområdena.

Skogsmarken kring hållområdet består huvudsakligen av tallskog med snår av enar. Beroende på betetrycket och markförhållandena varierar framkomligheten.

Ett flertal stigar och vägar genomkorsar området, bl a gamla banvallen som går tvärs St Pussmyr.

Det ensliga vildmarksintrycket är totalt. Trots att det inom området finns variationer i skogs- och marktyp, uppnås inte någon känsla av omväxling, då de olika markerna är mycket vidsträckta. Hållområdets plana yta verkar också i denna riktning.

På myrarna i området häckar bl a tranor och här samlas de också innan flyttningen söderut.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjande i form av längre skogspromenader, oftast kanske med någon av de stora myrarna som mål. Området lämpar sig för naturstudier.

Motivering för klass III (extensivt): Ett vildmarksområde som är värdefullt p g a sin storlek och orördhet. Markerna är intressanta p g a den både för Gotland och Sverige i övrigt extrema karaktären.

Störningskänslighet: Biltrafik genom området bör kanaliseras till några bestämda vägar för att inte fler hjulspår över hållmarkerna ska förta känslan av orördhet.

13:F2:klass III, Busarveänget och lövskog, OTHEM

Allmän beskrivning: Västra delen har röjts av AMS och fått en öppen karaktär med relativt jämnt utspridda ekar och askar och med inslag av hassel.

Sly kommer upp i hela området, som är fattigt på örter.

I öster finns tätt igenvuxen ängsmark som är nära nog oframkomlig.

Busarve är lätt åtkomligt för besökare och ligger alldeles söder om väg 148 i Othem.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, picknick, rastplats.

Motivering för klass III: Busarve är en lämplig plats att stanna till vid utefter den sommartid så trafikerade Fårösundsvägen. Som änge betraktat är dock Busarveänget inte bland de mest väl röjda.

Störningskänslighet: I ett så här litet område (drygt 10 ha) är

det viktigt att inte fritidsbebyggelse lokaliseras för nära ängst.

13:F3:klass III, Klints backar, OTHEM

Allmän beskrivning: Klints backar höjer sig markant över kringliggande marker. Största attraktionen är raukområdet i öster. Sluttningen är helt skogsklädd och gläntor har tagits upp för att de magnifika raukarna ska kunna upplevas från vägen nedanför klinten.

Platån är svagt kuperad och med risig hållmarkstallskog i kanten. Flera stigar leder genom området.

Ett stenbrott i öster med höga, lodräta branter visar kalkstenens mäktighet.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, med kortare promenader i sluttningen och på platån. Från platån har man utsikt över skogsmarken norrut och mot Slite.

Motivering för klass III: Raukarna är sevärd, men i övrigt rymmer området få möjligheter till aktiviteter.

Störningskänslighet: Ytterligare stembrytning vore förödande.

Kommentar: Att fälla träden längs hela klintkanten och fritt exponera raukarna vore här synd. Det fantastiska är just att se dem, där de står bland granarna. Den försiktiga avverkningen, där raukarna endast exponeras helt från en viss vinkel, skänker dramatik åt platsen.

14:Fl:klass I och II, Kusten Lummelunds bruk till Kolens kvarn,
VÄSKINDE /VISBY/

Allmän beskrivning: Från Lummelunds bruk och ner till Kronviken har endast den smala steniga strandremsan markerats som värdefull. I övrigt är markerna här privatiserade eller uppodlade.

Vid Kronviken och ner till Själsö, ett fungerande fiskeläge, är den oexploaterade delen av stranden något bredare, men den innanförliggande skogen är nu uppstyckad i tomter.

Själsöbäcken är sevärd på vintern vid högvatten, då den brusande störtar sig utför klintkanten.

Från Själsö ner till Kolens kvarn är kusten nästan helt opåverkad av fritidshus. Här ligger med tillträdesförbud 15/3 - 31/7 Skansudd, en av de få fågellokalerna efter den steniga nordvästkusten. Området ingår i Brucebo naturreservat. Här börjar klinten åter bli markant och ett flertal källkärar med rik orkidéflora tillhör det speciellt sevärda inom området.

Vid Kolens kvarn finns igenväxande ängsmarker. Bäckarna och vårblomningen, som börjar med blåsippor, vitsippor och fortsätter med blommande slånbuskage och fruktträd, gör denna plats till ett omtyckt utflyktsmål.

Lämpligt utnyttjande: Promenader, naturstudier och utflykter. Det är i dag inte möjligt att cyklande ta sig längs kusten norr om campingplatsen vid Snäckgårdsbaden. En cykelstig borde anläggas ända upp till Lummelunds bruk.

Motivering för klass I (Själsö, Kolens kvarn) och II (Lummelunds bruk till Själsö):

Området är ett dokumenterat värdefullt strövområde. Stränderna är lättgångna och varierande och uddarna gör en vandring extra spännande.

Den smala strandremsan norr om Kronviken är viktig som förbindelse-länk mellan den södra delen av området och Lummelunds bruk.

Störningkänslighet: Området är redan kraftigt exploaterat. Det viktiga är att en bred strandzon och klintpartierna lämnas orörda liksom hela kustzonen mellan Kolens kvarn och Brucebo, som utgör den minst exploaterade kuststräckan i Visbys närhet.

16:F1:klass III, Boängen och lövskog intill, LOKRUME

Allmän beskrivning: Ett ganska stort änge med framför allt ek, ask och hassel, som till stor del står jämnt utspridda över den hävdade ytan.

Lövmarken söder om det hävdade ängset håller på att växa igen liksom det större lövområdet i norr.

Själva ängset används som festplats med dansbana och salustånd. Här är marken ganska hårt sliten.

Området är relativt lättillgängligt efter väg 148.

Lämpligt utnyttjande: Festplats, utflykter och picknick.

Motivering för klass III: Ett fint änge och ett lövområde, som efter utökad hävd skulle kunna bli mycket attraktiva.

Störningskänslighet: Största hoten utgör bebyggelse och igenväxning.

17:F1:klass III och 17:F2:klass II, De centrala delarna av Hejnum hällar, Filehajdar och Hejnum hällar, HEJNUM/TINGSTÄDE/OTHEM/BÄL/

Allmän beskrivning: Filehajdar - Hejnum hällar - Kallgate - Hall - Hangvar - Forsviden utgör Gotlands största vildmarksområde.

Stora delar är mycket karga med plana hållmarker, vätar, risiga enbuskage och låga martallar, vilka tillsammans med myrar och vidsträckta hållmarkstallskogar ger området dess karaktär. Men i sluttningar och vid strandvallarna kan graninslaget ibland vara markant.

Den del av Hejnum hällar som avgränsats som område 17:F2 är speciellt omväxlande. På en liten yta finns de flesta av hållmarkernas naturtyper representerade och dessutom isälvdalar, skvalrännor, ängsmarker och ett stort idegransbestånd (fridlyst).

På en markant strandvall som löper i nord-sydlig riktning genom området går en körbar väg, som skulle kunna bli en fin vandrings- och cykelled.

Hela skogsmarken genomkorsas av vägar och stigar, varav många är farbara med bil. Biltrafiken borde dock kanaliseras till vissa vägar.

En kulturhistorisk sevärdhet är den fungerande kalkugnen öster om Rings i Hejnum.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjande för kortare och längre vandringar.

Motivering för klass II (17:F2) och III (17:F1, extensivt): Ett stort orört vildmarksområde, som på grund av de många vägarna är relativt lättillgängligt.

Störningskänslighet: Viktigt är att det orörda intrycket bevaras.

18:F1:klass II, Laxarve änge, BOGE

Allmän beskrivning: Ett hävdat ek-askänge, med mycket hassel och inslag av björk i fina grubbildningar och med omväxlande stora och små gläntor.

I söder och väster omges det örtrika änglet av igenväxande marker.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, picknick. Av intresse framför allt under vegetationsperioden.

Motivering för klass II: Ett välhävdat änge, som ligger nära Slite.

Störningskänslighet: Största hotet utgör igenväxningen.

18:F2:klass II och III, Slite badplats och småbåtshamn. Bogeviks stränder, /BOGE/OTHEM/

Allmän beskrivning: Mellan lotsplatsen och Sjuströmmar finns ett litet strandområde, som sommartid är intensivt utnyttjat.

Här ligger en badplats med sandstrand, en liten campingplats, tennisbanor, fotbollsplan och en fritidsby väl samlade inne i viken mellan villabebyggelsen och havet. Fritidsbyn ligger i helt öppet läge utan någon som helst trädvegetation.

Från lotsplatsen har man utsikt över öarna utanför och bort mot S:t Olofsholm.

Hamnen norr om lotsplatsen utnyttjas för nyttotrafik och fritids- trafik.

Området är litet och bebyggelsen tränger på, så att möjligheterna att utöka arealen är helt utesluten.

Delar av Bogeviks flacka moränstränder kan sägas ha visst rekreativt värde, men det är en smal zon som lämpar sig för vistelse. Största attraktionen utgör fågellivet.

Vid sjuströmmar finns båtuppläggningsplatser och småbåtshamn. Dessa och Bogevik är tillgängliga för så små båtar som kan ta sig under väg 147.

Lämpligt utnyttjande: Intensivt utnyttjande utom Bogeviks stränder.

Motivering för Klass II (mellan lotsplatsen och Sjuströmmar) och III (Bogeviks stränder): Badplatsen och turistanläggningarna inne i Slite utgör det enda lättillgängliga fritidsområdet för tätorten och blir därigenom intensivt utnyttjat.

Bogeviks stränder däremot får ett visst värde främst genom att kusten omkring Slite är så förstörd genom utfyllningar och avstängd för annan verksamhet (industri, hamn, reningsverk, militära anläggningar).

Störningskänslighet: Området ligger i den mest exploaterade delen av Gotland, vilket gör det viktigt att inte dessa områden ytterligare förstörs.

18:F3:klass I och III, Kusten Slite - Tjälderviken - Vitviken, BOGE

Allmän beskrivning: Kusten Slite - Tjälderviken: Gylviken och stranden mellan Ajstudden och Friggarsriv är flack och stenig med strandängskaraktär. Några enbuskage ger en viss variation åt den öppna strandzonen.

Mellan Gylviken och Ajstudden är stranden stenig, men skogen går här långt ner mot vattenlinjen, så att endast en smal grusremsa ligger öppen. Strandskogen som saknar gläntor, består av blandskog, ibland med en tjock mossmatta som marktäckare. En väg löper längs stranden alldeles i skogsbrynet.

Kusten Tjälderviken - Vitviken: I Tjälderviken går odlade marker ner mot havet. De gränsar via en smal zon av tallskog och ibland en gräshed med enbuskage till en smal grusstrand. Strax norr om Tjälderviken finns en liten sandstrand.

Vid Tjälderholm finns en låg klint som delvis är jordtäckt. Slutningen är gräsklädd med enbuskage och det finns fina gläntor i strandskogen. Här ligger ett fiskeläge och en brygga. Den innanför liggande skogen är betad, av blandkaraktär och bitvis fuktig.

En sevärdhet längs denna kust utgör Vike gård, som ligger vid gamla landsvägen och är ett kulturminnesmärke.

Den mest attraktiva stranden finns vid Vitviken, en långsträckt sandstrand. Där Gothemån rinner ut i havet har det bildats en sandrevel.

Hela denna kuststräcka är exploaterad med fritidshus. Vid Åminne finns campingplats, minigolf, servering, kiosk och dansbana.

Lämpligt utnyttjande: Strandpromenader, bad.

Motivering för klass I (sandstranden) och III (övrigt): Kusten Slite - Tjälderviken: Ett strandavsnitt som knappast kan betecknas som storslaget, men som bitvis har en småtrevlig karaktär. Området är speciellt värdefullt p g a närheten till Slite.

Kusten Tjälderviken - Vitviken: Stranden och den strandnära skogen i Tjälderviken och Vitviken är värdefulla som frizon i detta av fritidshus starkt exploaterade landskap. Dessutom har sandstranden vid Åminne ett betydande värde.

Störningskänslighet: Partierna nära stranden får ej ytterligare tas i anspråk för fritidsbebyggelse.

19:F1:klass I, Kusten från Kolens kvarn i norr till Visby i söder, VISBY

Allmän beskrivning: Hela området är präglad av närheten till Visby stad. Här finns två campingplatser, två badplatser med kiosker, semesterby, Snäckgårdsbadens hotell, restaurang, kyrkogård, speedwaybana, småbåtshamn och ett otal fritidshus.

Trots den kraftiga exploateringen finns här fina friområden och denna kuststräcka är visbybornas viktigaste närströvsområde.

En klint följer kusten. Brantast och högst är den vid Galgberget och Korpklint.

Klinten är på några ställen täckt av murgröna och i skyddade lägen vid klintfoten kommer årets första blåsippor.

I sluttningszonen ner mot havet växer en ljus och trevlig tallskog, ofta med murgröna och kaprifol klängande efter stammarna. Här finns även lundartade partier, omväxlande med öppna ängsmarker, bl a Åsbergska hagen.

Stranden är stenig förutom vid de båda sandstränderna.

Ett flertal stigar går kors och tvärs genom området. Bilväg går längs stranden upp till badplatsen norr om Snäckgårdsbaden.

Till området har också räknats in Nordegravar och strandpromenaden vid Visby, två välbesökta grönområden.

Lämpligt utnyttjande: Man kan vandra längs stranden, på stigarna i tallskogen eller på klintkanten med vid utsikt över hav och kust. Man kan cykla eller åka bil längs vägarna. Man kan bada, spela volleyboll och kasta varpa på planen nedanför Galgberget eller flyga drake på Korpklint. Detta förutom alla de aktiviteter som är knutna till anläggningarna.

Motivering för Klass I: Ett ovärderligt strövsområde för visbyborna. Det är omväxlande, innehållsrikt och lättgånget samt attraktivt under hela året. En etablerad friluftsvärksamhet visar också på detta.

Störningskänslighet: Nya fritidshus bör inte få byggas. Det är viktigt att markerna förblir tillgängliga, att alla krav som ställs på en privatisering avslås.

19:F2:klass II, Skogsdunge och öppen mark 0 Visby, VISBY

Allmän beskrivning: En skogsdunge omgiven av slagna gräsytor. Själva dungen domineras av tall och hassel och här är en mycket rik vårblooming. I brynen finns bl a hassel, hagtorn, fläder och kornell.

En ljus öppen gräsklädd yta med uppvuxna ekar finns i ett parkartat avsnitt i söder.

Gräsytan söder om dungen ligger fint inramad av lövbrynet.

Stigar leder kors och tvärs genom området, som har några fuktigare partier i söder.

Lämpligt utnyttjande: Promenader. Gräsytan i söder används som varpaplan.

Motivering för klass II: Fint naturområde nära Visby. Speciellt attraktivt på våren.

Större areal hade motiverat en högre klassning.

Störningskänslighet: Bebyggelsen bör inte krypa närmare, utan dungen och de öppna markerna bör ingå i ett större "grönsystem" intill tätorten.

23:F1:klass II och III, Skogsområde 0 Visby med Allkvieänge, FOLLINGBO/
HEJDEBY/ENDRE/TRÄKUMLA/

Allmän beskrivning: Området omfattar skogsmarkerna sydost om Visby. Det domineras av en hållmarkstallskog med nakna hälltor, vätar, risiga enbuskage och agmyrar.

I sluttningszonen mot öster finns attraktivare skogstyper på strandvallar - ljus växtlig tallskog, rena granbestånd och varierande lövrika partier.

Denna skog, som till största delen är föga omväxlande, är ändå värdefull p g a närheten till Visby och de motionsanläggningar som finns här.

Vid Svajdestugan finns elljusspår (800 m), motionsspår (2500 m, 5000 m, 7500 m), bastu, storstuga, skridskobana (Svajde vät) och parkeringsplats.

Vid VOK-stugan finns elljusspår (2500 m), motionsspår (1250 m, 2500 m, 5000 m, 7500 m, 10700 m), bastu, bordtennislokal, volleybollplan, badmintonbana, styrketräningsplats, pilkastning, skridskobana, kälkbacke, storstuga och parkeringsplats.

Ett tätt vägnät gör skogsmarken tillgänglig med cykel och bil. Tyvärr är spåren efter militära verksamheter stora i området.

Från klinten vid Follingbo har man en fin utsikt över odlingsbygden i öster.

Det välkända Allvkieänget är ett hävdad änge, som ligger nära Visby. Det är ett fint ek- och askänge med betesmarker omkring.

Lämpligt utnyttjande: Promenader, motion, utflykter, ridning, orientering m m.

Motivering för klass II (Allvkieänget) och III (resten): Värdefullt som närströvsområde till Visby. De många motionsanläggningarna förhöjer värdet.

Allvkieänge är som alla ängar attraktiva ur rekreationssynpunkt. Detta ligger dessutom inom cykelavstånd från Visby och är i egenkap av naturreservat ett av de få ängar som får beträdas före slåttern.

Störningskänslighet: Stora kalhyggen liksom bebyggelse skulle störa nyttjandet.

Kommentar: Markerna mellan Visby och det markerade skogsområdet är svårtillgängliga och anslutande vägar och stigar blir därför mycket viktiga för nyttjandet av ovan beskrivna område.

25:F1:klass II, Mangsarveänget och lövrika betesmarker, EKEBY

Allmän beskrivning: Ett hävdad änge, som i den västra fuktiga delen är tätt bevuxet.

Östra delen har en öppnare och ljusare karaktär med omväxlande dungar och öppna gläntor med några stora ekar.

Utanför själva ängset i väster ligger fårbetesmarker med lite ängskaraktär och i sydväst igenväxande ängesmark med mycket sly.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål och promenader.

Motivering för klass II: Att ängset fått så hög klass som II, beror framför allt på att det är välkänt och att strövmark i övrigt saknas i trakten.

Störningskänslighet: Störningskänsligheten är stor för bebyggelse.

27:F1:klass II, ALVENA Lindaränge, VALLSTENA

Allmän beskrivning: Ett stort välhävdad änge med lind som dominerande trädslag. Lindförekomsten här är en av de få större sammanhängande bestånden vild skogslind på Gotland. Förutom lind förekommer ek, ask, lundalm och hassel.

I södra delen är trädbeståndet glesare med inslag av björk och asp.

Ängat är rikt på fornlämningar och örter, främst orkidéer.

En körbar väg leder fram norrifrån till en liten parkeringsplats utanför det inhägnade ängat.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål, kortare promenader, framför allt under vegetationsperioden. Naturstudier. Eftersom Svenska Naturskyddsföreningen är ägare, får ängat beträdas även före slåttern. Ängat är numera dessutom avsatt som naturreservat.

Motivering för klass II: Fint utflyktsmål. Ett stort och välhävdad änge.

Störningskänslighet: Känsligt för vikande hävd och bebyggelse.

28:F1:klass II, Skogsmark innanför Vitviken med Gothemån, GOTHM

Allmän beskrivning: Skogen innanför bebyggelsen utmed väg 146 mellan Tjälder och Åminne är växtlig och fin. Graninslaget är speciellt markant i södra delen med gräs och mossor på marken. Hyggen har tagits upp nyligen och flera hotar i den produktiva skogen.

Vägen från Tjälders in mot Tjelvars grav går genom hållmarkstallskog, som inåt övergår i mer storvuxen skog.

Sevärdheter i norra delen är Tjelvars grav ute på en urglesad och städad yta i skogen med utblickar mot odlad mark och den röjda klintkanten. Här finns en liten parkeringsplats.

I söder avgränsas området av Gothemån, Gotlands största vattendrag, som skurit sig ned i ett flygsandsområde. Loppet är här slingrande och naturligt. Gothemån är ovanligt fiskrik.

Öster om väg 147 ligger fritidshus på båda sidor om ån ner mot havet.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt utnyttjade strövmarker intill det hårt exploaterade Åminne. För kortare promenader skulle stigar kunna förbättras utmed ån, och dessutom saknar man vintertid en spång längre upp. På sommaren är vattenföringen liten. Utflyktsmål i norr är Tjelvars grav och klintarna.

Motivering för klass II: Fin skogsmark med stora arealer granskog och flera lättframkomliga stigar och den naturligt slingrande Gothemån. Här finns utflyktsmål som Tjelvars grav, klintar och Gothemån. Närheten till Åminne och Slite bidrar till att detta skogsområde är speciellt viktigt.

Störningskänslighet: Största hotet mot området utgör - förutom kalavverkning - den expanderande fritidsbebyggelsen.

28:F2:klass II, Kusten från Gothemhammar till Kyrkebingegrund, GOTHM

Allmän beskrivning: Kusten från Gothemhammar till Kyrkebingegrund i söder består av två strandtyper. I norr är det en klapperstrand och från Byngnu och söderut en flack, ibland stenig, strandäng. Innanför stranden växer allt från växtlig tall- och granskog till hållmarkstallskog. Dessutom finns myrmarker.

Vid Gothemhammar sluttar stranden brant ut i havet och den öppna strandzonen är smal. I klapperstenen växer enstaka höga tallar och enar. Dekorativa mjölonmattor växer i tallarnas skugga. En låg klint löper parallellt med stranden och är klädd med en barrblandskog av växlande täthet.

Vid Byngnuviken finns en gräshed med stora vackra enar. Viken skär tvärt in i land och markerar övergången till den strandäng som utgör den typiska östgotländska strandnaturen.

Utanför kusten ses Sildungen, en ovanligt lövrik ö.

I södra delen av området ligger Kyrkebingegrund, en låg ö utanför ett igenväxande sund. Vid viken söder om Kyrkebingegrund ligger Agbod, ett av Gotlands mest idylliska och skyddsvärda fiskelägen.

I skogen innanför ligger Storsund, ett mellanting mellan träsk och myr. Storsund är framför allt känt för sin fågelrikedom. Ett fågeltorn finns.

Den omkringliggande skogen är storvuxen och frodig med övervägande tall. Det finns också gran, vilket är välgörande. Skogsmarken är ibland svårframkömlig, risig, men stigar underlättar promenaderna.

Det är lätt att nå detta stora område; det finns tre större vägar ned till kusten och en gångstig sammanbinder dessa efter stranden.

I norr, vid Gothemhammar, har strandskogen exploaterats för fritidsbebyggelse. Även vid Botvaldvik finns flertalet hus. I övrigt är området oexploaterat.

Lämpligt utnyttjande: Området kan användas för strand- och skogs-promenader med möjlighet till givande naturstudier, t ex av fåglar och orkidéerika strandängar. Hänvisning till fågeltornet finns från den södra tillfartsvägen.

Motivering för klass II: I huvudsak orörd strand och skog med stort rekreativvärde. Att hela stranden i norr givits så hög klass trots störande exploatering beror dels på att naturtypen är ovanlig på Gotlands ostkust och dels på närheten till fritidshus i Åminne, alltså att området är av stor lokal betydelse.

Störningskänslighet: Ingen exploatering om värdet av orörd natur ska bestå.

29:F1:klass I, Kust S Visby. Kneippbyn, Högklint, Ygne, VÄSTERHEJDE

Allmän beskrivning: En innehållsrik klintkust i Visbys omedelbara närhet. Områdets omgivningar är hårt exploaterade med fritidshus, som ibland kryper mycket nära stranden.

Längst i norr finns Kneippbyn, ett friluftscentrum med campingplats, minigolfbana, restaurang, hotell, kaffeservering, dansbana, kiosker, russridning, gethage, Villå Villekulla och en stenig badplats. Allt detta är beläget på en böljande gräsklädd sluttning med dungar av lövträd och enstaka tall och en ner mot en låg klintkust.

Söder om Kneippbyn ligger fritidsbebyggelsen närmare havet och vid Fridhem finns endast (utom en orörd bäckravin) en smal strandremsa, som är tillgänglig. Ner mot havet finns en uteservering.

Högklint tar vid strax söder om Fridhem. Klinten reser sig hög och mäktig lodrätt upp ur havet. Denna del är naturreservat och en parkeringsplats finns i anslutning till klintens högsta punkt.

Utsikten härifrån är imponerande. Trappor leder ner en bit i branten och uppe på klinten löper en stig söderut förbi lövrika bergsskrevor och ner till den falska rauken vid rövare Liljas håla. Här har klinten rasat i så stor utsträckning att man kan ta sig nerför den steniga sluttningen och följa stranden bort till det lilla fiskeläget Ygne. Vid Ygne är klintkusten lägre och bodarna ligger väl skyddade i en inbuktning.

Lämpligt utnyttjande: Kuststräckan har utomordentliga förutsättningar för ett mångsidigt, varierat och intensivt utnyttjande - allt från det anläggningsberoende användandet till rena naturstudier. Fågellivet är tämligen stort, men vid Högklint finns särpräglad växtlighet och geologiska bildningar, som är väl värda ingående studier.

Kneippbyn är ett typiskt sommarområde, medan Högklint kan ge storslagna upplevelser även andra årstider.

Motivering för Klass I: Området tillfredsställer de flesta krav som kan ställas på ett friluftsområde; det har ett stort utbud av skilda aktiviteter och naturtyper. Det ligger dessutom nära Visby på en kuststräcka som för övrigt är spärrad av militärområden.

Störningskänslighet: Omgivningarnas starka exploatering gör att ytterligare privatiserande ingrepp mot kusten skulle vara förödande.

34:F1:klass III, Änge vid Smiss, HÖRSNE

Allmän beskrivning: Ett litet ek- och hasselänge med öppen karaktär.

Lämpligt utnyttjande: Utflykter, framför allt vår och sommar då blomningen är mest explosiv.

Motivering för klass III: Ett fint änge, som ligger i en trakt där utflyktsmålen är få.

Störningskänslighet: Ängnet måste hävdas för att behålla sitt rekreativsvärde.

35:F1:klass I och III, Gnisvärds fiskeläge, Toftastranden och en smal strandremsa i söder till Snåltorp, TOFTA /ESKELHEM/

Allmän beskrivning: Västkustens enda större sandstrand ligger i södra delen av Tofta, drygt 1 km söder om Tofta skjutfält. Sandstranden begränsas av ett fiskeläge i norr och en smal stenig strandremsa i söder.

Gnisvärds fiskeläge består av många fritidshus/bodar, som bildar en gata och ger en vacker illusion av ett riktigt fiskeläge. Hamnen i Gnisvärd är en av de större småbåtshamnarna. En liten parkeringsplats ligger omedelbart söder om hamnen.

Toftastranden består av ett imponerande sandhav. Dynerna är många och höga och det är ibland först 100 m innanför stranden som tallskogen får ordentligt fäste. Dynerna binds av strandråg och höga viden. Dessa videbuskar är dekorativa men även viktiga under badsäsongen, då de ger skugga åt sönderbrända kroppar under heta dagar. Stranden är med andra ord en förnämlig badstrand.

Baklandet till stranden är hårt exploaterat; fritidshuset är många. På den södra delen av stranden finns flertalet anläggningar för friluftslivet: stor parkeringsplats, kiosker, servering, campingplats, semesterby, minigolfbana, pensionat m m.

Söder om den breda sandstranden smalnar stranden av och blir stenigare. Kustvägen (140) löper här alldeles intill stranden med många små avfarter. En stig leder efter stranden, som har en bård av tallar mellan sig och kustvägen. Skogen på andra sidan vägen är helt bebyggd med fritidshus.

Lämpligt utnyttjande: Gnisvärds fiskeläge är ett utflyktsmål och av betydelse för fritidsfiskarna. Tofta sandstrand är den mest exploaterade stranden på Gotland, med ett kort och mycket intensivt utnyttjande. Sanderosion är det enda konflikthotet.

Stranden i söder är framför allt en rastplats efter kustvägen.

Motivering för klass I (Gnisvärd och Toftastranden) och III (resten): Toftastranden är en riksbekant badplats, som intensivt nyttjas av gotlänningar och turister. Det är den största badplatsen nära Visby och den ligger efter en kust, som i övrigt nästan helt är oåtkomlig p g a militärt markinnehav.

Stranden i söder är av värde som oexploaterad strand vid kustvägen.

Gnisvärds fiskeläge med små friarealer utgör ett populärt utflyktsmål.

Störningskänslighet: De obebyggda delarna nere vid Gnisvärd behövs mer än väl för områdets besökare. För stranden söderut gäller samma sak. Fritidsbebyggelsen bör inte få inkräkta ännu mer på friluftslivet.

Kommentar: Hur badar de rörelsehindrade på Gotland? Att som på Tofta ta sig ner genom lösa, varma sanddyner, måste vara så gott som omöjligt. Den kanske mest kända och populära badplatsen borde åtminstone göras åtkomlig. Förslagsvis hårdgörs vägen från parkeringsplatsen till serveringen och vidare därifrån ner till stranden. Man kan även tänka sig att lägga ut en badbrygga eller hårdgöra en liten bit av stranden i vattenlinjen för att underlätta ett rättvisare utnyttjande.

35:F2:klass III, Skogsmark innanför Gnisvärds fiskeläge, TOFTA

Allmän beskrivning: Innanför Gnisvärds fiskeläge växer en högstammig barrblandskog. Den är ganska varierad. Mindre, tätare partier med ungtall minskar ibland framkomligheten; örnbräken och fuktdrag kan på andra ställen ha samma effekt.

Det attraktiva med skogen som naturmark, är mängden blåbärsris och ett vackert men kanske inte särskilt märkligt vårflor.

Området är vidare rikt på fornlämningar och en skeppssättning nära vägen i norr är mycket sevärd.

Två vägar löper parallellt med skogen och ned till Gnisvärds fiskeläge. Efter den södra vägen ligger fritidshusen tätt.

Lämpligt utnyttjande: Skogspromenader under vår, eftersommar och höst.

Motivering för klass III: Skogsmark med hyggliga rekreativvärden. Området har tagits med för att åtminstone någon strandnära strövskog bör sparas nära Visby. Även den expanderande fritidsbebyggelsen i området kräver friarealer.

Störningskänslighet: En fortsatt utbyggnad av fritidsbebyggelsen är möjlig efter den södra sidan. Största delen av området bör dock undandras bebyggelse.

36:F1:klass III, Skogsmark vid Acklundskulle, STENKUMLA

Allmän beskrivning: Området är enhetligt och i huvudsak skogsklätt. Tall dominerar och markvegetationen växlar mellan ljung, gräs och hållmarkens magra växtlighet i ett lättframkomligt landskap.

I den sydöstra delen ligger Acklundskulle (75 m ö h) som tydligt avviker från omgivningarna. Kullen är småkuperad och rik på naturliga omväxlande stigar. En attraktion i området är en jättegryta, mer än 12 m djup, vilket är alldeles unikt. Denna attraktion kommer säkert att bli ett populärt utflyktsmål.

Efter vägen från Stenkumla till L Home ligger Gutestugan. I anslutning till stugan startar tre stycken motions slingor (och skidspår) på 1200 m, 2500 m och 5000 m. De går in i skogen söder om vägen. Även fasta orienteringskontroller har satts upp. Tre banor finns på 3, 5 och 8 km.

Fritidshus finns efter vägen mellan Källgårds och L Home. De inkräftar dock inte på områdets värde.

Lämpligt utnyttjande: Ett område för motion och skogspromenader. Dessutom ett framtida utflyktsmål i och med jättegrytan. Man bör dock informera om den vid avfartsvägen 500 m norr om Gardrungs.

Motivering för klass III: Ett iordningställt motionsområde med relativt attraktiv strövmark i Visbys närhet. Ligger inom cykelavstånd.

Störningskänslighet: Exploatering genom bebyggelse i området bör hållas under uppsikt, så att i alla fall tillfartsvägen inte blockeras. Hyggesarealerna bör vara måttliga.

37:F1:klass III, Hävdad och betad änge, VALL

Allmän beskrivning: Ett stort hävdad änge (Prästänget) med en igenväxande del och betade rester av ett annat änge (Vallbys) i sydväst.

Prästänget är stort och öppet med vida gläntor och bl a stora resliga almar. I öster och söder tättnar vegetationen och stora delar är ohävdade. Här håller området på att växa igen.

Vallbys är gammal ängesmark som betats tidigare. Nu är gräset högt och vildvuxet och en del sly börjar komma i gläntorna.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål och promenader.

Motivering för klass III: Viktiga inlandsområden för rörligt friluftsliv, framför allt p g a att det inte finns andra i närheten i detta produktionslandskap. Området är lättåtkomligt från väg 142.

Störningskänslighet: Stor för bebyggelse.

38:F1:klass III, Änge, ROMA

Allmän beskrivning: Änglet, som ligger vid lantbruksskolan, är litet (1 ha) och relativt öppet. Smågläntor omväxlar med trädgrupper och dungar. Det finns även ett par större gläntor. Enstaka tallar växer i änglet.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål och promenader.

Motivering för klass III: Ett änge som ligger i Roma och därför är lättillgängligt för romaborna.

Störningskänslighet: Känsligt för alla förändringar i bruknings-sätt.

41:F1:klass II och III: Kusten från Djupåviken i norr till södra delen av Sandviken, NORRLANDA/GOTHEM/ANGA

Allmän beskrivning: Grunda flikiga vikar, betade strandängar, strandskog av tall och gran, ibland ädla lövträd, rester av hävdade ytor, ett fiskeläge. Denna enkla uppräknings av några natur- och kulturdrag täcker ganska väl områdets karaktärer. Vad som inte framgår är att stranden är omväxlande. Miljöerna förändras när man rör sig genom området.

Själva strandområdet är i huvudsak lättgånget. Ibland kan vassruggar och stängsel fördröja promenaden.

I området finns det tre speciella attraktioner. I norr ligger Hammars kvarn vid Djupås sommartid uttorkande lopp. Detta gör att granskogen med blåbär och lingon får en extra kvalitet.

En större attraktion är tvivelsutan markerna söder om odlingsbygden i Hammars. Här finns mycket lövrika ängsmarker. En mindre del hävdas fortfarande som änge, de övriga betas. Söder om själva fiskeläget har man nyligen röjt skogen och blottat stenrösen och mjuka kullar. Stängsel av träslanor har satts upp och ett vackert område för vistelse har skapats. Dessa marker söder om Hammars är vidare mycket örtrika och orkidéerna kan bjuda på grann färgprakt under försommaren.

Ca 1,5 km söder om Hammars fiskeläge ligger Trullhalsar, ett av Gotlands många märkliga fornminnen. Trullhalsar är ett stort gravfält. Gravarna, ibland kallmurade, ibland endast i form av små rösen, ligger tätt och upptar en yta av ett par tre hektar. Man har sparat ett antal träd vid utgrävningen av området, varför gravfältet ger ett vänligt intryck. Runt gravfältet och efter tillfartsvägen växer en varierad barrblandskog med mindre fuktdrag.

Lämpligt utnyttjande: Främst vår och sommar som promenadområde. Önskvärt vore om en promenadslinga iordningställdes söder om Hammars. Detta skulle öka möjligheten att utnyttja området. Badplatsen vid fiskeläget med kiosk och brygga kan eventuellt kompletteras med en campingplats.

Motivering för klass II (söder om Hammars) och III (resten): Ett åtkomligt avsnitt av den typiska gotländska östkusten. Lämpligt för ett varierat friluftsliv under i första hand sommarhalvåret.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse finns i området. Det förefaller möjligt med en sparsam utbyggnad.

42:F1:klass II, Änge och lövskog, ESKELHEM

Allmän beskrivning: Ett lövrikt område som till stor del varit åkermark, vilket bl a märks på de fyrkantiga gläntorna. Gläntorna är omgivna av lövvastar med björk, ek, tall och hassel. Omväxlingen mellan tät vegetation och ljusa gläntor ger ett tilltalande vistselandskap i odlingsbygden mellan Tofta och Eskelhem.

Lövskogen i sydöst betas men saknar ängets ljusa karaktär.

Lämpligt utnyttjande: Utflykter och kortare promenader.

Motivering för klass II: Ett fint inlandsområde inom räckhåll från det sommartid välbesökta Tofta.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse eller uppodling skulle liksom upphörande bete minska värdet som strövområde.

44:F1:klass II, Mästerbyänget, MÄSTERBY

Allmän beskrivning: Mästerbyänget är ett av de största hävdade ängarna på Gotland. Lummiga lövvastar och igenväxt ängsmark omger själva ängset, som blommar rikligt.

Stora, vidkroniga ekar växer glest spridda över området, medan ask och hassel mest står i grupper. Hassel finns även ute i gläntorna.

I sydöstra delen, längst bort från vägen, börjar sly växa upp.

Lämpligt utnyttjande: Utflykter och studier av gammal hävd.

Motivering för klass II: Genom sin storlek är det hävdade Mästerbyänget en viktig representant för Gotlands många ängar.

Störningskänslighet: Stor för bebyggelse.

47:F1:klass I, Åsträcka i Dalhemåsystemet i skogen mellan Viklau och Guldrupe, VIKLAU

Allmän beskrivning: En liten å slingrar med naturligt lopp genom omväxlande tall- och blandskog. Skogen är lättframkomlig och trevlig att gå i. Stränderna är längst i väster betade med öppna gräsklädda partier genom vilka vattendraget meandrar i vidlyftiga slingor. Grupper av gran, en och tall bidrar här till den parkartade, lite pastorala, karaktären.

Området begränsas i väster av den lilla vägen från Ollajvs till Prästbåtels. Den utgör också den enda angöringspunkten. Parkering saknas.

Lämpligt utnyttjande: Promenader och picknick i västra delen, framför allt strövmarker utmed bäckens slingrande lopp i hela området.

Motivering för klass I: Ett ovanligt fint exempel på ett opåverkat vattendrag omgivet av vackra gläntor och fin skog, relativt nära Roma.

Störningskänslighet: Stor för avverkning utmed sträckan och för förorening av ån. Mycket olämpligt att privatisera stränderna eller omgivningen med fritidsbebyggelse.

49:F1:klass III, Prästänget i Anga, ANGA

Allmän beskrivning: Ett litet hävdat änge utmed vägen söder om Anga kyrka. I norr är växtligheten ganska tät och ängset har igenväxande karaktär. I öster är intrycket ljusare och öppnare.

Anga änge är känt för sin artrikedom, främst vad gäller orkidéer.

Lämpligt utnyttjande: Utflyktsmål och naturstudier.

Motivering för klass III: Ett litet, välhävdat änge i en fin kulturbygd. Det ligger lättåtkomligt utmed väg 146.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse i anslutning till ängset skulle förstöra den fina karaktären.

49:F2:klass II, Kusten från Bendesriv till Krakskär, ANGA

Allmän beskrivning: Kustnaturen i området är den typiska för hela östkusten. En flack strandäng som inåt land övergår i enbevuxna gräs-
hedar. Dessa öppna ytor betas. Skogen innanför domineras av tall men bitvis finns bestånd av gran. Skogen är tät, ibland svårframkomlig, med många fuktstråk.

Kusten nås via några mindre, grusade vägar, som mynnar vid Krakskär, Grunnsudden, Notvarp och Baju. Efter stranden sammanbinds dessa an-
göringspunkter med några mindre stigar.

Här och var finns avvikande naturtyper. Som exempel kan nämnas ett lövrikt parti norr om Baju. Ek och hassel är här talrika i de betade ängsmarkerna. Ute vid Baju ligger ett litet fiskeläge. Stranden består av sand och en brygga finns.

Grunnsudden är även ovanligt lövrik, ask, hagtorn och hassel växer här i ett omväxlande beteslandskap.

Fågelrikedomen är påfallande på flera ställen, speciellt under vårsträcket. Gäss, änder och vadare trivs i denna biotop.

Fritidsbebyggelsen har upptäckt denna kust och strandskogen har t ex innanför Notvarp förändrats märkbart därigenom.

Lämpligt utnyttjande: Denna omväxlande kustnatur är intressant för strövande. Naturen växlar många gånger under en promenad efter stranden. Många skyddade platser med lä och värmande sol finns samtidigt som de är goda utsiktspunkter över stranden och dess fåglar. Relativt goda badmöjligheter finns, vilket ökar området utnyttjande sommartid.

Motivering för klass II: Denna kust utgör en av många likartade kustpartier efter östkusten. Baklandet är omväxlande och attraktivt, men saknar den genuina prägel som skulle motivera högsta klass. Kuststräckan är välbesökt.

Störningskänslighet: En begränsad men koncentrerad utbyggnad av fritidsbebyggelsen bedöms som möjlig.

Kommentar: Vi har diskuterat om delar av skogen även längre från kusten borde tas med.

50:F1:klass II och III, Öppet landskap innanför Skansudde, golfbanan, VÄSTERGARN

Allmän beskrivning: Norr om Västergarn ligger ett öppet, mjukt kuperat kustlandskap med enstaka talldungar på den gräsklädda marken. Här ligger Gotlands enda golfbana på uddens yttre del. Markerna innanför fårbetas. Det finns möjligheter att röra sig fritt i området och framför allt efter stranden.

Skansudde är svår att nå, infarten är svår att hitta. En skylt med ordet "Golfbana" visar på den rätta vägen.

Stranden norr om Skansudde vid Bibosviken består av sand med en bård av betade strandängar, innan hindrande åkermark och bebyggelse tar vid. Stranden är fin men känns privat och otillgänglig.

Lämpligt utnyttjande: Självklart golf, men området kan utnyttjas av ett större antal människor som promenadområde. I så fall måste riskfria stigar märkas ut.

Motivering för klass II (Skansudde) och III (stranden vid Bibosviken): Stranden i norr är attraktiv, men för otillgänglig för att kunna få en högre klass. Skansudde och golfbanan utnyttjas i dag för en begränsad fritidsaktivitet - golf - men användandet kan utökas. Användbart hela året. Ett vackert landskap.

Störningskänslighet: Grustäktsverksamhet är det enda något så när aktuella hotet och bör inte tillåtas.

50:F2:klass II, Skogsområde 0 Paviken, VÄSTERGARN/ESKELHEM

Allmän beskrivning: Fågelsjön Paviken gränsar till två olika landskapstyper. I väster ligger ett öppet odlingslandskap med betesmarker närmast sjön. Mycket bebyggelse finns i området. Öster om Paviken växer en barrblandskog med enstaka björkinslag. Skogen är bitvis högväxt och tät, i andra delar gles och ljusare med gräsklädd mark. Murgröna klättrar uppför tallstammarna och ger ett gotlandstypiskt intryck.

Strandvallar framträder tydligt i området och stignätet är tätt.

I en glänta nära Paviken (som för mycket länge sedan var en havsvik) finns rester av en hamnanläggning, som idag skyddas som kulturminne.

En bård av vide efter Pavikens västra strand gör det tyvärr svårt att få överblick över sjöns häckande och rastande fåglar. Ett fågeltorn ligger på den nordvästra stranden.

Lämpligt utnyttjande: Området passar bra för naturpromenader och utflykter. Marken torkar upp tidigt på våren.

Det förefaller som om fågeltornet skulle ha legat på den sydöstra sidan. Man skulle då slippa det besvärande motljuset under morgontimmarna men å andra sidan gå miste om överblicken av de intressanta delarna i norr.

Motivering för klass II: En varierad, lättframkomlig skog i anslutning till den välbesökta Paviken. Det är även enda närområdet till Paviken som är någorlunda oexploaterat.

Störningskänslighet: Önskvärt är att skogen om den avverkas, avverkas med måttliga hyggesarealer och att fritidsbebyggelsen begränsas.

51:F1:klass I och III, KustenN Koviken, Koviken och Vivesholm, SANDA

Allmän beskrivning: Två öppna flikiga uddar, "Korumpu" och Vivesholm, dominerar denna smala kustremsa invid kustvägen.

Den norra delen består av en klapperstrand. Nedåt Koviken växer en parkartad tallskog på sandavlagringarna innanför stranden. Området är lättgången. "Korumpu" just söder om denna skog är ett av västkustens många utflyktsmål. Fiskemuseet, kapellet, de betade markerna, trädgårdsgårdarna, sandstranden m m är alla detaljer i en fungerande enhet. Parkeringsplats finns och fordonstrafiken släpps inte ut på själva udden.

Stranden mellan Koviken och Vivesholm består av sand. Nedanför St Varbos är en badplats anlagd. I den högväxta tallskogen finns campingplats, kiosk, servering och telefonhytt.

Sandstranden övergår i en betad strandäng ut mot Vivesholm. Hela landskapet där har sin prägel av betet. Gräset är stundtals hårt tuktat. Träd och buskar har inte tillåtits breda ut sig. Tack vare detta får de små topografiska variationerna stor betydelse för landskapets omväxling.

Ut mot Sagholmen och Räveln (de yttersta uddarna) är landskapet öppet och betat. Stättor är uppsatta vid taggtrådsstängslen varför området är lättillgängligt.

Häckfågelfaunan på strandängarna är störningskänslig under våren och försommaren.

Lämpligt utnyttjande: Bad, solbad, strandpromenader, fågelstudier och utflykter är verksamheter som har mycket goda förutsättningar efter denna kust.

Motivering för klass I (Koviken och Vivesholm) och III (norra delen): En publikdragande anläggning, fiskemuseet vid "Korumpu" och goda naturliga förutsättningar för ett varierat utnyttjande nära Klintehamn motiverar den höga klassen. Sett över hela året är alltid någon del av området attraktivt för rekreation.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse utgör det största hotet mot området. Vid Vivesholm bör den inte släppas närmare den öppna stranden än vad som redan skett. I övriga delar förefaller det vara direkt olämpligt med en utbyggnad i denna smala strandzon.

51:F2:klass III, Varvsholm, SANDA /KLINTE/

Allmän beskrivning: Varvsholm, alldeles norr om Klintehamn, är bevuxen med en ensartad tallskog. Stränderna varierar, på den västra sidan finns en långgrund sandstrand som mot norr övergår i en strandäng med ganska högväxt gräs. Delar av de öppna markerna betas.

I tallskogen ligger ett par anläggningar för friluftslivet. En campingplats, ett pensionat med minigolfbana och SMU:s semesterby "Snäckan".

Det är lätt att röra sig i området då väg- och stignätet är väl förgrenat. Tallskogen är dock svårgången i sina tätare delar.

Det rika fågellivet med såväl häckande som rastande fåglar utgör områdets naturattraktion.

Lämpligt utnyttjande: Utnyttjandet är främst inriktat på områdets anläggningar. Delar av området passar för naturpromenader.

Motivering för klass III: Att området har givits lägsta klass, trots anläggningar och närheten till Klintehamn, beror på den dominerande tråkiga naturtypen (tallskogen). Med lämpliga skötselåtgärder kan området emellertid göras attraktivare.

Störningskänslighet: Bör undandras fritidsbebyggelse, då många människor använder området.

52:F1:klass III, Fonnsänget och delvis betad blandskog österut, VÄTE/HEJDE

Allmän beskrivning: Västra delen: Ett änge med ek, ask, björk och tall och mycket hassel. Markerna norr och nordväst om ängset är tät lövskog med ett massivt uppslag av ask. Gran börjar vandra in.

Skogen är mycket tät och svårframkomlig och har ett rikt fågelliv. Öster om väg 142 ligger en gammal dansbana och en fotbollsplan.

Östra delen: Igenväxande betade marker med tallskog, änge med ek, enar och björk på delvis rika marker, som ibland är fuktiga och mindre lämpliga som vistelseyta.

Lämpligt utnyttjande: Kortare promenader under vegetationsperioden, fågel- och naturstudier. Eventuellt skulle några stigslingor kunna anläggas.

Motivering för klass III: Lövskogsområden med varierad växtlighet och rikt fågelliv i ett lättåtkomligt inlandsområde utmed väg 142.

Störningskänslighet: Ingen särskild.

55:F1:klass III, lövskogsområde i Vänge, VÄNGE/SJONHEM/

Allmän beskrivning: 7 km sydost om Roma i Vänge och Sjonhems socknar ligger Gotlands största sammanhängande lövområde. Området nås via två mindre tillfartsvägar, en ifrån Vänge i söder och en ifrån gården Suderbys i norr vid väg 145.

Lövskogen varierar i karaktär. Området består av f d ängesmarker i olika grad av igenväxning. Mindre partier omgivande jordbruksmark betas, medan de centrala partierna sköter sig själva med tät, stundtals svärframkomlig vegetation som resultat. Detta gäller speciellt de fuktigare, asprika urskogslika delarna.

Lämpligt utnyttjande: Ströv- och promenadområde. Möjligheten att iordningställa en stig runt området samt utvidga betesdriften bör undersökas. Ståttor sätts upp i så fall. Naturstudier - av växter och fåglar - kan säkert också vara givande.

Motivering för klass III: Detta område ligger något otillgängligt, men i första hand närheten till Roma motiverar att det tagits med. Området kan vidare relativt lätt iordningställas för ett ökat utnyttjande.

Störningskänslighet: I första hand bebyggelse och därefter vägdragning skulle minska områdets möjligheter som strövområde. Att området är orört är ju ett av motiven till klassningen.

58:F1:klass I och II, Kusten från det inre av Skarnvik över Garnudden och Djaupvik till Grönskär, KRÄKLINGBO /GAMMELGARN/

Allmän beskrivning: Söder om Skarnvik efter en kust med stora och små uddar är strandzonen ovanligt bred och öppen, alltså attraktiv mark för rekreation.

På Skarnviks södra strand runt gården St Hammars och ute på Garnudden finns ett ålderdomligt och ovanligt lövrikt landskap med många gamla askar i vastar, solitära ekar och enstaka hasselbuskar. Det finns självklart även rikligt med en. Stigar och småvägar slingrar genom området, men marken är överhuvudtaget lättframkomlig. Hela detta område är en sevärdhet.

Söderut efter kusten minskar lövinslaget något, men fårbetet håller fortfarande landskapet öppet. Vid Djaupvik ligger ett litet fiskeläge och tursamt nog har inte omgivningarna exploaterats för fritidsbebyggelse. Ett par storväxta ekar pryder landskapet nära fiskeläget. Stranden är strandäng med vissa steniga delar. Inåt land står trädartade enar i den hårt betade grässvålen.

Öster om gården Histilles är stranden klapperstrand med tydliga strandvallar. Enbuskar, tall och oxel växer i spridda grupper, varför landskapet är variationsrikt. Inne i viken finns sandiga mycket långgrunda stränder, varför det även här är dåliga badmöjligheter. Själva strandlinjen är omväxlande med ett antal fågelrika lagunartade bildningar.

Vid åmynningen inne i viken finns orkidérika marker.

Lämpligt utnyttjande: Detta kustavsnitt fungerar som strövområde under alla årstider: under våren med solbad i skyddade lägen och havet och luften präglade av fågelrikedom, under sommaren med växlande växtlighet, under höst och vinter med kustnaturens karghet som attraktionen.

Motivering för klass I och II: I kustavsnittet har fritidsbebyggelsen en undanskymd plats, varför man har rika möjligheter att uppleva ett starkt kulturpräglat landskap nära kusten. Området är ovanligt stort och enhetligt men ändå detaljrikt. Den högsta klassen motiveras av att det området är det attraktivaste av många likartade strandpartier efter östkusten.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse bör inte få privatisera de fåtaliga nedfartsvägarna till stranden.

Kommentar: Fortsatt bete är önskvärt.

:F2:klass I och II, Torsburgen, Millklint och Herrgårdsklint, KRÄKLINGBO /ARDRE/GAMMELGARN/

Allmän beskrivning: De flesta gotländska klintbergen ligger i anslutning till odlad mark. Undantag finns i Kräklingbo, Ardre och Gammelgarns socknar, där ett klintbergsområde ligger där sockengränserna löper samman.

Området nås via små skogsbilvägar. Torsburgen från norr (Hajdeby) och söder (Ardre) samt Herrgårdsklint från öster (Glose i Gammelgarn). Karaktären på den omgivande skogsmarken växlar från hållmarkstallskog till fuktigare granrika partier.

Klintbergen reser sig högt över omgivande mark (utom den lägre Millklint), och de ljusa klintarna syns på långt håll genom skogen. Utsikten är sevärd från toppen, men områdets dragningskraft på allmänheten består främst i att Torsburgen och Herrgårdsklint har stora fornborgar på bergsplatån. Skogen är gallrad som praxis är vid fornborgar, varför man lätt kan njuta av dess märkliga byggnadsverk.

Såväl växter och fågelliv som raukar och grottor är av intresse.

Naturen är också sevärd. Topografi och vegetation varierar, vilket bitvis gör området svårframkomligt. Informationskartor är uppsatta vid parkeringsplatserna vid bergens fot, varför det ändå är lätt att nå fornborgarna.

På Torsburgen finns ett utsiktstorn och en vårdkase.

Lämpligt utnyttjande: Förutom själva sevärdheterna är naturtypen givande för promenader. De flesta besöken sker sommartid. Torsburgen är mest besökt och det är möjligt att det finns underlag för ytterligare exploatering av området. Exempelvis en bättre anordnad rastplats i närheten av parkeringsplatsen norr om berget. Det bör diskuteras om bord och stolar, rinnande vatten och matlagningssmöjligheter kunde tillhandahållas.

Motivering för klass I och II: Dessa märkliga fornminnen ligger i en vidsträckt skogsmark. Området är stort, vilket även kan ge möjligheter till ostörda skogspromenader, m a o en breddning av antalet aktiviteter. Områdets attraktionsvärde är sådant att folk gärna återkommer till platsen både en och flera gånger. Därför är det extra värdefullt.

Störningskänslighet: Bebyggelse i området omöjliggörs redan i dag med fornminneslagens stränga bestämmelser. Det som kan störa området är vägar, luftledningarna och okänsliga skogsavverkningar. Ett måttligt uttag av virke medels plockhuggning skulle kunna tillföra området nya värden.

59:F1:klass III, Strand V Katthammarsvik fram till Storskär, GAMMELGARN
/ÖSTERGARN/

Allmän beskrivning: Områdets natur är ensartad, huvuddraget är klapperstrand och strandskog med tall. Själva strandlinjen är dock flikig med Storskär som en mot norr utskjutande revel. Området är lättgånget, då en grässvål tar vid innanför stenstranden.

Här är ett intressant fågelliv, som dock är känsligt under försommaren.

Lämpligt utnyttjande: Område för strandpromenader och fågelstudier.

Motivering för klass III: Närheten till Katthammarsvik motiverar att denna strand utan speciella attraktioner tas med. Stranden är så gott som oexploaterad.

Störningskänslighet: Bebyggelseexploatering och skogsbruk kan minska friluftslivsvärdet.

59:F2:klass II, Klintklinten, GAMMELGARN

Allmän beskrivning: I det öppna landskapet öster om Gammelgarn reser sig ett klintberg, Klintklinten. Det är det minsta av Östergarnslandets karaktärsberg. På bergets södra sluttning växer en variationsrik barrskog med täta ensnår. På bergsplatån öppnar sig vegetationen stundtals och flacka öppna partier finns. Ett relativt intensivt fårbeta har gett denna omväxling.

Själva klinten är varierad. På den östra sidan är den söndertrasad. Stora kalkblock har rasat ned på högkant, och prång och grottor bildar ett spännande men kanske farligt strövlandskap. Askvegetationen mellan klinten och den lilla vägen ger variation.

Hela området är inhägnat och i norr lite privat till karaktären. En stig leder upp på berget från söder, men det går även att ta sig uppför klinten på några ställen.

Området är fritt från fritidsbebyggelse.

Lämpligt utnyttjande: Det som lockar en besökare är utsikterna och det säregna landskapet. Har man tid kan man ägna en hel dag åt promenader i området. Lämpligt alla årstider.

Motivering för klass II: Inom ett litet område kan man här få uppleva ett klintbergs alla variationer och särdrag. Ett område som man med stor behållning kan besöka flera gånger.

Störningskänslighet: Den beteshävd som nu bedrivs i området är den enda naturpåverkan man kan acceptera och den är samtidigt en förutsättning för bevarandet av den öppna karaktären.

59:F3:klass I och III, Stranden mellan Sysne och Ljugarn och skogsmark nära kusten GAMMELGARN/ARDRE/ÖSTERGARN/

Allmän beskrivning: Denna långa kuststräcka domineras av sammanhängande sandstränder. Längst i norr ligger Sandviken med en låg tallskog som bakland. Området är exploaterat för friluftsliv. En semesterby och en barnkoloni utgör de allmänna anläggningarna, men även flertalet fritidshus ligger i området. En iordningställd parkeringsplats finns. Stranden är välbesökt.

Nästa sandstrand söderut finns vid Gryngvik. Fritidshus ligger nära stranden innanför en skärm av knotiga, vackra tallar på gräsklädda sanddyner.

Den längsta sandstranden finns söder om Sjaustru och är ca 5 km lång. Stranden och strandskogen är förhållandevis orörda. Fritidshus finns men inkräktar inte på utnyttjandet. Flera vägar leder ned till stranden från vägen mellan Ardre och Gammelgarn.

Sandstranden norr om Ljugarn är hårt exploaterad. Vitvärs semesterby och fritidshuset ligger nära stranden. Parkeringsfickor finns efter den strandnära vägen.

Det finns även mindre strandremsor av annorlunda karaktär. Vid Folhammar finns ett raukområde och stränderna på utsidan av udarna vid Sjaustru och Grynge består av klippor och klapper.

Vissa delar av stranden är tillgänglig tack vare vägarna. Vissa vägar har dålig standard och bör ej användas för biltrafik.

Strandskogen av tall är gles med små öppna ytor, vilket gör det lätt att ta sig fram i området.

Av beskrivningen ovan förstås att badmöjligheterna är områdets huvudattraktion. Det finns dock mycket att se efter stranden, exempelvis fiskeläget vid Grynge, raukar och grottor vid Sjaustrehammarn samt strandgryta ute på Sjaustreudd.

Innanför Sjaustru och Ljugarnsstranden finns en för Gotland ovanlig skogstyp. På det sandiga underlaget växer en grandomineerad barrblandskog. Marken är god, varför skogen är ovanligt högväxt. I fältskiktet växer ljung och örnbräken. Sällsynt förekommer gräs- och mossmattor. Några små bäckar slingrar sig ned genom skogen mot kusten. Skogsmarken är stundtals kuperad i mjuka sanddynsformer. Den är olikåldrig inom bestånden men kan till stora delar betecknas som slutavverkningsmogen. De nyupptagna trakt-hyggena är stora.

Lämpligt utnyttjande: Helt överskuggande friluftaktivitet är bad under högsommaren. Då området har ett så pass specialiserat utnyttjande glömmar man lätt bort att den här stranden har ett stort rekreativvärde även andra årstider. Strandpromenader och solbad under våren ger gott utbyte.

Strandområdet utnyttjas sommartid, och det verkar riktigt att förlägga ev anläggningar till området.

Strandskogen kan utnyttjas för skogspromenader.

Motivering för klass I (strand) och II (skogen): Hela den här stranden har stora värden för friluftslivet. Badet är mycket förnämligt.

Skogstypen är ovanlig för Gotland men är attraktiv för ett begränsat antal människor. Avgränsningen av skogsmarken är mycket schematisk. Det är möjligt att området skulle ha varit större.

Störningskänslighet: Den strandnära zonen kan i vissa lägen tåla fritidsbebyggelse. Men en utbyggnad bör förläggas till de i dag hårdast exploaterade delarna. Vissa delar - de största - bör förbli oexploaterade.

I sandgranskogen bedrivs ett rationellt skogsbruk, som inom ett fåtal år kan ge mycket stora kalhuggna arealer. Det vore önskvärt om avverkningarna i delar av skogen kunde anpassas till friluftsfolkets krav.

Kommentar: Bil- och cykeltrafiken på stränderna förstör den sandbindande vegetationen. Det kan bli nödvändigt att begränsa den ytterligare.

60:F1:klass I och III, Östergarnsberget, ÖSTERGARN /GAMMELGARN/

Allmän beskrivning: Alldeles invid vägen ut till Katthammarvik och Östergarn ligger Östergarnsberget. Berget vänder en stundtals mäktig klint mot det varierade odlingslandskapet i norr.

Ett par mindre vägar leder upp på berget. Exempelvis mittemot nedfartsvägen till Katthammarvik vid den restaurerade kalkugnen vid gården Ganne och i den sydöstra delen vid Kaupungsklint. Dessa små vägar letar sig in över hela bergsplatån och sammanblandas med ett även i övrigt välförgrenat stigsystem.

Naturtyperna är typiska för en klintskog. I och nedanför klinten växer ask och hassel i de betade markerna. Hällmarker med tunt jordlager finns på bergsplatån med enbuskar och tall i små grupper. Ett ovanligt inslag är Gannemyr - en agmyr - uppe på platån. I dessa delar är vegetationen slitagekänslig och ovarsam bilkörning sätter nästan outplånliga spår efter sig.

I sluttningen mot öster tilltar de lösa jordlagren och växtligheten blir tätare och högre. Tall dominerar och är på somliga strandvallar högstammig. Blommande murgröna i tallskogen är en upplevelse. Denna skogsmark har tidigare använts för jordbruket i mycket större omfattning än nu. Man ser fortfarande många stengärdsgårdar i skogen, men de rasar ned eller döljs av tät snårvegetation.

Östergarnsbergets klint växlar. Den är hög och reslig med överhäng, nedbruten i stora block och ibland exploaterad för täktverksamhet.

Naturen i området är alltså i sig storslagen och sevärd. Detaljer värda ett besök är grottorna i klinten, slukhålet i sydöstra kanten av Gannemyr och klättrande murgröna i den östra klinten.

I området ingår även en smal zon norr och öster om vägen förbi berget. Där ligger omväxlande betesmarker (ibland med lövträd ibland med tall) samt en av öns vackraste ängar vid Östergarns kyrka. Hela kyrkmiljön är sevärd.

Albatrosstenen - minnessten över besättningen på ett tyskt fartyg som förläste här efter rysk beskjutning 1915 - är rest här.

Sevärdheter i Katthammarvik är ett vackert fiskeläge och kalkugn, Borgvik, med mur runt gården och 1600-tals magasin samt Katthammra gård med sengustavianska inredningar.

Lämpligt utnyttjande: Östergarnsbergets varierande natur lämpar sig för promenader och utflykter. Många gläntor med lå och tidigt upptorkande mark gör området attraktivt även under våren. Biltrafiken i området bör om möjligt begränsas. Det sker kanske enklast genom att man markerar en promenadstig runt bergets attraktivaste delar och informerar därom. På detta sätt kan även slitagekänsliga delar undvikas.

Motivering för klass I och III (skogen i söder): Östergarnsberget har stora värden för friluftslivet. Många aktiviteter och människor

kan rymmas i området. Berget ligger dessutom nära Katthammarsvik, som har stor dragningskraft på turistströmmen.

Störningskänslighet: Tåktverksamheten på norrsidan av berget är störande. Ett krav är att inga nya tåkter öppnas. Skogsbestånden i den södra delen är små och oenhetliga varför en skogsavverkning knappast kommer att påverka stora områden.

Kommentar: Fårbetet kan med fördel intensifieras i området.

60:F2:klass III, Hammaren, ÖSTERGARN

Allmän beskrivning: Hammaren, en mjukt rundad udde mellan Katthammarsvik och Grogarnsberget, är klädd med tallskog. Skogen är bitvis högstammig och undervegetationen är oftast tät. Strandvallar och förmodligen en låg jordklädd klint ger en omväxling i topografin. Skogen är rik på mindre stigar. Stranden är lättgången och består av grus och klappervallar. De tillhör de mest sevärda på ön. I de inre delarna vid Vassmunds och vid Färsviken finns några lövrikare partier.

Lämpligt utnyttjande: Hammaren utgör ett lämpligt promenadområde året runt. Skyddade lägen finns inne i skogen.

Motivering för klass III: Området ligger på gångavstånd från Katthammarsvik och den täta bebyggelsen där. Ur lokal synvinkel är det värdefullt med skog nära stranden.

Störningskänslighet: En reglerad och begränsad utbyggnad av fritidsbebyggelse kan ej hindra friluftslivets krav om husen inte stör strandmiljön.

Kommentar: Det i dag begränsade fårbetet får gärna utvidgas. Avverkning bör inte ske annat än genom plockhuggning.

60:F3:klass I, Grogarnsberget, ÖSTERGARN

Allmän beskrivning: Grogarnsberget är ett klintberg med särpräglade och omväxlande naturförhållanden. Berget nås via en grusad bilväg från Katthammarsvik i väster och Herrvik i söder. Grindar finns efter vägen. Speciellt vägen åt söder är av dålig kvalitet. Större stigar finns upp till Grogarnshuvud, efter västra klintkanten samt över bergsplatån i nordväst-sydostlig riktning. Framkomligheten är även i övrigt god i hela området; det består av hållmarker, stora betesmarker och klapperstensstrand i öster.

Allmänt sett är vegetationen attraktiv och omväxlande med betade hållmarker med en- och lövsnår, lövdungar i klintkanten och ensatta talldungar i södra delen av området.

Inom området finns ett flertal naturföreteelser, som är intressanta. Som exempel kan nämnas: klintkanten med grottor (i västra delen), rikt och karaktäristiskt fågelliv, intressanta växter som blommande murgröna och orkidéer.

Vidare finns en fornborg uppe vid Grogarnshuvud, som också är en fin utsiktspunkt. Vacker utsikt ut över havet har man från stranden, och från den västra klintkanten är utsikten in över Östergarnslandet stundtals magnifik.

Stranden i öster är stenig och ej lämplig (men möjlig) för bad. Några anläggningar för det rörliga friluftslivet finns ej i området, men Grogarnsberget är ändå välbesökt av allmänheten.

Lämpligt utnyttjande: Här finns möjligheter till omväxlande promenader under hela året. Passar även som utflyktsområde; man finner många skyddade lägen för vila. Grogarnsberget tål ej alltför stor besöksfrekvens, då ett antal växt- och fågelbiotoper är känsliga. Även biltrafiken kan slita på området.

Motivering för klass I: Grogarnsberget är tilltalande för en mycket bred allmänhet. Naturkännaren och strövaren kan samsas och ha stort utbyte av detta område. Det finns m a o ett stort urval av aktiviteter i ett ovanligt attraktivt kustlandskap.

Störningskänslighet: Om besöksfrekvensen ökar kan särskilda parkeringsplatser behövas, liksom en kanalisering av biltrafiken till vissa vägar.

60:F4:klass II, Strand och strandskog mellan Herrvik och Skälvik vid Sysneudd, ÖSTERGARN

Allmän beskrivning: Herrvik är en av Gotlands största fungerande fiskehamnar. Miljön fulländas av ett båtvarv.

Hamnen ligger i skydd av en rundad, mot norr utskjutande udde. Kusten kan beskrivas som klintkust. Den är låg (ej över 10 m) och med stora lossbrutna block. Det finns ingen bilväg efter kusten, men en liten väg letar sig rakt över udden och ut till det öppna havet. Denna väg fortsätter sedan söderut efter stranden ända ned till Sysneudd.

Stranden är här på ostsidan en utpräglad klapperstrand. I vattenlinjen kommer kalkberget fram, och badmöjligheterna är dåliga.

Den öppna stranden är maximalt 50 m bred. Ett par mindre gläntor, hägnade med stenvmurar, invid vägen har tidigare hävdats (antagligen åkermark), men buskvegetationen kommer nu sakta tillbaka. Löv - oxel, apel och hagtorn - dominerar vilket ger en välbehövlig kontrast mot den i övrigt karga naturen. Tallarna kan ibland vara knotiga och kraftiga och i speciellt utsatta lägen tvingade att breda ut sig i mattor över den ljusa klapperstenen.

Strandskogen betas i vissa delar vilket ökar framkomligheten. Den är något kuperad i och med strandvallssystemen. Tydligast syns strandvallarna i områdets sydöstra del nära inlandsvägen mellan Herrvik och Sysne. Detta är också den attraktivaste delen av skogen. Enbuskar, tall och nypon växer i spridda dungar, som ger lagom lä och variation åt landskapet.

Lämpligt utnyttjande: Denna kustremsa är en av Gotlands många bilstränder. Man rastar dock gärna i strandkanten för att njuta av utsikten över Östergarnsholm. Landskapet är bitvis så detaljerat och varierat att det passar för promenader. Denna aktivitet är även den mest naturliga i skogen.

Motivering för klass II: Kusterna vid Östergarnslandet har alla sin särprägel och sitt värde. De ger många typer av specifika naturupplevelser. Denna kust är helt oexploaterad (undantag är några mindre husbehovstäckter) och den som bäst ger upplevelsen av karg kust och hav. Skogen är den bästa slutna skogen på Östergarnslandets yttre delar och därigenom värdefull ur friluftslivssynpunkt.

Störningskänslighet: Med hänsyn till de motiv vi har för denna strands värdering bör exploatering undvikas. Det finns möjligheter till fritidsbebyggelse efter inlandsvägen mellan Herrvik och Sysne.

Önskvärt är att plockhuggning praktiseras vid skogsavverkningar. De avverkningar som gjorts under senare år har inte försämrat skogens värde.

60:F5:klass I, Sysneudd, ÖSTERGARN

Allmän beskrivning: Sysneudd är en halvö utan trädvegetation. En del enar kan dock ge lä i detta utsatta läge.

Stränderna är utpräglade klapperstensstränder, och mjuka strandvallar formar hela udden.

Marken är fårbetad med enstaka partier av den karaktäristiskt välputsade grässvålen. På den östra sidan blommar "hav" av blåeld sommartid.

Området är lättframkomligt, och en mindre bilväg löper runt udden. Följer man den passerar man Sysne fiskeläge nedanför den låga klinten, samtidigt som man har en magnifik utsikt över kusten i söder.

Stranden är varierad och strandvallarna tydliga och skiftande. Ibland löper grusrevlar ut i havet och formar små näs och laguner.

Lämpligt utnyttjande: Sysneudd är ett givande strövområde året runt. Ett lågt utnyttjande kommer knappast att slita ned vegetationen.

Motivering för klass I: Områdets fascinerande natur lockar de flesta människor. Strandlinjens små variationer gör en promenad runt udden full av detaljrika upplevelser. Den höga klassen kan motiveras på detta sätt, trots att antalet aktiviteter är begränsade.

Störningskänslighet: I detta öppna landskap kommer all form av exploatering att innebära en icke önskvärd privatisering.

61:F1:klass II och III, Kusten från Kalkugnskajen till Gannarveviken,
KLINTE /FRÖJEL/

Allmän beskrivning: Efter badstranden söder om Klintehamn möter stora hedbetesmarker med lågväxande enbuskar. Fiskeläget Kalkugnskajen, gamla kalkugnsrester och en lambgift bryter av landskapets något enformiga karaktär.

Längre söderut går skogen ner närmare mot strandlinjen. Detta skogsparti är lövrikt med ek och ask bland tallarna. Även rikligt med hassel förekommer.

Mot viken nedanför Mulde dyker markanta strandvallsystem upp. Åkermarken går här långt ner mot stranden och avgränsas av vackra stenvägar av liggande kalkflis. Mot väggarna står hagtorn och slån i grupper.

Söderut mot Gannarveviken breddas den öppna strandzonen, och strandvallsystemen är imponerande tydliga. Udden är hårt betad och en tät grässvål täcker vallarna. Små låga enar kryper ut mot klapperstensstranden. Inåt land tättnar envegetationen, och låga martallar skjuter upp omväxlande med oxel och hagtorn.

Skogen tättnar ytterligare österut för att övergå i en tät, nästan svårframkomlig frodig granskog på sandmark. Örnbräken och andra ormbunkar dominerar, men även blåbärsris är rikligt förekommande. Mellan de resliga granarna växer enstaka stora sälgar upp och slyvegetationen är stundom tät. Det finns gott om stigar i skogen, och en liten bäck slingrar sig ned mot havet.

Stranden är lättgången och en väg leder in norrifrån, liksom en väg följer strandkanten i Muldeviken.

Lämpligt utnyttjande: Denna kust och skogarna innanför är utomordentliga promenadområden. Området har goda förutsättningar för picknick i de många gläntorna, och den småskaliga topografin ger skydd och lä. Det sandiga underlaget gör att området är torrt så gott som året om. Stranden är inte direkt lämpad men inte omöjlig för bad.

Blåbärsriset i skogen norr om Gannarveviken kan säkert ge en del bär. Stigdragning i slinga genom skogarna skulle hindra eventuella slitageskador.

Motivering för klass II (södra delen) och III (norra delen): Nära Klintehamn är behovet av tillgänglig, oexploaterad mark stort. Skogen innanför Vårsändeojk är med sin lövrikedom ovanlig för att vara på västkusten, och den andra skogen är sällsynt på Gotland. Den mycket tydliga zonerings från klapperstrand till storskog från udden norr om Gannarveviken är tydlig och intresseväckande. De många olika naturtyperna gör att sättet att använda området kan varieras. Markerna norrut är mindre omväxlande, därav det lägre värdet.

Störningskänslighet: Området bör inte bebyggas med fritidshus, och skogen är mycket känslig för ovarsam avverkning.

61:F2:klass I och III, Klintberget med skogsmark söderut till Vallhagar, KLINTE /FRÖJEL/

Allmän beskrivning: Norra delen av Klintberget har präglats av människan men håller nu på att återvinna sin naturliga karaktär. Brytningen av kalksten har upphört, men skrotstenshögar, gamla bebyggelserester och småvägar syns fortfarande uppe på bergsplatån. Nedanför klinten ligger samhället Klinte med kyrka och änge och en del bebyggelse finns i klintkanten. Träden är planterade, och speciellt bokarna ger ett ovanligt parkliknande landskap. Uppe på berget finns en utsiktspunkt med några bänkar och en parkeringsplats. Det är lätt att ta sig dit upp. Det finns anlagda stigar med trappor i de brantaste delarna.

Klinten flackar ut mot söder, men det attraktiva landskapet består. En detalj i landskapet som kan framhållas är, att vid gården Däpps finns ett litet änge samt vackra betesmarker och tallskog med stort inslag av hassel. En liten bäck/dike rinner genom området parallellt med den gamla järnvägsbanken. Denna leder söderut genom skogen öster om Hoxelmyr. Järnvägsbanken är utmärkt för promenader, då den är torr och lättframkomlig. Den går högt ovan omgivande mark och ger på så sätt överblickar över skogen och myren.

Skogsmarken mellan Klinte och Fröjel domineras av tall. Gran- och lövinslaget är litet. Skogen blir stundtals enformig, men den varierade topografin och det täta skogsbilvägnätet är mycket värdefullt för rekreation. Hoxelmyr är också betydelsefull. Har man tur kan duvhök och lärkfalk ses jaga över myren.

I södra delen av området finns ett utflyktsmål. Det är Vallhagar, som är ett av de mest kända och märkligaste fornminnena på Gotland. En gammal järnåldersby är här kartlagd, och de gamla husgrunderna syns tydligt i marken. Området har röjts och betas nu av hästar. Information och stättor finns.

Lämpligt utnyttjande: Detta område utgör ett av de största promenadområdena på ön. Möjligheter finns både till korta (Klintberget och Vallhagar) och långa promenader i ett sammanhängande område. Det här är också en av de skogsmarker som förefaller lämplig för orientering och snörika vintrar för skidåkning.

Motivering för klass I (Klintberget) och III (resten): Områdets storlek, variation och speciella attraktioner, gör att det har mycket stort rekreativt värde, främst som ett välbesökt närströvsområde till Klintehamn. Det höga värdet motiveras också av att området utnyttjas under hela året.

Störningskänslighet: Bebyggelseexploatering och skogsbruk kan liksom nya större vägar påverka friluftslivsvärdet.

62:F1:klass II, Kusten S Gannarveviken t o m Sandhamn, FRÖJEL

Allmän beskrivning: En kuststräcka med förhållandevis få fritidshus i strandskogen och på stranden.

Norr om Valbybodan är stranden sandig med en del utspridda block. Strandängen är flack med tät grässvål. Nära Valbybodan är strandängen stundom fuktigare och gräset blir tuvigare.

Skogen innanför och norr om Valbybodan är växtlig med stora björkar, tallar med murgröna slingrande utför stammarna och med ett betydande hagtornsinslag. Marken är gräsklädd, skogen är betad och lätt att ta sig fram i. En liten våtmark ligger centralt i skogen.

Fiskeläget Valbybodan ser pittoreskt ut för det kulturhistoriskt oöskolade ögat. Söder om den lilla hussamlingen syns en antydning till strandvallar. De är beväxta med kort, tätt gräs och kraftiga, knottiga tallar står glest utspridda på vallarna. Enstaka hagtornsbuskar ger ytterligare liv och skydd. Stranden är sandig med en del större block och är inte överdrivet långgrund.

Ner mot Sandhamn tätar fritidsbebyggelsen, men en strandzon är tillgänglig. I Sandhamn finns iordningställd badstrand med parkeringsplatser, kiosk och servering. På stranden i övrigt växer tall, hagtorn, oxel och syren glest på de gräsklädda dynerna.

Lämpligt utnyttjande: En kustremsa som är lämplig för ett intensivt sommarutnyttjande. Badplatsen i Sandhamn är av hög kvalitet och även kusten norrut är badbar. Strandzonen är lättframkomlig och lättgången med sin mestadels täta grässvål. Den varierade dyn- och strandvallstopografin tillsammans med träd- och buskars skiftande arter, former och grupperingar ger många skyddade platser att vistas på och möjlighet till upplevelserika promenader. Skogen vid Valbybodan är med sin detaljrikedom lämplig för fritt strövande.

Motivering för klass II: Ett tämligen mångsidigt utnyttjande vid en kust som sommartid är tätbefolkad gör området värdefullt ur friluftslivssynpunkt. Sambandet med en obebyggd strandskog av så omväxlande karaktär som den vid Valbybodan är också viktigt.

Störningskänslighet: Det är av stor vikt att inte ytterligare fritidshus lokaliseras hit, liksom att man är rädd om skogen och undviker kalavverkning.

62:F2:klass II, Fröjelklint och Haugklintar, FRÖJEL

Allmän beskrivning: Fröjel är ett av de gotländska samhällen, ibland kallade kyrkbyar, som ligger i anslutning till en klint. Här som på andra ställen, exempelvis i Linde, ligger den nuvarande bebyggelsen nedanför klinten och en fornborg finns uppe på klinten. Fornborgen är här rätt liten och svår att uppfatta men välbesökt. Skogen är gallrad och utsikten vacker över odlingslandskapet och havet. Tallarna står glest och en förhoppning är att de små lövplantorna (bok, oxel m m) får utvecklas. Murgröna växer på många av tallarna.

Den bakomliggande skogen är tät med ett större inslag av gran. Den är nästan oframkomlig, men en stig leder genom den mot Haugklintar i norr. Den passerar bl a ett nedlagt stenbrott, som i detta läge åtminstone borde ha rensats från järnskrot.

Fröjelklint är lätt att nå, då en liten väg leder upp från vägen mellan Fröjel och Eksta. Parkeringsplats med soptunna, informationstavla och vägvisare finns.

Norr om Fröjelklint ligger Haugklintar. Utsikten är även här sevärd. Skogen är ganska högväxt med både gran och tall. Självaklinten är bitvis lövrik med hassel och hägg.

Öster om Haugklintar ligger uppodlade marker. De bryter visserligen sammanhanget med skogen, men de utgör ett attraktivt blickfång.

Lämpligt utnyttjande: Området är i första hand ett utflyktsmål, men är så pass stort att det är lämpligt för promenader.

Motivering för klass II: Att området inte fått högre klass trots att det är välkänt och välbesökt beror på den begränsade framkomligheten.

Fröjelklint och Haugklintar ligger i anslutning till det stora skogsområdet (61:F2) mot Klintberget och Hoxelmyr varför de kan utgöra utgångspunkter för längre skogspromenader.

Störningskänslighet: Klintarnas friluftslivsvärde är känsligt för påträngande bebyggelse i och bakom klinten.

Kommentar: Informationstavla bör även sättas upp vid den lilla skogsbilvägen norr om Haugklintar. Den påbörjade vandringsstigen bör utvidgas och gärna sammanbinda området med Vallhagar och Hoxelmyr.

63:F1:klass I, II och III, Lojstaområdet, LOJSTA /STÅNGA/ETELHEM/LINDE/

Allmän beskrivning: I följande områdesbeskrivning har vi sammanfört alla attraktiva skogsmarker inom Lojstaområdet.

Inom Lojstaområdet finns en del av de mest kända strövskogarna på Gotland. Detta är ganska självklart, då naturtypen är mycket egenartad och specifik. Dess motsvarighet saknas.

Skogsområdets karaktär och avgränsningar ges av de mycket djupa sjöarna och de branta revkalkkullarna. Det är främst dessa som är värdefulla ur friluftslivssynpunkt.

Sjöarna ligger i områdets norra del med jordbruksmark i norr och klintar i söder. Mellan och i anslutning till sjöarna finns myr- och fuktstråk, som begränsar framkomligheten. Från klintarna har man god utsikt över landskapet och sjöarna. Vattenkvaliteten är mycket god. Vattnet är friskt och sjöarna kan användas för bad. Det är emellertid svårt att vada ut i vattnet, då stranden är bråddjup.

Skogen ovan och i klintarna är relativt växtlig. Tallarna är stora och buskvegetationen av en är inte så dominerande. Enstaka lövinslag finns, t ex oxbär, och någon enstaka tuva med lingonris ger skogsmarken mer liv.

Marken är alltså lättframkomlig. Detta gäller också skogsmarken söder om sjöområdet. Skogen är här av lägre bonitet. Revkalken går i dagen på flera ställen och vegetationen är slitagekänslig. Främst bilkörning efter de många stigarna/vägarna över dessa hållar har skadat naturen.

Den naturliga angöringspunkten för Lojstaområdet ligger vid Broträsk. Vid den där restaurerade järnåldersbyggnaden finns parkeringsplats.

I söder ligger Asträsk med samma karaktär som sjöarna i norr. Fårbetet har här präglat vegetationen liksom en vattentäkt. Vid infartsvägen till Asträsk finns ett illustrativt fornminne; en järnåldersgrav där stensättningen har blottlagts.

Den östra delen av Lojsta bort mot Hagebyträsk och Liffrideträsk innehåller mer "normal" skogsmark. I kanten mot den uppodlade myren växer t ex en del bestånd av gran, vilket skapar en tilltalande omväxling. Även i denna del finns spår av äldre tider. En fornborg finns på en av kullarna. Skogen har röjts och utsikten är fin över Etelhemsdalen från kullen.

Sevärdheterna är - utöver de redan nämnda - de grottor, som här och var har bildats i klintarna.

Lämpligt utnyttjande: Lojstaområdet kan användas på ovanligt många sätt. Sevärdheterna och utsikterna är många och lätta att hitta.

Skogsmarken intill klintarna ger goda möjligheter till strövande och utflykter under vår, sommar och höst. Sommartid kan man dessutom få ett svalkande dopp.

Lojstaområdet är vidare ett av de få inlandsområden på Gotland som kan vara attraktivt för tältning. Om man ska iordningställa mark för detta ändamål, bör det ske i närheten av Broträsk.

Orientering tillhör också de aktiviteter som kan bedrivas, men i begränsad omfattning. Inga stora tävlingar bör förekomma.

Motivering för klass I (norra delen vid Fridträsk, Rammträsk och Broträsk), II (Asträsk, Hagebyträsk och Liffrideträsk) och III (övrig skogsmark): Den fallande rangordningen inom området beror på att miljöerna runt själva sjöarna är mycket mer omväxlande än övriga marker. De ger också möjligheter till ett större antal aktiviteter.

Avgörande argument för områdets värdering är att naturtypen är unik och att antalet tillgängliga sjöar på Gotland är mycket litet.

Störningskänslighet: Man kan rangordna störningshotet på följande sätt: 1) Bebyggelse. Framför allt i närheten av sjöarna och även norr om dem. Fritidshuset ovan Rammträsk får illustrera en icke önskvärd bebyggelseplats.

2) Vattentäkt och framför allt de pumpanläggningar, som hör till. Att vattenståndet varierar påverkar ej friluftslivet i någon nämnvärd omfattning.

3) Skogsbruk. Den avverkning, som bedrivs f n görs följsamt och skoningsamt. Markskador blir det mest bestående minnet, då bärigheten på denna mark även vintertid är dålig.

Kommentar: En idé: Är det möjligt att muddra upp kanalerna mellan träskan och ordna båtuthyrning och fiskekortsvatten?

:F1:klass II, Sigvaldeträsk, ETELHEM

Allmän beskrivning: Sigvaldeträsk har samma uppbyggnad som Lojsträsk. Det ligger norr om en revkalkkulle och har en uppodlad slätt i norr. I klinten finns ett antal grottor. Skogen på kullen är hällmarkstallskog med stort inslag av en.

Vid sjön finns en anlagd badplats. Här finns omklädningshytter och hopptorn. Dessutom har man påfört sand på stranden.

Lämpligt utnyttjande: Sjön är lämplig för bad och det är möjligt att använda skogen för promenader.

Motivering för klass II: Naturbad i inlandsläge är av mycket stor betydelse för friluftslivet. Skogen är medtagen som en slags avskärmning för vind och insyn.

Störningskänslighet: Området bör hållas fritt från bebyggelse även i skogen söder om sjön.

66:F1:klass II, Visne ängar, ALSKOG

Allmän beskrivning: Från odlingsbygden i Alskog går en skogsväg rakt mot norr. Som många andra nyare vägar löper den snörrät genom skogsmarken; den skär genom topografin. Efter 2 km möter ett märkligt landskap i denna storskog. Det första intrycket är museimässigt, då det inte tillhör vardagen att möta hassel, ek och ask långt från bebyggelse.

Området - Visne ängar - är kuperat. I nord-sydlig riktning går mjuka höjdsträckningar. Höjderna är lövklädda och betas, medan några få åkrar ligger upplöjda i dalarna.

Frankomligheten varierar. Mindre delar syns nästan parkartade, medan vissa dungar står täta och snåriga. Området håller nu på att utvidgas. Man har röjt väster om vägen och friställt hasselbuketter och några enstaka ekar.

Hela landskapet är en sevärdhet, men ett par detaljer kan nämnas. Vid den lilla bäcken i söder finns svärdslipningsstenar och ett grävt vattenhål (brya).

Lämpligt utnyttjande: Området är i första hand ett utflyktsmål. Man åker hit med bil och beser de talrika fornminnena. Överhuvudtaget är kulturlandskapet attraktivt för promenader.

Motivering för klass II: Att kunna ströva i ett omväxlande, kuperat odlingslandskap med vida storskogar omkring och utan bebyggelse ger en ovanlig känsla och utgör ett värde för friluftsfolk.

Störningskänslighet: Bebyggelse hör ej hemma i detta landskap men kommer nog inte heller att aktualiseras.

Det vore önskvärt om skogsavverkningen i områdets närhet genomfördes något känsligare än vad som är praxis i området i övrigt.

Kommentar: Bete krävs för att områdets karaktär ska bibehållas. Fortsatta röjningar är önskvärda.

66:F2:klass II, Fornminnesområde och skogsmark i Alskog, ALSKOG

Allmän beskrivning: I södra delen av odlingslandskapet i Alskog finns ett av Gotlands mest välbesökta fornminnen, Gålrum. I ett öppet kuperat beteslandskap finns här ett stort gravfält alldeles invid vägen ner till Lau. Parkeringsplats och stängselövergångar gör det lätt att besöka området.

Öster om vägen och ned till kusten söder om Ljugarn finns ett omväxlande landskap. Här växer en storskog med höga granar och ett omväxlande fält- och buskskikt. I delar av skogen härskar örnbråken. På andra ställen finns ovanligt täta mattor av blåbärsris. Området är övervägande lättframkomligt. Dessa marker kan dock delar av året vara relativt fuktiga.

Genom skogen rinner en liten bäck med ovanligt mycket vatten. Det

är en detalj i skogen, men en mycket viktig sådan. Att gå längs bäcken och höra rinnande vatten berikar vistelsen och ökar skogens trolska atmosfär.

Ner mot stranden dyker nya inslag upp. Ljusa björkdungar och enstaka knotiga ekar ger omväxling åt området.

Genom hela skogen finns flertalet stigar och mindre skogsbilvägar. De betade delarna är få.

Stranden är strandäng, flack och bitvis stenig. Några enstaka sandrevlar ger lokalt en avvikande flora. Tyvärr ligger ett antal fritidshus i strandskogen, vilket minskar kontakten mellan skog och strand.

Lämpligt utnyttjande: Skogen är ovanligt väl lämpad för skogs promenader, bärplockning o d med högsta utnyttjande under vår och höst. Sommartid gör närheten till havet skogen ovanligt användbar.

Stranden är inte badvänlig, medan promenader och vistelse i strandskogens gläntor under våren är ett motiverat användande.

Motivering för klass II: En av Gotlands största "storskogar". Karakteren är därmed fastländsk och möjligheten att utnyttja skogen för rekreation ovanlig för gotländska förhållanden. Skogen är alltså av vikt för ett stort antal gotlänningar, även om den inte är till fullo upptäckt.

Stranden har sitt största värde i förhållande till omgivande exploaterade stränder.

Störningskänslighet: Ett ovarsamt skogsbruk kan spoliера skogens värden. Tyvärr är det väl så att plockhuggning är en olönsam form av skogsavverkning, men eventuella hyggesarealer bör begränsas. En fördel med granskogen är dessutom att den själv förmår etablera olikåldriga bestånd genom självsådd efter plantering.

Skogen är inte attraktiv för bebyggelse, varför den säkert får behålla sin orörda karaktär.

Kommentar: Liknande skogar finns även längre söderut i Alskogs socken och i norra delen av Lau socken. Den här skogen har dock bedömts vara den med det högsta friluftslivsvärdet.

66:F3:klass II, Kustremsa S Svajde, ALSKOG /LAU/

Allmän beskrivning: Hela kusten från Ljugarn i norr till Lausvik i söder är hårt exploaterad med fritidsbebyggelse. Såväl i strandskogen som ute på stranden har fritidshus av störande typ byggts.

Emellertid är två kustområden i dag relativt opåverkade. Ett område ligger just söder om Svajde (det andra 66:F2). Stranden betas och kan karaktäriseras som strandäng. Den öppna zonen varierar mellan 100 och 200 m. Inåt land höjer sig vegetationen via en- och tall-
dungar. Skogen innanför brynet är omväxlande. Längst inne växer gott

om välutvecklade ekar med lövrik undervegetation. Söderut finns någon enstaka björkhage.

I områdets sydligaste del växer granskog helt nära stranden (ett typiskt drag för denna del av Gotland). Skogen betas, marken är gräsklädd. Här och var växer i skuggan av de högväxta granarna något enstaka blåbärsris. I denna skog ligger tyvärr ett fritidshus, men för området i övrigt gäller allemansrätten.

Lämpligt utnyttjande: Områdets mest passande aktivitet är promenader i oftast lättframkomlig och i alla fall ständigt växlande natur.

Strandens fågelfauna är här mindre känslig, varför man kan vistas där även under försommaren.

Några anläggningar behövs inte i området.

Motivering för klass II: En så gott som oexploaterad strand och strandskog i detta kustavsnitt, m a o självklart värdefull både från lokal synpunkt och turistsynpunkt. Strandnaturen är dessutom omväxlande och attraktiv.

Störningskänslighet: Av ovanstående resonemang förstås att området bör hållas fritt från bebyggelse.

Önskvärt vore om en successiv föryngring av granskogen kunde genomföras.

68:F1:klass I, Stora Karlsö, EKSTA

Allmän beskrivning: Kalkstensplatån Stora Karlsö skjuter brant upp ur havet.

Platån är hög och stupar på sina ställen direkt ner i vattnet, så att en rundvandring nedanför den omöjliggörs. Emellanåt viker klinten in mot ön och avlöses av klapperstensfält med strandvallar. Ibland fylls dalarna med lundartad lövvegetation, främst ask.

Uppe på platån är landskapet trädlöst, och utsikterna blir hänförande över den svagt böljande enbuskklädda gräsmarken ut mot havet, Lilla Karlsö och Gotland.

Fågelrikedomen är påfallande (Karlsöarna är Östersjöns enda fågelberg), liksom den art- och individrika floran. Ett besök när orkidéerna bildar röd-gula mattor uppe på platån är en oförglömlig upplevelse.

Stora Karlsö är naturreservat, vilket här innebär att det råder besöksförbud på stora delar av ön under viss tid av året, främst vår och sommar. Ett område vid hamnen och en stigslinga förbi de flesta av sevärdheterna är emellertid tillgängliga under guides ledning. För gemene man är ön endast tillgänglig under sommarhalvåret (1/5-31/8). Tillsyningspersonal håller uppsikt så att reservatsföreskrifterna efterlevs. Under turistsäsongen utgår reguljära turer från Klintehamn. Resan över tar en knapp timme. Det råder landstigningsförbud för privata båtar.

Begränsade möjligheter att ta emot övernattande gäster finns.

Lämpligt utnyttjande: Stora Karlsö har ypperliga förutsättningar att ge stora och bestående naturupplevelser. Studier av det rika fågellivet, den specifika och yppiga floran och de storslagna geologiska formationerna kan bedrivas under en vandring på den tillåtna stigen. Det finns dessutom badmöjligheter vid hamnen, liksom en servering.

Ön utnyttjas i dag intensivt under säsongen. Det förefaller lämpligt att så sker även fortsättningsvis. Ur friluftslivssynpunkt vore det önskvärt med ett utvidgat stignät och en förlängd säsong, förutsatt att detta inte förändrar naturvärdena så att attraktionerna går förlorade.

Motivering för klass I: Det stora och varierande utbudet av natursevärdheter är unikt och upplevbart för alla. Besöken här är också talrika, och man besöker gärna ön flera gånger. Dessutom har en ö alltid en speciell dragningskraft.

Störningskänslighet: Stora Karlsö är känslig för alla ingrepp som stör naturens ordning, eftersom denna är det viktigaste motivet för öns skydd.

68:F2:klass I, Lilla Karlsö, EKSTA

Allmän beskrivning: Lilla Karlsö är en nästan rund kalkstensö, som reser sig 66 m ö h. Ön ligger några km utanför Ekstakusten.

Lilla Karlsö har genom det ännu pågående färberet behållit sitt kala utseende. Ovanför en hög klintkant finns en gräsklädd kuperad platå och i norr och söder lägre kustslätter innanför klipp- och klapperstränder.

I branterna finns många intressanta raukar och grottor.

Trädvegetationen utgörs av lövskogsrester i klintbranterna. Där växer åldriga askar, almar, ekar och oxlar. I övrigt hålls vegetationen nere av de behornade utgångsfåren.

Fågellivet är rikt i de branta klintarna, särskilt i Österberget.

Ön är tillgänglig under turistsäsong 15/6-20/8. Dagsbesökare tillåts endast bese ön under guides ledning. Dagliga turer utgår under turistsäsongen från Klintehamn och Djupvik. Begränsade möjligheter till övernattnings finns. Landstigningsförbud för privata båtar. Ön ägs av Svenska Naturskyddsföreningen.

Lämpligt utnyttjande: Utflykter, rundvandringar och naturstudier.

Motivering för klass I: Lilla Karlsö är liksom Stora Karlsö en viktig del av begreppet Gotland. Öns natur är helt unik och ett besök ger fina, oförglömliga naturupplevelser.

Störningskänslighet: Området tål inga avgörande förändringar i markanvändning.

68:F3:klass II och III, Ekstakusten, EKSTA

Allmän beskrivning: Inom Eksta socken finns en välbesökt strand. Den har inslag av några av de vanligaste karaktärerna i den gotländska kustnaturen.

Vid Djauvik i norr finns en sandstrand, en av de få på västkusten söder om Tofta. Ett sevärt fiskeläge ligger här, men det dominerande inslaget är annars den expanderande fritidsbebyggelsen. En kiosk är öppen under badsäsongen. I strandskogen innanför finns en sevärd skeppssättning.

Söder om Djauvik löper en låg klint vid stranden. Den fina stranden är endast ett fåtal meter bred. Fritidsbebyggelse har här tillåtits alldeles invid strandvägen. Att detta område trots detta tas med, beror på att vägen används flitigt av fritidsfolk på väg ned till Ekstakustens mest kända del. Det gäller stranden från Vavle och ned till Hammarudd, som är en av Gotlands förnämsta klapperstränder. Stranden är öppen och det är lätt att ta sig fram. Utsikten över havet och Karlsöarna samt solnedgången är allmänt kända attraktioner. Strandskogen består av låga krypande grannar och tallar och är så gott som oframkomlig.

Söder om Hammarudd möter oss klapperstrandens motsats - strandängar med sankta partier. Den fina vägen fortsätter här helt nära stranden. Området är fågelrikt, och ett fritt friluftsliv stödjer den häckande och rastande fågelfaunan.

Markerna innanför strandvägen och ned till Gärdsbacke består i norr av öppna betesmarker och i söder av ett skogsparti. Skogen är bitvis högväxt och lättgången. Den betas i de södra delarna.

Lämpligt utnyttjande: Sandstranden vid Djauvik skall självklart användas som badplats. Det förefaller även riktigt att tillåta ökad exploatering (trots det skyddsvärda fiskeläget). Semesterby och serveringsmöjligheter skulle kunna ordnas.

Stranden söderut är i dag en strand för bilburna. Det vore önskvärt att utnyttjandet styrdes mot strandpromenader i stället. Det finns människor som i dag har insett att denna form av friluftsliv är mer givande och går därför efter stranden. De störs dock av tät biltrafik och slumpvis parkerade bilar. M a o behövs parkeringsplatser och eventuellt bör parkeringsförbud införas för stranden i övrigt.

Stranden i söder från Hammarudd mot Langstiteviken är fågelskyddsområde där tillträdesförbud råder 15/3 - 30/6 med hänsyn till fågellivet. Detta hindrar ej upplevelsen av fåglarna på nära håll från vägen.

Skogen i södra delen passar för skogspromenader.

Motivering för klass II och III: Kusten är mycket välbesökt och är en av de tillgängligaste efter västkusten. Det är även värdefullt med så skilda strandtyper och därmed möjligheter till olika aktiviteter inom ett sammanhängande område. Klapperstenskusten besöks året om.

Skogsmarken är värdefull för omväxling i naturtyper och aktiviteter inom området.

Störningskänslighet: Den öppna stranden är känslig för all exploatering söder om Vavle. Rekommenderade parkeringsplatser bör dock tolereras.

Kommentar: Det borde undersökas om en attraktiv stig kunde dras i strandskogen parallellt med stranden. Som det nu är får man gå samma väg fram och tillbaka.

69:F1:klass III, Russpark, LEVIDE /GERUM/FRÖJEL/

Allmän beskrivning: Ett stort skogsområde som betas av russ. Skogen är nästan parkartad. Den är lättframkomlig och ljus och består till största delen av tämligen höga tallar.

Den högsta delen ligger centralt i området. Här dominerar hällmarkstallskogens typiska växtlighet. Från höjden böljar marken i långa mjuka vågor ner åt alla håll. Graninslaget ökar och tallarna blir större neråt sluttningen.

Ömsom täcks marken av gräs blandat med örnbräken, ömsom dominerar ljung, och ibland syns lingon- och blåbärsris. I norr går ett våtmarkssystem ner genom skogen, och inslag av björk och ek livar upp berrvegetationen.

En hel del kärrmyrar med rik flora av bl a orkidéer finns i russparken liksom en klint med tydliga strandvallar och grotta.

Många vägar och stigar löper genom området, ibland utmed vackra gårdsgårdar. Skogen betas året om av russen; en fälla under juni-juli, en från juli till november och en från november till juni.

Lämpligt utnyttjande: Området lämpar sig för skogs promenader året om. Den stundom rika växtligheten kan fånga den botaniskt intresserade, och fritt strövande hästar kan locka andra till ett besök.

Motivering för klass III: Ett för Gotland ovanligt kuperat och frodigt storskogsområde, som inom sig hyser en stor variationsrikedom. Dessutom är skogen lätt att orientera sig i och lättframkomlig. Russen är en ovanlig attraktion.

Störningskänslighet: Området är känsligt för kalavverkning och skulle förlora mycket av sitt värde om monokulturer infördes. Dessutom skulle karaktären helt förändras, och russbetet upphörde.

Kommentar: Områdets avgränsning är ingen fixerad gräns.

71:F1:klass I och III, Sandarve kulle och skogen väster därom, FARDHEM/
/LINDE/GERUM/

Allmän beskrivning: Sandarve kulle är en lämning av ett korallrev, som genom inlandsisen fått sin långa avrundade form. Den sticker markant upp över slätten.

På väg till kullen rekommenderas ett besök i det välhävdade ängset vid Fardhems kyrka, liksom att ta en titt på den välbevarade muren runt en gård vid vägen upp mot kullen.

Ängsmarker, som tidvis betas, böljar sakta upp mot kullen västerifrån. Ask, ek, hassel och hagtorn växer här. När slutningen blir brantare upphör betet och växtligheten blir lundartad särskilt på den södra delen av kullen. Lönn, skogstry, oxbär och nypon är några av de arter som möter här förutom de förut nämnda. Dessutom är här en fantastisk örtrikedom. På södra sidan övergår lövslutningen i öppna gräsklädda, ganska branta, småkullar med enstaka knotiga tallar. Här uppe är utsikten över bygden hänförande. Marksli-taget av mopedåkning är dock betydande.

Mot kullens centrum blir terrängen mer svårframkomlig; enstaka tallar och en tät slyvegetation av framför allt skogstry, men även ek, försvårar promenaden. I väst- och nordsluttning blandas tallen med en hel del gran. Stigar löper kors och tvärs över och utmed kullen.

Väster om Sandarve kulle ligger en betesmark, som sedan övergår i ett större skogsparti.

Denna skog är mestadels ljus och lättframkomlig, stundtals högstammig tallskog med inslag av enbuskar. Den är till största delen betad, marken är gräsbevuxen och mot väster småkuperad. Därmed är den lätt att orientera sig i. Det finns också partier med växtliga granar och grön mossa på marken, liksom några fuktigare lövrika (främst björk) små områden.

Lämpligt utnyttjande: Trots sin ringa storlek är Sandarve kulle ett ypperligt promenadområde, som lämpar sig för ett ganska intensivt, stighbundet, utnyttjande. Det är ett lockande utflyktsområde året om men allra mest vår och försommar, då växtligheten prunkar och fågellivet är sjudande. Vindskyddade torra backar, gläntor och småkullar inbjuder till att inta matsäck och njuta av solen.

Om snön kommer finns här många naturliga skidbackar av varierande längd och lutning. En röjning från kullens topp och österut skulle ge en riktigt brant backe.

Några anläggningar förutom de många stigarna finns inte i dag; önskvärt vore att en liten parkeringsplats iordningställdes alldeles öster om vägen.

Det större skogsområdet väster om vägen lämpar sig för ett mer oplanerat och vidlyftigt strövande.

Motivering för klass I (Sandarve kulle) och III (skogen): Med sin stora variation i växtlighet och topografi är Sandarve kulle unik. Artrikedomen är ovanligt stor och lättfattlig även för icke-bota-

nister. Utsikterna är långa och växlar ständigt vid en rundvandring. Många intressen blir tillgodosedda här; kullen är kort sagt en pärla!

Att skogen tagits med motiveras främst av dess samband med Sandarve kulle. För övrigt är den lättgången och tilltalande i sin relativa öppenhet och bördighet.

Störningskänslighet: Den hävd som sker i dag stör inte och bör fortsätta. Kullen bör hållas intakt. En måttlig exploatering i skogen skulle inte innebära så stor störning.

72:F1:klass II, Lindeberget, LINDE

Allmän beskrivning: Lindeberget är ett klintberg som ligger isolerat i en jordbruksbygd. På den sydöstra sluttningen intill en låg exponerad klintkant ligger samhället Linde. Berget utgör således ett naturligt närströvområde men är även en attraktion för en bredare allmänhet.

På den svagt kuperade bergsplatån är marken skogklädd med övervägande tall och på bättre mark enstaka gran. Berggrunden går på flera ställen i dagen varför skogen ger ett kargt, ensartat intryck. Skogsmarken är alltså föga omväxlande men lättframkomlig.

Delar av berget, främst efter den norra och västra klintkanten, är dock attraktiva. Utsikten över odlingslandskapet är magnifik. Skogen är gallrad för att visa områdets två stora sevärdheter - två stycken fornborgar. Stigar leder fram till respektive fornborg från bergets södra sida (vid skjutbanan), men de nås även lätt, om man följer klintkanten nerifrån Linde. En trappa finns i klintkanten, vilket underlättar promenaden.

Snörika vintrar används berget för skidåkning, då röjda backar finns.

I området ingår även en mindre, betad tallhage i den södra sluttningen (söder om vägen) på svagt kuperad mark.

Lämpligt utnyttjande: Lindeberget kan användas för skogspromenader, utflykter och skidåkning.

Motivering för klass II: Att området givits klass II beror på att det är en höjd, att sevärdheter finns och att det kan användas året runt.

Negativt är i första hand att skogstypen är ensartad och mindre attraktiv för friluftsliv. Att hela berget tagits med beror på att det är svårt att göra en gränsdragning på själva berget.

Störningskänslighet: Inget hinder finns för att samhället Linde kan expandera efter den södra sluttningen, bara klintkanten hålls ren från bebyggelse. Skogsavverkningar genom plockhuggning skulle förhöja skogsmarkens värde.

73:F1:klass III, Bäckravinen vid Närkån, STÅNGA /LYE/

Allmän beskrivning: Närkån är som de flesta vattendragen på Gotland påverkad. Vanligtvis har även de naturliga löppen muddrats för att öka vattenavrinningen.

Delar av Närkån har fått bibehålla ett naturligare lopp. Det gäller exempelvis avsnittet norr om Stenstugu i Stånga. Här har emellertid bäcken reglerats genom en mängd uppdämningar. Enligt uppgift har 12 vattenkvarnar varit igång här tidigare.

Bäcken har dock fortfarande kvar ett slingrande lopp, och en tydlig ravin har bildats. Den är smal, ej över 50 m bred, men ca 1,5 km lång. I ravinen är växtligheten omväxlande. Tall, viden, ask och pil dominerar. Öppna gräsklädda ytor finns även.

Marken är under stora delar av året fuktig och därigenom svårframkomlig. Främst under vintern och våren då vattenföringen är god och därmed ravinen mest attraktiv.

Lämpligt utnyttjande: Ravinen kan användas som promenadstråk under vår- och sommartid. Inom vissa partier skulle måttliga röjningar märkbart underlätta framkomligheten.

Motivering för klass III: Naturtypen är ovanlig, och området är litet. Det är svårt att nå området då ingen naturlig angörningspunkt finns. Området har alltså främst lokalt värde.

Störningskänslighet: Bäckravinen är relativt ringa hotad. Muddringsarbeten skulle allvarligast påverka värdet.

75:F1:klass II, Lausbackar, LAU

Allmän beskrivning: Ovan den flacka, långgrunda Lausvik reser sig Lausbackar. Mot kusten ligger områdets högsta delar, och en låg klint framträder ibland. Mestadels är den dock jordtäckt.

Ovan klinten utbreder sig ett igenväxande alvarlandskap. I det tidigare nästan öppna landskapet växer nu stora enbuskage. Marken är inte helt igenväxt; mindre, gräsklädda ytor gör det fortfarande möjligt att ta sig fram i området. Tallen gör här, som i andra liknande landskap, successiva inbrytningar. Lokalt växer även mindre bestånd av gran. Enstaka lövträd, oxel ovanför och ask i klinten, ger sommartid området en ljusare prägel.

Ett par stigar/mindre körvägar leder genom området och det är även möjligt att ta sig fram efter klinten.

De speciella attraktionerna på Lausbackar är kvarnarna, klinten med grotta och någon enstaka rauk samt obetalbara utsikter över det öppna kustlandskapet.

Området är utsatt för en mindre exploatering i form av husbehovstäckter av grus. Fritidsbebyggelsen har hittills inte påverkat områdets friluftslivsvärde.

Lausbackar överlagras av grusigt material, varför området är relativt tåligt mot slitage.

Lämpligt utnyttjande: Det man i första hand gör vid ett besök är att vandra efter klintkanten, men även i områdets inre delar finns ett kultur- och naturlandskap för promenader. Undanskymda gläntor med lå och torr mark finns att slå sig ner i. Ett vandrarhem fanns tidigare vid uppfartsvägen vid Smiss. Det vore önskvärt att detta åter togs i bruk, eller - om det finns möjlighet - att ett nytt öppnades någonstans i När eller Lau socken.

Vid Lausvik nedanför detta område finns en badplats, vilket är en förutsättning för ett vandrarhem. Det alternativ till lokalisering som finns är någon av lövområdena nära stranden vid Snausarve, Botvide eller Källstäde.

Motivering för klass II: Denna typiskt gotländska naturtyp har stora värden som strövområde. Den kan i princip utnyttjas under hela året för olika aktiviteter. Lausbackar har både ett lokalt och ett allmänt värde, då området är känt.

Störningskänslighet: Att området bör undanhållas exploatering står klart. Husbehovstäckernas utveckling bör följas. Fritidsbebyggelsen tenderar att breda ut sig efter vägarna runt området. Det är mycket viktigt att detta inte leder till att uppfarterna till området privatiseras.

Kommentar: Landskapsvårdande insatser behövs i området. I markerna nära klinten kan enen med fördel röjas, men detta bör följas av intensifierat bete.

78:F1:klass II och III, Ängat Hultekruddar med omgivande mark samt Högby äng, HEMSE

Allmän beskrivning: Hemse är centralort för jordbruksbygden på södra Gotland. Akermarken dominerar landskapet helt på bekostnad av friarealerna.

Nära Hemse finns två hävdade ängar. Ett ligger nordväst om samhället (Högby äng), det andra (Hultekruddar) ligger i den östra delen vid den gamla järnvägsbanken.

Högby äng är på drygt 2 ha och är välhävdad med glest stående ask, björk, tall och enstaka ek.

Hultekruddar är större, ca 4,5 ha, och mycket välskött. Ängat är omväxlande både i västlighet och topografi. Den norra delen är flack med stora öppna ängesytor, medan den södra delen är kuperad med tätare stående träd. En parkeringsplats (vid gamla järnvägen), soptunna och parksoffor finns. Runt Hultekruddar ligger igenväxande ängsmarker, som är svårframkomliga p g a tät slyvegetation.

Lämpligt utnyttjande: Promenadområde, utflyktsmål.

Motivering för klass II (Hultekruddar) och III (Högby äng): Friområden är sällsynta i Hemes närhet, varför dessa båda områden måste hållas tillgängliga.

Hultekruddars högre klass motiveras av storleken, möjligheter att utvidga området och att det är lätt att nå efter järnvägsbanken, som fungerar som promenadstråk i Hemse.

Störningskänslighet: Mycket känsligt för exploatering (vägar, bebyggelse o dyl), då dessa enstaka friarealer mer än väl behövs.

Kommentar: Omgivande mark till Hultekruddar bör röjas och hävdas.

79:F1:klass II, Burgen, BURS /NÄR/

Allmän beskrivning: Burgen är en långsträckt höjd som reser sig över det öppna odlingslandskapet på Närhalvön. Två vägar går parallellt med Burgen, varav den södra är lite slingrande. Området är överhuvudtaget vägrikt; flera små vägar går tvärs över höjden.

I väster växer en högstammig, enhetlig, relativt tät tallskog på kuperad mark. Resten av Burgen är helt präglad av en nu nedlagd täktverksamhet. Dessa sår läks nu sakta, vegetation etableras och skrotstenen vittrar ned. Resultatet har blivit ett omväxlande landskap, ständigt småkuperat med varierad vegetation. En del marker på de högsta delarna betas, och häruppe är utsikterna mycket fina. Sevärt i övrigt är de låga klintarna och några enstaka raukar på den södra sidan.

Lämpligt utnyttjande: Området används bäst som strövområde och utflyktsmål. Det är lätt att nå med bil. Många platser för vila och matsäcksätande finns. Marken torkar dessutom ut tidigt på våren. Det är också den årstiden som området är mest tilltalande. Vintertid vid god snötillgång kan den kuperade terrängen användas för skidåkning och tefatsåkning.

Motivering för klass II: Burgen är ett av de få inlandsområden (ett annat är Lausbackar) på denna del av ön som är tillgängligt för strövande. Ur den aspekten är området av mycket stort lokalt värde. Variation i terräng och vegetation tillsammans med storartade utsikter över havet i söder och odlingslandskapet i norr gör dessutom området mycket attraktivt.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse mellan vägarna skulle sänka friluftslivsvärdet. En eventuell sparsam utbyggnad borde läggas i anslutning till befintlig bebyggelse nära odlingslandskapet.

80:F1:klass III, Alverlajran, NÄR /LAU/

Allmän beskrivning: Väster om När finns ett igenväxande alvarområde (Alverlajran) utbildat på mägersten. En låg, tät envegetation breder ut sig över området. I norr och öster finns mark som är skogbärande. En mindre del av området är uppodlat.

Mägerstenen är vittrad i det övre lagret, varför marken under stora delar av året är vattensjuk och slitagekänslig (i första hand för biltrafik). Träd och buskar i den östra delen av området bildar ett omväxlande och framkomligt landskap.

Genom området rinner Närkån. Den är uppmuddrad i stora delar av sitt lopp. Vallarna vid sidan av bäcken kläs dock snabbt med vegetation, varför bäcken ändå är värdefull.

I områdets södra del finns ett mycket attraktivt parti av bäcken. Den är helt opåverkad, och hällen går i dagen i bäckfåran. Vid sidan av bäcken ligger öppna, frodigt gräsklädda betesmarker.

Lämpligt utnyttjande: Extensivt, t ex promenader.

Motivering för klass III: Området är främst av lokal betydelse men ger möjlighet till promenader i en naturtyp som är ovanlig på denna del av ön. Det är även önskvärt att spara relativt opåverkad mark i detta höggradigt uppodlade landskap.

Störningskänslighet: En ökad uppodling kan påverka områdets värde, då tillgängligheten minskar.

80:F2:klass II och III, Pilgårdsvik och kusten till Närsholmen, NÄR

Allmän beskrivning: Stranden vid Pilgårdsvik är en flack betad strandäng. Själva strandremsan är smal; marken har odlats upp nästan ända ned till havet. Några talldungar, glesa och framkomliga, ligger just i övergången till stranden. Ett fritidshus ligger i en av dungarna.

Mot öster övergår stranden till grus- och klappersten. En smal väg följer hela tiden stranden ända bort till Närshamn. Innanför ligger en svagt välvd mark. En tät envegetation täcker området, och framkomligheten är stundtals begränsad.

De båda fiskelägena - det gamla Kapellet och det fungerande Närshamn - utgör båda attraktioner.

Den östligaste delen av denna kust har en helt annan karaktär. Här ligger en välbesökt sandstrand med en skyddande tallplantering mot vägen. Tallskogen utgör tyvärr en deprimerande miljö - tät, mörk och svårframkomlig. Miljön vid parkeringsplatsen med glest stående björkar gör ett bättre intryck.

Lämpligt utnyttjande: Man kan använda denna kust på många olika sätt: bad, promenader, solbad - sommartid på sandstranden och under våren bland enarna - och studier av sevärdheter. Området har dessutom en åretruntattraktion - Närshamn.

Motivering för klass III (Pilgårdsvikstranden och enmarkerna) och II (resten): Sandstranden är en av de få badplatserna söder om Sjaustrestranden. Det tyngst vägande motivet i övrigt är att Närsholmen saknar lättillgänglig kust. Ofta når den odlade marken nästan ned till havet (jämför kusten i norr upp mot Snausarve).

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelsen vid Kapellet stör ej strandens värde i och med den koncentrerade formen och att vägen går förbi fiskeläget. Utökade husbehovstäckter för grus och en strand med fritidshus vore störande.

Kommentar: Enmarkerna innanför Kapellet kunde med fördel röjas upp. Området skulle då bli lättillgängligare, samtidigt som attraktiva gläntor skulle bildas.

80:F3:klass II, Närsholmen, NÄR

Allmän beskrivning: Närsholmen är en flack, öppen halvö med ett fåtal talldungar och glest spridda trädartade enar. Hela udden är formad av havet och strandvallarna är tydliga. Centralt på halvön finns lägre partier, som är vattensjuka stora delar av året. Den betespräglade vegetationen är här tuvig och således är marken mindre framkomlig. Stränderna är steniga och grusiga och sluttar relativt brant ut i havet.

Vägen ut på udden (till fyren) är sönderkörd och breddas alltmer då folk kör vid sidan om. En stig löper på strandvallarna runt hela ön. Fågelrikedomen kan vara god under vår- och höststräcket.

Lämpligt utnyttjande: Närsholmen används i dag mest som bilutflyktsmål. Man kör ut till fyren. Området är lämpligt som strövområde med ett lågt utnyttjande.

Motivering för klass II: Ett särpräglat naturskönt område, som är värdefullt ur friluftslivssynpunkt vid lågt utnyttjande. Många finner här naturupplevelser i ett ensligt, öppet landskap. Det är dock få aktiviteter, som kan bedrivas i området.

Störningskänslighet: Området är mycket känsligt för förändringar. Dagens betesdrift bör fortsätta.

81:F1:klass II, Sandskallen - Petesvik - Laxskär, HABLINGBO /SILTE/

Allmän beskrivning: Ett mycket varierat kustområde med ett flertal naturtyper.

Sandskallen är en sandrevel, som avslutar Petesvik i norr. Den är gräsklädd och ett tydligt strandvallsystem gör den böljande mjukt kuperad. Små vindpinade enar och förvridna tallar, som övergår i en tät strandtallskog, ger Sandskallens västra strand en alldeles speciell karaktär och något vindskydd. Sandbotten, som inte är alltför långgrund, ger goda möjligheter till bad.

På Sandskallens insida (västra stranden) växer bladvass liksom vid åmynningen inne i Petesvik.

Ovanför åmynningen breder hårt betade alvarlika enmarker ut sig i en mjuk sluttning ner mot havet.

I norra delen av Petesvik går tallskogen ner mot stranden och längre söderut går åkern långt ner och bara en smal strandremsa är framkomlig.

Laxskär är en liten, svagt kuperad udde med några enar på. Här liksom i Petesvik är stranden sandig och långgrund och tämligen blockrik.

Strax utanför området ligger den gamla Petesgården, som sommartid är öppen för allmänheten.

En väg leder ner mot Laxskär från Petesgården och via en stig längs Petesvik kan man gå upp mot Sandskallen. Sandskallen kan också nås med bil på en avtagsväg från kustvägen.

Lämpligt utnyttjande: Promenader året om runt viken, upp i betesmarkerna, längs ån, ut på Sandskallen och Laxskär är vad området främst lämpar sig för.

Badmöjligheter finns framför allt norr om Sandskallen men - för blåsiga dagar - även inne i Petesvik. Gläntor och torrbackar lockar till att slå sig ner.

Fåglar att titta på finns det gott om och Sandskallen hyser en specifik växtlighet på grund av det torra grusiga underlaget.

Motivering för klass II: En vacker vik, som har många aktiviteter att bjuda. Det är en ovanligt omväxlande kustnatur med lite bebyggelse och ett rikt växt- och djurliv.

Störningskänslighet: Hela området är mycket känsligt för all slags exploatering.

81:F2:klass III, Inlandsskog mellan Hablingbo och Havdhem, HABLINGBO /HAVDHEM/

Allmän beskrivning: En mycket kulturpräglad skogklädd mark.

Den norra delen består av små inhägnade betade hagmarker. Somliga delar domineras av högväxt tall, medan andra har ett stort inslag av ädellövträd. Marken är gräsklädd med olika avstånd mellan träd och buskage, vilket gör att genomsiktligheten ständigt varierar. Framkomligheten är god.

Söderut ändras karaktären, även om omväxlingen består. Genomgående är skiftena mer igenväxta här nere, trots att en del betas fortfarande. Något igenväxande änge finns, liksom ett par små åkerlappar. Tall, björk, ask, hassel och en är förhärskande i träd- och buskskikt.

Lämpligt utnyttjande: Ett lättgånget och omväxlande strövområde, som tål ganska stort slitage. Markerna torkar upp tidigt och kan användas under så gott som hela året. En promenad genom skogen om våren kombineras lämpligen med en picknik i något av de då prunkande ängarna. De igenväxande ängarna bjuder på intensiv fågelsång om våren.

I den mån människor och djur kan samsas, kan man ordna stättor eller grindar och dra en stig genom de olika hagmarkerna för att ge en upplevelse av en numera sällsynt betesdrift. Möjligtvis kunde också en rastplats i anslutning till vägen i norr iordningställas.

Motivering för klass III: Ett småskaligt, varierat område med stark kulturprägel, som är ovanligt i dag och som är viktigt för förståelse av äldre brukningssätt. Det är lättframkomligt och ligger i en jordbruksdominerad trakt, där tillgången på tillgänglig strövmark är liten.

Störningskänslighet: Området är känsligt för exploatering med fritidshus men ännu känsligare för förändrad betesgång, då det i första hand är betet som bidrar till att ge området friluftslivsvärde.

81:F3:klass II, Kustområde från Alsvik till Marbodar, HABLINGBO

Allmän beskrivning: Två markanta uddar, Holmuddarna och Snabben, och två stora vikar, Mjauviken och Nisseviken, karaktäriserar detta kustområde.

Holmuddarna med det lilla fiskeläget Alsvik i norr är helt flacka, öppna och gräsklädda.

Mjauvikens strandlinje är flikig. Innanför strandängen, som är ganska stenig, vidtar betesmarker med enbuskar och slån. Förkrympt tallskog med en del betade enmarker och enstaka fritidshus avlöser inåt land.

Snabben har nästan samma karaktär som Holmuddarna. Det är en öppen, flack, strandäng med steniga, långgrunda stränder. Skillnaden ligger i storlek och läge. Sambandet med Nisseviken och skogen innanför gör att Snabben inte verkar lika utsatt och öppen som Holmuddarna. Ett par bodar ligger på udden.

Nisseviken är en långgrund vik med mycket häckande och rastande strandfågel, och åmynningen längst inne i viken har givit upphov till en säregen flora.

Skogen öster om Nisseviken är framkomlig och varierande beroende på skiftande betestryck och vegetationssammansättning. Här finns jättestora krumma tallar i kort gräs, enbuskar i olika form och storlek, enstaka lövträd och buskage.

I Marbodar, det stora fritidsstugeområdet, finns en badstrand av ganska hög kvalitet. Tallarna står nära stranden, som är en sandig, tämligen sliten, strandäng.

Lämpligt utnyttjande: Promenader ute på de flacka vidsträckta ängarna ger storslagna upplevelser. Eftersom strandängarna är underlagrade av grus är de förhållandevis torra.

Vid Nisseviken finns goda möjligheter till fågelskådning.

Skogen vid Marbodar lämpar sig också väl för kortare promenader, exempelvis kortare matsäcksutflykter. Den tål också ett intensivare utnyttjande.

Att bada vid Marbodar går utmärkt.

Motivering för klass II: En lättframkomlig kustremsa alla årstider. Omväxlingen mellan uddar och vikar gör det intressant att röra sig längs den och utblickarna är varierande.

Dessutom är det ont om tillgänglig kust i det här avsnittet; åkern går söderut ända ut mot vattnet. Behovet av strand är också extra stort här, eftersom mycket folk bor i området, särskilt sommartid.

Även om de stora strandängarna är ensartade i sig, så är de typiska för Gotland och många finner dem ytterst tilltalande.

Att den trivsamma badplatsen vid Marbodar tagits med behöver väl knappast motiveras; det finns få bra badmöjligheter på denna kuststräcka.

Skogens sammanhang med Marbodar och badplatsen plus den redan beskrivna karaktären gör den värdefull ur friluftslivssynpunkt.

Störningskänslighet: Skogen öster om Nisseviken och den öppna strandzonen är mycket känsliga för exploatering.

84:F1:klass III, Uggarderojr, RONE /EKE/

Allmän beskrivning: I det ålderdomliga kulturlandskapet i den södra delen av Rone socken finns även marker för friluftsliv. Det område som är mest aktuellt är det som ligger söder om gården Uggårde. Där visar en liten skylt på ett fornminnesområde ned efter en illa sönderkörd bruksväg. Längre ned möter en skylt som upplyser om att här finns märkliga bronsåldersgravar - de största på ön. Flera stora stenrösen ligger öppet i ett flackt betesland-

skap. Marken är gräsklädd, här och var med enar, och bitvis våt-
artad (och slitagekänslig) på grund av den underliggande vattenhållande
margelstenen. Några stenmurar och en gift utgör dagens kulturbi-
drag. Den största av gravarna mäter imponerande 45 m i diameter
och är 7 m hög. Runt den öppna heden tar en låg, ibland krypande
tallskog vid.

Lämpligt utnyttjande: Området är i första hand ett utflyktsmål,
Man kan också använda området som promenadområde, trots att det
är fuktigt. En anvisad stig på torrare mark och kanske ned till
stranden skulle möjliggöra ett mer varierat utnyttjande. Bättre
information (det är svårt att orientera sig efter kartan) och
ordnad parkering vore önskvärd, både för besökaren och markägaren.

Motivering för klass III: Ett av de märkligaste och mest lätt-
fattliga fornminnena på ön. Därför också välbesökt. En högre
klass skulle bli aktuell om området anpassades bättre för fri-
luftsfolk.

Störningskänslighet: Området är mycket känsligt för andra verk-
samheter (bebyggelse och skogsplantering) men främst sett i an-
tikvariskt perspektiv. Gravarna kräver nämligen ett öppet orört
landskap.

84:F2:klass II, Tomtbod, Hummelbosholm, RONE /BURS/

Allmän beskrivning: Hummelbosholm är en flack, i huvudsak betad
gräsklädd udde, som inåt land avgränsas av en stundtals högstam-
mig och lättgången tallskog. Fritidshuset i och i anslutning till
skogen minskar dock lusten att utnyttja det området. Stranden sö-
der ut till Tomtbod har samma karaktär som udden. Vätar och ste-
niga partier förändrar ibland bilden och framkomligheten. Baklan-
det vid Tomtbod präglas av strandvallar med stundtals lummig
buskvegetation och vackert formade enar. Skogen är den vanliga
för hela kusten; tallskog med enstaka öppna partier. Björk ut-
gör i söder ett dominerande inslag. Skogens framkomlighet mins-
kas höst och vinter av att den är fuktig.

Stranden saknar goda badmöjligheter i hela området. Sandstrand
finns dock där Hummelbosholm övergår i Bandlundviken.

De sevärdheter som finns är fiskeläget Tomtbod och fågelrikedomen
ute på Hummelbosholm vår och höst. (Beträdnadsförbud 15/3 - 30/6;
fågelskyddsområde.)

Till detta kustavsnitt finns två nedfartsvägar. Den norra går
spikrakt till basen av udden Hummelbosholm och den södra letar
sig fram den sista biten ned till det idylliska fiskeläget Tomt-
bod. På Hummelbosholm fortsätter visserligen vägen längst ut på
udden, men landskapet är till för gående, ej för bilar.

Lämpligt utnyttjande: Hela området är lämpligt för promenader
under främst vår och höst. Den här typen av kust utgör ej samma
attraktion sommartid. Då har sand- och klippstranden mer att ge.
Några enstaka skyddade platser för vårvarma solbad finns. En stig
efter stranden eller skogsbrynet mellan de två nedfartsvägarna

skulle minska störningarna på fågelfaunan under häckningstid och öka områdets värde.

Motivering för klass II: En ovanligt omväxlande och stundtals småskalig kust, vilket är attraktivt från strövsynpunkt. Fågelrikedom och under försommaren örtrika strandängar förhöjer värdet.

Störningskänslighet: Den privatisering som bebyggelse innebär skulle få mycket negativa följder för områdets värde som friluftsområde.

Kommentar: Beteshävden bör fortsätta.

85:F1:klass III, Petsarvebod, kusten och skogen innanför, EKE

Allmän beskrivning: Stranden som är flack, ganska stenig och långgrund, består av strandängar. Det lilla fiskeläget Petsarvebod ligger vackert beläget på en udde.

Ett mycket varierat tallskogsområde vidtar innanför stranden. Det är småskaligt och detaljrikt. Öppenheten varierar liksom betetrycket. Tall och enbuskar i alla sina former dominerar helt. Skogen är flack och innehåller våtar och torra hållar. Den är stigfattig och endast en väg leder ner till stranden.

Lämpligt utnyttjande: På grund av sitt tunna jordlager och sin i stort ensartade karaktär lämpar sig området för ett mycket lågt utnyttjande, för ensliga, icke stignbundna, promenader. Framkomligheten är mycket god så när som på våtområdena som kan vara besvärliga höst, vinter och förvår.

Varken fågel eller växtliv bjuder på några sensationer.

Motivering för klass III: Ett stort ödemarksområde i samband med en ödslig strand ger många människor stora naturupplevelser.

Störningskänslighet: Ödemarkskaraktären är självklart känslig för alla ingrepp utom betesdrift.

86:F1:klass III, St Däppan, NÄS

Allmän beskrivning: St Däppan är en gammal sjö alldeles vid havet. Sommartid är den nästan uttorkad. Stängsel och mur löper genom den. Strandfåglar av många slag har här en god häckplats.

Straxt nordost om St Däppan ligger en liten vattenspegel, som ibland kallas Lilla Däppan. Den har artetiskt vatten (d v s grundvatten som under tryck pressas upp i marknivå) som kommer från Havdhem. Den har därför källmyrens växtlighet.

Havsstranden är flack strandäng, långgrund och stenig. Området blir uppåt Lilla Däppan svagt kuperat och tall och enbuskar är helt dominerande. Vegetationen är ganska gles och lättframkomlig.

Lämpligt utnyttjande: Ett litet strövområde, där man tittar på de små sjöarna, strandfåglar och källmyrsvärter. Platser för solbad och picknick finns också.

En stig utmed stranden från Marbodar och en slinga runt vattenspeglarna skulle öka områdets friluftslivsvärde och minska eventuella slitageskador.

Motivering för klass III: St Däppan är något av en sevärdhet och ligger alldeles intill ett åtminstone sommartid tätt befolkat område. Många människor besöker sjön.

Områdets ringa storlek och få användningsätt gör att det inte kan klassas högre.

Störningskänslighet: Utbyggnad av stugbyn in i detta område vore självklart förkastligt.

86:F2:klass III, Kustområde på östra Näsudden, NÄS

Allmän beskrivning: Stranden består av flacka betade strandängar med enstaka enar och en del stenmurar. Botten är sandig till grusig och ganska långgrund. Strandlinjen är flikig, uddar omväxlar med vikar.

På stranden rastar mycket fågel.

Skogen ovanför är rik på gläntor och större öppningar, den är betad, bitvis hårt, och består av tall, en och björk.

Upp mot vägen finns ett otal mycket små grustäcker, som är vattenfyllda så gott som året om. Dessa små vattenspeglar ger området ett pittoreskt tillskott.

Marken är mycket jämn och gräsklädd och därmed lättgången. Flera små körvägar finns också i området.

Lämpligt utnyttjande: Lämpligt för promenader året om både utmed stranden och i den halvöppna skogen. Ett uppehåll i någon av de otaliga vindskyddade gläntorna, kanske vid någon av de små vattenspeglarna, ger utflykten ytterligare värde. Det gör även sökandet

efter ovanliga värter och beskådandet av rastande änder och vadare vår och höst.

Stranden är möjlig, om än inte direkt lämplig, för bad.

Motivering för klass III: Den trivsamma, lättgångna, omväxlande skogen tillsammans med den tilltalande stranden är till sin storlek och karaktär ovanlig på Näsudden. Den ganska homogena naturtypen och den rena strövkarakteren gör att det inte klassas högre.

Störningskänslighet: Stranden bör inte exploateras för fritidshus och helst inte skogen heller. Skall det ske, måste det ske ytterst måttligt.

Täkterna bör inte utökas i storlek. Att öka antalet är inte lika känsligt.

87:F1:klass I, Grötlingboudd, GRÖTLINGBO

Allmän beskrivning: Kommer man vägen över gården Kattlunds på väg ut mot Grötlingboudd möter man många landskapskaraktärer. Först kommer man till ett lövrikt ålderdomligt odlingslandskap, som utåt udden övergår i en kargare bygd. Vida betesmarker med ibland trädformiga enar övertar. Detta första intryck av udden ger den rätta helheten, men många variationer finns. På den södra sidan finns ett antal våtar innanför strandlinjen. Centralt på udden växer mindre björk- och granbestånd, där marken beteshävdas. Utåt nordöst är marken smått kuperad med varierat täta enbestånd. Udden nås alltså via en enda väg. Från den går ett antal mindre vägar, främst ut till norra stranden. I slutet av en, vid Nybro, finns en badplats med anlagd parkeringsplats. Vegetationstyperna berättar att markerna i huvudsak är lättframkomliga. Fuktstråk, täta enbestånd, och ris kan dock hindra den som har lågskor. Dessutom finns flertalet stigar att följa. Många är dock endast svagt antydda, då de är tillfälligt använda fårstigar.

Uddens stränder är långgrunda, framför allt på den södra sidan.

För naturkännare finns ett antal sevärdheter, varav en är mer välbesökt. Det är det Adam och Eva-bestånd som växer vid den tidigare nämnda björkhagen nära Kauparve. Fågellivet är vidare rikt både under häcknings- och sträcksäsong. Strandängarna på den södra sidan bör man därför inte uppehålla sig alltför länge på. Ett observationshus för allmänheten är uppfört vid Norrkvie gård.

Fritidsbebyggelse förekommer glest, på norra sidan även nära stranden, bristfälligt dold bland enarna.

Lämpligt utnyttjande: Grötlingboudd, ett promenad och strövområde. Mycket lämpligt för promenader under de flesta årstider med otaliga naturupplevelser som den främsta attraktionen.

Sommartid kan denna verksamhet kombineras med bad på den norra stranden.

Motivering för klass I: Grötlingboudd är ett varierat, lättframkomligt kustlandskap, som är attraktivt för friluftsmänniskan året runt. Den höga klassen motiveras också av de specifika möjligheter en udde ger; det är enkelt att välja ut en rundpromenad på egen hand och alltså slippa vandra samma väg fram och tillbaka.

Störningskänslighet: Det är möjligt med enstaka fritidshus i området. De bör dock inte få ligga i anslutning till de naturliga kommunikationslederna. Ytterligare detaljstudier bör föregå en eventuell exploatering. Betesdrift är vidare att föredra framför skogsbruk som kan bli följderna av dagens igenväxning mot söder i området. Ytterligare barrplantering i det gamla ängsområdet vore förödande.

Kommentar: Grötlingboholm liksom den allra östligaste delen av udden är vidare belagd med beträdnadsförbud (7§ Naturvårdslagen) under tiden 15/3 - 15/7 samt 1/10 - 15/11. Vi har därför ej inventerat och värderat holmen med avseende på det rörliga friluftslivet.

87:F2:klass III, Kusten S Grötlingboud till Tuviken med innanförliggande delar, GRÖTLINGBO /FIDE/

Allmän beskrivning: Detta stora område innehåller delar av ett av Gotlands lövrikaste område, hedbetesmarker och en lång kuststräcka.

Stranden består av flack strandäng, som från Koård och norrut är stenig och blockrik. Söder om Koård kan strandvallsystem skönjas, men marken är ändå ganska fuktig och gräset tuvigt. Flunting är ett litet fiskeläge, som fortfarande används, och vid Stapeludden står tre bodar.

Stranden i norr övergår inåt land i enrika, svagt sluttande hedbetesmarker.

Ovanför Flunting växer varierad tallskog; hög och låg, betad och obetad, med och utan enbuskar.

Söder om tallskogen vidtar lövområdet. Det växlar mellan hävdade ängar, nästan helt igenvuxna lundar, betesmarker och åkrar. Lövområdena domineras av ask, ek, björk och hassel, men även lundalm, asp, oxel och tall förekommer, liksom ett artrikt buskskikt och ett flertal orkidéer. Framkomligheten varierar med igenväxningsgraden och andelen åker. Den begränsas också av den relativt tät bebyggelsen, dels gårdar, dels fritidshus i ängarna.

Neråt Stapeludden övergår skogen åter i barrskog om än med visst inslag av björk. Den är fuktig och svårframkomlig, även om enstaka torrare enbetesmarker förekommer.

Lämpligt utnyttjande: Stranden är olämplig för bad med sina långgrunda strandängar.

I lövområdena och tallskogen ovanför Flunting och på betesmarken finns många vindskyddade platser att vistas på.

Den fågelintresserade har mest utbyte av stranden från Flunting och upp mot Grötlingboud. För den botaniskt intresserade har lövområdena mycket att ge.

Området som helhet är mest lämpat för ett lågt utnyttjande, som strövområde under alla årstider utom vintern, då stora delar är mycket blöta.

Motivering för klass III: Området är varierat och flera naturtyper finns representerade. Stranden nedanför gården Sles är mycket vacker med utsikter längs med kusten och in mot de lövrika dalarna.

Att området inte har fått högre klass, beror på att kustområden är rätt så väl representerade på denna del av Gotland, på att stranden inte är badbar och på att lövområdena är så pass svårtillgängliga som de är. De är svårtillgängliga främst på grund av den privatisering som bebyggelsen innebär. En detaljinventering, som gav ett lämpligt rörelsemönster inom lövområdet, skulle innebära att detta blev mycket attraktivt.

Störningskänslighet: Den öppna stranden är känslig så när som på bodarna vid Stapeludden, som med fördel skulle kunna vara flera. Skogsområdena är inte så känsliga för en mycket försiktig exploatering.

88:F1, 88:F3, 89:F2, 89:F3, klass II och III, Lövskogarna vid Anderse, Odvalds, Björklunda och Unghanse, FIDE /ÖJA

Allmän beskrivning: Lövskogen vid Anderse utbreder sig mellan Burgsviks- och Fidevägen. De östra delarna är iordningställda, askarna hamlas och ängarna hävdas. Här finns mycket ek, ask och hassel men även björk. Mot sydväst blir skogen tätare och mer svårframkomlig. Några körvägar finns dock liksom en hel del stenvägar. Floran är örtrik och orkidéerna står tätt i vissa partier.

Vid Odvalds är skogen genomgående mer igenväxt än vid Anderse. Den domineras av björk men innehåller mycket ask och ek och även hassel. Det finns också små hävdade delar och enstaka tallplanteringar.

Skogen öster om Björklunda är också den björkdominerad och tät.

Lövskogen sydväst om Unghanse röjs nu i de östra delarna till ljusa öppna ängar. För övrigt är den helt igenväxt med björk och hasselsnår. En liten körväg går in vid kraftledningen,

Generellt är lövskogarna mycket fågelrika och det beror delvis på den täta växtligheten.

Lämpligt utnyttjande: De hävdade delarna är lämpliga för vistelse, matsäckutflykter och strövande. De ger på våren och försommaren tillfällen till studier av en örtrik flora och ett rikt fågelliv. I de tätare delarna är fågellivet än mer sjudande och växtkraften enorm. Men för att promenader i de inre delarna ska vara möjliga måste framkomliga stigar iordningställas. Detta också för att vissa partier ska få vara opåverkade.

Några anläggningar, förutom stigar, är inte att rekommendera. Möjligen skulle pensionatet vid Björklunda kunna utökas om behov finns.

Motivering för klass II (Anderseskogen) III (de övriga): Lövskogarna är med sina årstidsvariationer alltid värdefulla ur friluftslivssynpunkt och då speciellt på det lövskogsfattiga Gotland. Växt- och djurliv är omväxlande och detaljrikt. I och med att framkomligheten är begränsad, kan de emellertid inte klassas högre. Dessutom ligger de ganska isolerat i jordbruksmarken och består av få naturtyper. Att Anderseskogen fått högre värde beror på dess storlek, de förhållandevis stora hävdade partierna och det botaniska värdet.

Störningskänslighet: En ytterst måttlig utbyggnad med fritidshus skulle kunna tänkas i vissa delar. Fågellivet som här bidrar till friluftslivsvärdet skulle störas av alltför stor exploatering, liksom av total uthuggning och hävd, medan en måttlig sådan skulle vara värdefull för det rörliga friluftslivet.

88:F2: klass II, Tuviken, FIDE

Allmän beskrivning: Tuviken är en i sen tid avsnörd havsvik, som

är rik på bladvass. En mängd fåglar häckar här.

Norr om viken växer tallskogen på sandigt underlag, varför markfloran är ovanlig för Gotland. För övrigt är skogen ganska varierad, mest barrskog med inslag av björk. Den är på sina ställen tämligen svårframkomlig med högt gräs och slyvegetation och hög markfuktighet. Antydning till stigarfinns.

Stranden är en svagt kuperad (strandvallar), betad strandäng med enbuskar inåt land.

Lämpligt utnyttjande: Ett lågt utnyttjande som strövmark är lämpligt. Att bada är svårt vid den långgrunda stranden. De torra strandvallarna är tämligen öppna och utsatta för vinden.

En promenad runt Tuviken ger en mångfald upplevelser. Växtligheten är omväxlande, utblickarna över vassarna och vattenspeglarna och det rika fågellivet är givande och havsstranden är vacker. På grund av stundtals ganska tät vegetation och blöt mark vore en markerad stig runt Tuviken bra för att öka framkomligheten och minska slitage.

Motivering för klass II: Området är orört och ger möjlighet till upplevelserika promenader året om. Stranden är händelserik med sina strandvallar och en ovanligt markerad vik. Sambandet med framför allt området söderut är också en fördel.

Störningskänslighet: Det är känsligt för exploatering, då orördheten är en av kvaliteterna.

88:F4:klass II, Austerrum FIDE /ÖJA/

Allmän beskrivning: Ett stort sammanhängande område med ett flertal olika naturtyper. Från norr till söder: Stranden vid Tubod är flack strandäng och långgrund. Skogen innanför stranden är en tämligen tät och svårframkomlig tallskog med björkinslag och mycket slyvegetation. Söderut övergår skogen i mera tillgänglig mark. Skogen är här betad till största delen och består framför allt av tall och en. Här finns många vätar och gläntor i skogen.

Ner mot Grunnet vidgar sig den skoglösa marken, och strandängen övergår i ett alvarlandskap med enbuskar och långa vindlande stenmurar. Ute på udden finns några storväxta pilar.

Innanför dessa enmarker ligger ett av Gotlands större lövskogsområden med omväxlande välhävda ängar, betade delar och nästan helt igenväxta partier. Hassel och björk dominerar. I norra delen ligger det välbesökta Bredkvieänget.

Vid Öja kyrka, i sig sevärd, finns en kastalruin, ståttliga medeltida portstolpar och rester av medeltidshus vid Domerarve, samt en prästgård med medeltida byggnadslämningar. Där ligger också välansade ängar.

Ut mot Skäret, ett litet fiskeläge med en jättepoppel, återkommer alvarmarken med enbuskar och enstaka talldungar. Stranden är även

här fläck strandäng och en omtyckt rastlokal för fågel. Inne i viken finns lite sand.

Lämpligt utnyttjande: Som helhet lämpar sig området inte för ett intensivt utnyttjande och några anläggningar är inte att tillråda.

Stranden är inte särskilt lämplig för bad men nere vid Skäret finns vissa möjligheter.

Möjligheter till solbad och matsäcksutflykter ger skogen söder om Tubod, ängarna, de glesare delarna av lövskogen samt de torrare delarna av alvarmarken med högre enar och talldungar.

Området lämpar sig framför allt för varierande promenader. Genom att anvisa några promenadstigar, framför allt i de fuktigare delarna samt i lövskogen, skulle slitageskador undvikas. Fågelskådning under sträcktiderna kan ge stort utbyte liksom botaniska studier.

Motivering för klass II: Den stora variationen i naturtyper och omväxling även i den lilla skalan gör att området kan utnyttjas på flera sätt och ge en mångfald olika upplevelser.

Närheten till den av fritidshus starkt exploaterade västra stranden av näset gör behovet av ett strövområde av denna typ extra stort.

Störningskänslighet: Som sagts ovan behövs denna oexploaterade del. Landskapet är dessutom mycket öppet, och fritidshus skulle störa promenaderna. Betet stör knappast och betestrycket kunde gärna ökas i vissa delar.

89:F1:klass III, Burgsvikens östra strand, ÖJA/FIDE/

Allmän beskrivning: Mellan länsväg 142 och Burgsviken finns en smal strandremsa med strandängar och mindre åkrar. Stranden är lättillgänglig och kan nås från kustvägen på ett flertal ställen. En parkeringsplats finns norr om Björklunda. Stranden är långgrund och inte bra för bad. Högre vegetation finns i dungar och efter stenvmurar.

Lämpligt utnyttjande: Stranden är lämplig för promenader och vistelse under vår och sommar. Häckfågelfaunan vid fyren Burgsvik nedre bör dock ej störas. Detta kan ordnas om en rastplats läggs närmare vägen eller på annan plats.

Motivering för klass III: Stranden utnyttjas av de bofasta och av resande efter väg 142. Naturtypen är attraktiv för vistelse nära kusten.

Störningskänslighet: Känsligt för fritidsbebyggelse. En eventuell fortsatt utbyggnad bör ske i anslutning till Björklunda.

89:F4:klass III, Kusten Burgsvik - Valar fyr och Mjölhatteträsk, ÖJA/VAM-LINGBO/

Allmän beskrivning: En låg flack kust med hedvegetation. Kusten är oexploaterad utom vid Valar där några enstaka fritidshus har byggts.

Vid hamnen i Burgsvik finns en liten strandremsa med sand. Mjölhatteträsk är en fågelsjö med både rastande och häckande fågel. Området nära sjön består i söder av en fårbetad tallskog och i väster av en högväxt björkskog med ett buskskikt av en. Stranden är ej tillgänglig utom i norr och vissa delar i söder. Det är heller ingen badsjö.

Lämpligt utnyttjande: Lämpligt för naturpromenader och lågt utnyttjande. Det är nog främst naturkännare, som kommer att utnyttja området.

Motivering för klass III: Ett naturområde som lämpar sig för ett måttligt strövande. Kusten används av burgsviksbor.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse i kustzonen skulle störa friluftslivet.

89:F5:klass III, Området S Lajkungsrum, ÖJA

Allmän beskrivning: Ett tämligen varierat område. Skogen i norr är låg tallskog med mindre, öppna gräsbevuxna ytor och en del våtare partier. Tallskogen öppnar sig västerut mot några halvstora gräsklädda betesmarker, och söder om dessa utbreder sig ganska täta lövskogar av framförallt björk. Det finns också en del fina stenvmurar inom området.

Lämpligt utnyttjande: Området lämpar sig bäst för promenader under vår och höst och i viss mån sommartid. Skogsgläntorna och betesmarkerna ger möjlighet för solbad och picknick. Värtlighet och fågel-

liv uppvisar inga större märkvärdigheter.

Utnyttjandet bör hållas lågt, och området bör vara fritt från anläggningar.

Motivering för klass III: Området är orört och oexploaterat. Det är uppbyggt av flera olika naturtyper, som är tilltalande varierande i liten skala. Utnyttjandet inskränker sig i stort sett till promenader.

Störningskänslighet: Känsligt för fritidsbebyggelse, åtminstone i de inre delarna. En viss gallring av björkskogen skulle inte störa.

90:F1:klass II, Kusten Snäckvik till Valar, VAMLINGBO

Allmän beskrivning: Söder om fyren vid Valar är kusten flack och öppen. Enar utgör den högre vegetationen på i övrigt gräsklädd mark. Bitvis är marken mycket örtrik, och ett av Gotlands största bestånd av orkidén Adam och Eva växer här. Stranden är stenig men lättframkomlig. Ner mot Killingsholm blir kusten flikig och mer omväxlande. En tall/björkskog når här ända fram till stranden. Bitvis är skogen tät och svårframkomlig, men ibland har tidigare hävdade marker inte helt växt igen med björksly. I skogens inre delar går berggrunden i dagen och här finns otaliga nedlagda "stenkolor" (stenbrott). En sämre väg löper här och från den några stigar ned till stranden. Ett par sevärigheter efter kusten utgörs av talrika strandgrytor i sandstenshällen på Killingsholm och fiskeläget Västlands länningar.

Lämpligt utnyttjande: Kusten är lämplig för ett lågt utnyttjande. Man kan promenera efter stranden, finna skyddade partier att bara vara i eller söka sig in i den skyddade skogen. Badmöjligheterna är dåliga. Endast fläckvis förekommer sand i strandlinjen, och dessutom är det långgrunt.

Motivering för klass II: En i dag orörd kuststräcka som äger en viss variationsrikedom och avskildhet. Delar av kusten känns ödslig.

Störningskänslighet: Stranden bör ej exploateras för bebyggelse.

Kommentar: Hela området väster om Mjölhatteträsk har under senare år lämnats utan beteshävd. Ett ökat bete skulle höja friluftslivsvärdet, frilägga stenbrotten (kulturminnen) och hålla tillbaka en naturtyp (björkskogen) som känns främmande i detta landskap.

90:F2:klass II, Kusten från Sajviksården i söder till Snäckvik i norr, VAMLINGBO

Allmän beskrivning: I avsnittet mellan Sajviksården och Grumpvik är den flacka kusten ganska bred. Zonen avgränsas inåt land av en låg jordtäckt klint. Stora delar av marken är skogklädd med tall, ibland björk. Åkermarker ligger mellan dungarna. Skogen är bitvis tät och oframkomlig, då planteringarna är relativt nya. Betade ängsmarker och glest beväxta alvarmarker (vid kusten) ökar dock möjligheten att ta sig fram i området. Stranden är stenig, men med en smal gräsklädd remsa innan skogen tar vid.

Grumpvik omges av vacker natur. Strandvallarna saknar nästan helt högre vegetation och är de enda slitagekänsliga partierna i området. Strandängarna i vikens inre del betas. Fiskeläget Grumpvik tillhör de sevärdare på Sudret. Här finns en båt- och badbrygga.

Stranden norrut till Snäckhusård domineras av öppna strandvallsystem.

Lämpligt utnyttjande: Denna något avsides belägna kuststräcka bör ej exploateras för friluftsliv. Den är dock lämplig för promenader och utflykter främst under vår och sommar. Fågellivet är rikt och strandfågelfaunan kan studeras från vägen nära kusten norr om

Grumpvik.

Motivering för klass II: En orörd kuststräcka med omväxlande natur och med möjligheter för ett differentierat utnyttjande under framför allt vår och sommar, speciellt då vid Grumpvik. Vissa delar är något otillgängliga, vilket har dragit ner värdet.

Störningskänslighet: Friluftslivsvärdet och den strandfågelfauna, som utgör en av områdets attraktioner, bör inte påverkas av utökad fritidsbebyggelse.

90:F3:klass I, Området NV Nackshajd, VAMLINGBO

Allmän beskrivning: Ett område med mycket varierad natur.

De flata hållarna i strandlinjen övergår inåt land i strandängar, som tidvis är ganska fuktiga. Innanför stranden omväxlar torrbackar med lövdungar, här finns täta hasselbestånd och enstaka talldungar, alm och ask i somliga delar medan björken dominerar andra. Svårframkomlig terräng med tät vegetation omväxlar med karg stenig mark där enbuskarna står glest. Dessutom har området en för Gotland ovanligt varierande topografi i liten skala.

Talrika stenmurar löper genom området, en del med taggtråd på.

Lövdungarna har en ovanligt yppig flora och ett sällsynt rikt artregister av häckande fågel.

Lämpligt utnyttjande: Området lämpar sig för ett medelhögt utnyttjande, om det planeras för detta. Några direkt bra badmöjligheter ger inte klippstranden, men det finns mycket att se och uppleva i de inre delarna, varför kortare naturpromenader är en självklar användning alla årstider.

Många av de på våren snabbt uttorkande backarna är utmärkta för vistelse i största allmänhet. Den växtintresserade har mycket att beskåda i de varierande täta lövskogarna och ängarna liksom den fågelintresserade.

I dag finns inga stigar utom några körvägar i ängarna; en anvisad stig med murövergångar skulle öka friluftslivsvärdet och minska eventuella slitageskador. Några andra anläggningar är inte tillrädliga.

Motivering för klass I: Som sagts i beskrivningen äger området o-sedvanlig variationsrikedom i vegetation, topografi och skala. Omväxlingen är dessutom harmonisk, och området är lätt att orientera sig i. Många intressen kan tillgodoses här. De typiskt gotländska naturdragen förenar sig med en nästan sydländsk frodighet.

Störningskänslighet: På grund av sitt stora friluftslivsvärde i sitt nuvarande skick är området mycket känsligt för ingrepp. Detta gäller även de tätare lövbestånden, som är en förutsättning för det rika fågelivet.

Kommentar: Nuvarande hävd bör bibehållas.

90:F4:klass III, Skogsområde, delar av Lingen, VAMLINGBO /SUNDRE/

Allmän beskrivning: En ensartad tallskog kallad Lingen finns centralt vid "stora landsvägen" på Sudret. Skogsmarken är flack, och örnbräkenmattor ger sommartid skogen ett ljust intryck. Skogen är lättframkomlig men föga omväxlande. I den södra delen finns två stora skogsvätar och några alvarmarker.

Lämpligt utnyttjande: För skogspromenader. Viktigast är att våtarna är ett par av Gotlands talrika skridskovätar.

Motivering för klass III: Skridskovätarna och även skogsmarken utnyttjas av de som bor på Sudret, alltså lokalt värdefullt område.

Störningskänslighet: Ej så känsligt. Möjligheten att ta sig fram till våtarna bör ej begränsas.

90:F5:klass I, Strand och tallskog mellan Holmhällar och Kvännmyr, VAMLINGBO

Allmän beskrivning: Fyra olika naturtyper urskiljs i detta område. Holmhällar i norr har raukfält och små åkrar uppe på kalkplatån. Stranden mot söder fram till Norebod består av sand med enstaka dyner. Stranden ändrar söderut vid Norebod karaktär. Den blir grusig och stenig med ett antal grynnor ut från strandlinjen. Skogen nära stranden växer som i hela området på sandigt underlag. Det är flygsand och därför slitagekänsligt, trots att tallskog och gräsvegetation binder sanden väl. Skogen är mycket varierad trots ensartad vegetation. Den är gles, alltså framkomlig, och marken är ständigt kuperad. Skogsmarken och de öppna ytorna innanför Norebod betas och där är växttäckets tåligare.

Ett stort antal sevärigheter finns i området: de två fiskelägena vid Holm och Norebod, raukfältet vid Holmhällar, utsikten över Helligholmen och ett mindre raukfält inne i sanddynskogen. För friluftslivet finns ett par anläggningar: pensionatet Holmhällar i norr och en anlagd parkeringsplats vid sandstranden nedanför gården Rembs. Delar av området har exploaterats för fritidsbebyggelse och tyvärr även delarna nära stranden. Framför allt biltrafiken till stugorna sliter hårt på området.

Lämpligt utnyttjande: Sandstranden är bra som badstrand, och den är den bästa på Sudret. Skogsmarken är attraktiv för naturpromenader, och då den torkar upp tidigt om våren kan den utnyttjas under lång tid för solbad och matraster i det gröna. En promenadväg till raukarna inne i skogen skulle öka möjligheten till utnyttjande. Området är av den karaktären att det säkert skulle kunna exploateras som Toftastranden och Sudersand, men det verkar riktigare med ett lågt utnyttjande. Eventuellt skulle pensionatet kunna utvidgas.

Motivering för klass I: De omväxlande naturförhållandena gör området attraktivt, samtidigt som det möjliggör ett differentierat utnyttjande. Området är av stor betydelse för de bofastas friluftsliv.

Störningskänslighet: Utökad fritidsbebyggelse skulle minska områ-

dets friluftslivsvärde. Det största hotet mot området utgörs av ovarsamma skogsuthuggningar, vilket dock antagligen endast är ett teoretiskt hot då ingen önskar att vinderosionen skall ta fart i området bland sanddynerna.

Kommentar: Biltrafiken på stranden borde regleras.

De starka strömmarna gör det livsfarligt att vada ut till Heligholmen.

91:F1:klass I och II, Sallmunds, Hammarshagehällar, HAMRA /VAMLINGBO/

Allmän beskrivning: Efter denna kuststräcka finns en omväxlande strand, ej så ensartad som efter avsnittet norrut till Stuckviken och Faludden. Vid Sallmunds finns hedbetesmarker och strandängar (känslig häckfågelfauna) med stenigt klapper i vattenlinjen. Inåt land finns här ett omväxlande och kuperat odlingslandskap med en del större åkermarker, men i de inre delarna betesmarker. Dessa är övervägande lövrika men i norr prydda med enar.

Söderut i Vändburgviken finns en sandstrand ned till själva hamnen, som är en av de få fungerande fiskehamnarna på Gotlands sydostkust.

Den rundade udden söder om Vändburgviken med en fint slingrande väg har som främsta attraktion raukfältet Hammarshagehällar. Att delar av stranden har använts till husbehovstäkt förstör ej värdet. Uddens inre delar, ett ovanligt rikt kulturlandskap, är tyvärr till stora delar otillgängliga p g a att marken hävdas som åker.

Sandstranden vid Skvalpvik har ett omväxlande bakland. På sanden växer tallskog i varierande täta bestånd. Mindre, helt öppna partier finns även. Markvegetationen är känslig för slitage och största hotet utgörs av biltrafik.

Lämpligt utnyttjande: Den norra delen vid Sallmunds kan utnyttjas som strövområde, framför allt vår och sommar. Skyddade vårvarma partier finns. Ett iordningställande av en vandrings slinga skulle öka tillgängligheten. Badet vid Vändburgviken är ej av högsta klass, då vindskydd saknas. Vid Hammarshagehällar är badmöjligheterna mycket små, då det är bråddjupt och havet kan vara oroligt, men raukfältet är en sevärdhet året om.

Skvalpviksstranden är lämplig för bad och picknick i den skyddande skogen.

Motivering för klass I (Hammarshagehällar och Skvalpvik) och II (resten): En omväxlande och lättframkomlig kust som kan utnyttjas för relativt många verksamheter: bad, solbad, naturpromenader, växt- och fågelstudier.

Störningskänslighet: De verksamheter som kan sänka områdets värde är tät fritidsbebyggelse och täktverksamhet.

Kommentar: Jordbruket kan betraktas som en förutsättning för landskapet. Det nuvarande betestrycket bör alltså säkerställas.

92:F1:klass I, Hoburgen, "Husryggen" upp till Kättelvik, SUNDRE /VAM-
LINGBO/

Allmän beskrivning: Denna kuststräcka är en av de attraktivaste för friluftslivet på Gotland. Sommartid är biltrafiken tät efter Kättelviksvägen, men många lämnar bilen för att närmare studera detta märkliga landskap. "Husryggen" - en 15-20 m hög jordtäckt klint - löper efter vägen. Nedanför utbreder sig stora strandvalls-system, i den södra delen helt öppna, längre i norr enprydda och med några talldungar. Hela kuststräckan är alltså lättframkomlig; någon enstaka åkerlapp utgör inget hinder. Stranden är stenig utom i delar av Kättelvik där bad är möjligt. Längst i söder ligger ett par burgar alldeles vid havet. Den riksbekanta rauken Hoburgsgubben är i första hand sevärd. Man kan se tydliga korallbildningar i den höga klinten. En restaurang, Majstregården, öppen sommartid, ligger här.

Även efter kusten norrut, ungefär vid Hallbjäns, finns geologiskt sevärda bildningar, t ex där inlandsisen har flyttat på stora delar av kalkberget. Hit kan man kanske även räkna de slipstensbrott som ligger nedanför "Husryggen", norr om Hallbjäns. Bland växterna är det främst våradonisen som utgör en attraktion.

I den norra delen vid Nackshajd reser sig en burg alldeles där vägen kommer ut. Utsikten därifrån är väl den främsta på Gotland. Man ser ut över de lövrika lundarna i norr, kusten och "Husryggen" i söder och ett vidsträckt alvar inåt land. Här gäller som för hela kuststräckan att vegetationen är slitagekänslig.

Lämpligt utnyttjande: Området är högt utnyttjat i dag och i första hand av bilburna. Men även att promenera efter kusten och allmänt studera naturen är lämpliga sysselsättningar året om. Den ytterligare "exploatering" som bör tillåtas är att bättre och tydligare informationsskyltar sätts upp med bl a ett krav på att biltrafiken får förekomma endast på vägarna. En parkeringsplats vid Kättelvik skulle kanske även minska onödiga skador på naturen. En markerad stig upp på burgen vid Nackshajd skulle minska slitaget på branten.

Motivering för klass I: För turister och bofasta en kuststräcka med många och skiftande naturupplevelser. Dessutom ett tillgängligt och framkomligt område för en bred allmänhet.

Störningskänslighet: De andra intressen som finns i området utgör ett värde för friluftslivet, framför allt slipstensbrotten. En utbyggnad av Majstregården till hotell/pensionat skulle innebära en alltför stor exploatering.

Kommentar: Det måttliga betet som f n bedrivs bör få fortsätta.

92:F2:klass I och II, Alvarområde innanför "Husryggen", SUNDRE /VAMLINGBO/

Allmän beskrivning: Öster om "Husryggen" utbreder sig ett vidsträckt alvarlandskap. Området är flackt till svagt böljande och i stort sett utan högre skyddande vegetation. Framkomligheten är självklart god; några mindre vägar leder in i området. Tillgängligheten begränsas i teorin av att vissa ytor är uppodlade, men detta upplevs ej som ett hinder. Det är naturligt att gå runt dem.

Ett par, tre olika partier kan omnämnas för sina speciella kvaliteter.

Längst i söder finns ett högre klintbergsparti, med klint åt öster. I anslutning till klinten finns dels större askbestånd, dels en del grandungar. Utsikten från klinten är fin liksom från hela denna höjd. Hoburgs fyr ligger högst uppe på höjden, och det är vanligt att man besöker den, när man gästar Sudret.

Centralt i området (väster om Hallbjäns) finns två naturreservat. Det ena skyddar Gullstajnen, ett stort vittrande flyttblock av rapakivigranit. Det andra skyddar de vackra strandvallarna på Västerbackar. Hoburgsmarmor kan även ses här i ett ännu enormt stembrott. Våradonisen har här på alvaret ett av sina större, mest sevärdaste bestånd.

Norr om detta område ändrar alvaret karaktär. Strandvallarna och berggrunden har gett ett mer kuperat landskap. Detta tillsammans med vikande betestryck har medfört att enbuskar, tall och oxel har kunnat etablera sig och gjort landskapet mer detaljrikt, utan att det för den skull blivit oframkomligt. Markfuktigheten är låg utom vintertid, då lokala vattensjuka delar uppstår. Hela området är av en vegetationstyp som är slitagekänslig.

Lämpligt utnyttjande: Området är lämpligt för naturpromenader och naturstudier och inte enbart för den bilburna turism som i dag dominerar. Skyddade marker där vegetationen ger lä för solbad och picknick finns även och då främst i norr på Nackshajd. Snörika vintrar bör det dessutom vara fascinerande med skidturer i detta öppna, kuperade landskap. Utmärkning av en nord-sydlig stig vore önskvärd för att undvika slitage.

Motivering för klass I (klinten) och II (övrigt): Även om inte hela området tas i anspråk av strövande människor har det friluftslivsvärde. Många punktobjekt besöks, och den som vill vandra ostörd i intressant alvarnatur bör ha den möjligheten.

Störningskänslighet: Fritidsbebyggelse ute i det öppna landskapet vore av ondo. En stor utvidgning av stentakten skulle leda till samma konflikt.

Kommentar: Jordbruket bör även fortsättningsvis utnyttja marken för sina ändamål.

92:F3:klass II, Sundre-alvret, Muskmyr och kusten, SUNDRE /VAMLINGBO/

Allmän beskrivning: Detta område omfattar natur som uppfattas som typisk för Sudret. Största delen består av ett vidsträckt alvar med berggrund i dagen, ibland med ett tunt täcke av vittringsjord. Enen har under senare år brett ut sig och är stundtals manshög och därigenom siktavgränsande och lägivande.

Även talldungar växer nu sakta upp. Detta alvar är flackt med några få stigar och brukningsvägar, men dessa lämpar sig ej för biltrafik.

I områdets norra del ligger den fågelrika och botaniskt intressan-

ta Muskmyr. Öster om Muskmyr finns en sluttning med öppna partier med fin utsikt över myren.

I områdets södra del, vid Barshageudd, överlagras berggrunden av välutbildade symmetriska strandvallar. Myllans gränsvall är ovanligt tydlig, framförallt vid gården Nore. Tallskog med enstaka inslag av oxel breder här ut sig. Den är omväxlande och lättframkomlig trots att tätare partier finns.

Väster om vägen ned till Barshageudd finns ett omväxlande beteslandskap med små öppna gräsytor och partier med träd och buskage. En del snår är svåra att tränga sig igenom, men de utgör undantag.

Lämpligt utnyttjande: Detta stora område bör i första hand användas som strövområde under hela året med lågt utnyttjande (slitagekänsligt). Strandskogen kan dessutom utnyttjas för utflykter; vegetationen ger lä och marken torkar upp snabbt. Området bjuder dessutom på ett antal natursevärdheter där Muskmyr är den främsta. Stranden är ej lämplig för bad.

Motivering för klass II: Ett stort sammanhängande och oexploaterat allvarområde som är ovanligt omväxlande. Det gäller både topografi och vegetation, och området kan alltså utnyttjas på flera olika sätt.

Störningskänslighet: Friluftslivsvärdet är framförallt känsligt för bebyggelse. Den privatisering som den skulle ge står i motsatsförhållande till de värden områdets orördhet ger. Ett intensivutnyttjande av friluftsfolk skulle ge samma effekt, men risken för detta är minimal.

92:F4:klass III, Sydligaste udden på Sudret, Rivet, SUNDRE

Allmän beskrivning: Området har en karg, mager växtlighet: glesa enbestånd och enstaka oxlar.

Ett välutbildat strandvallsystem och långa stenmurar karaktäriserar också udden.

Strandzonen består av flata hållar.

Fågelfaunan är stor och artrik.

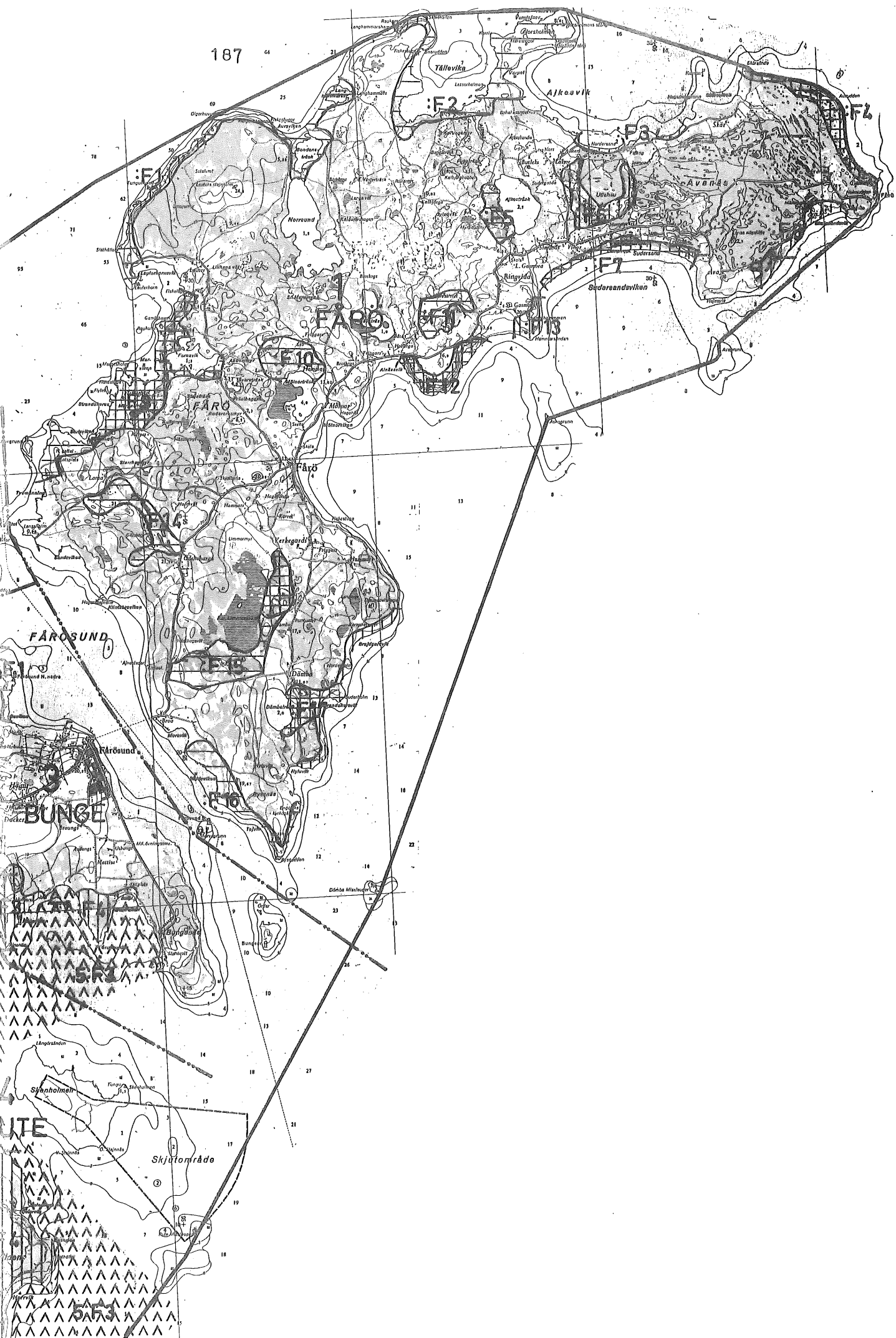
Lämpligt utnyttjande: Utnyttjandet bör vara lågt med tanke på fåglarna. Udden lämpar sig främst för promenader och fågelskådning. Att bada är så gott som omöjligt, och det vindutsatta läget gör annan vistelse här mindre behaglig.

Motivering för klass III: Naturupplevelsen är stor av den karga, böljande marken och de långa utsikterna ut över havet och upp mot Hoburgen med den rika förekomsten av rastande fåglar.

Att udden är den sydligaste spetsen på Gotland kan kanske locka en del, men för övrigt är få intressen representerade här nere.

Störningskänslighet: Området är mycket känsligt för alla slags in-

grepp på grund av den stora öppenheten och det utsatta läget. Friluftslivet kan också störa sig självt här om besöksfrekvensen blir för hög.

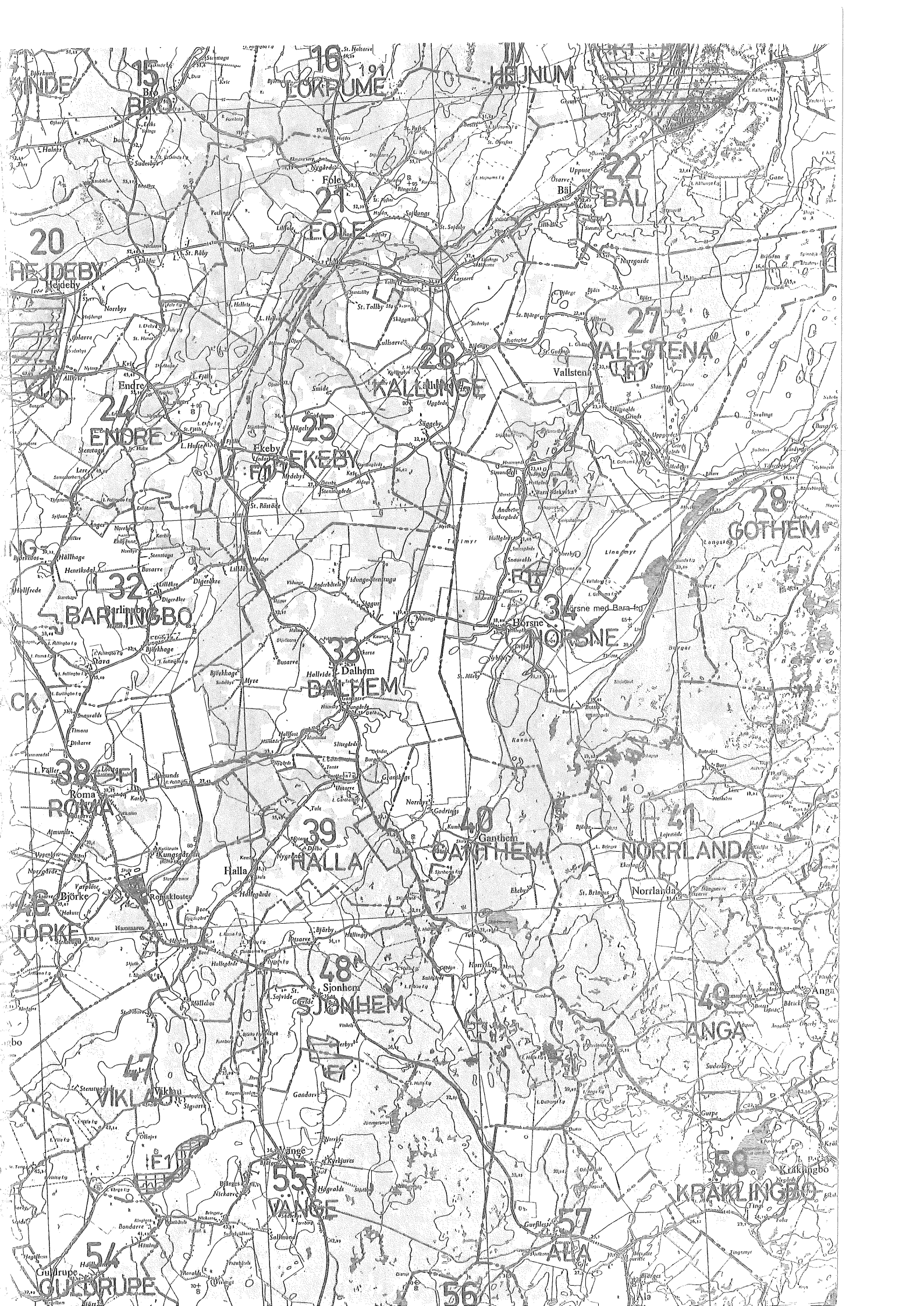

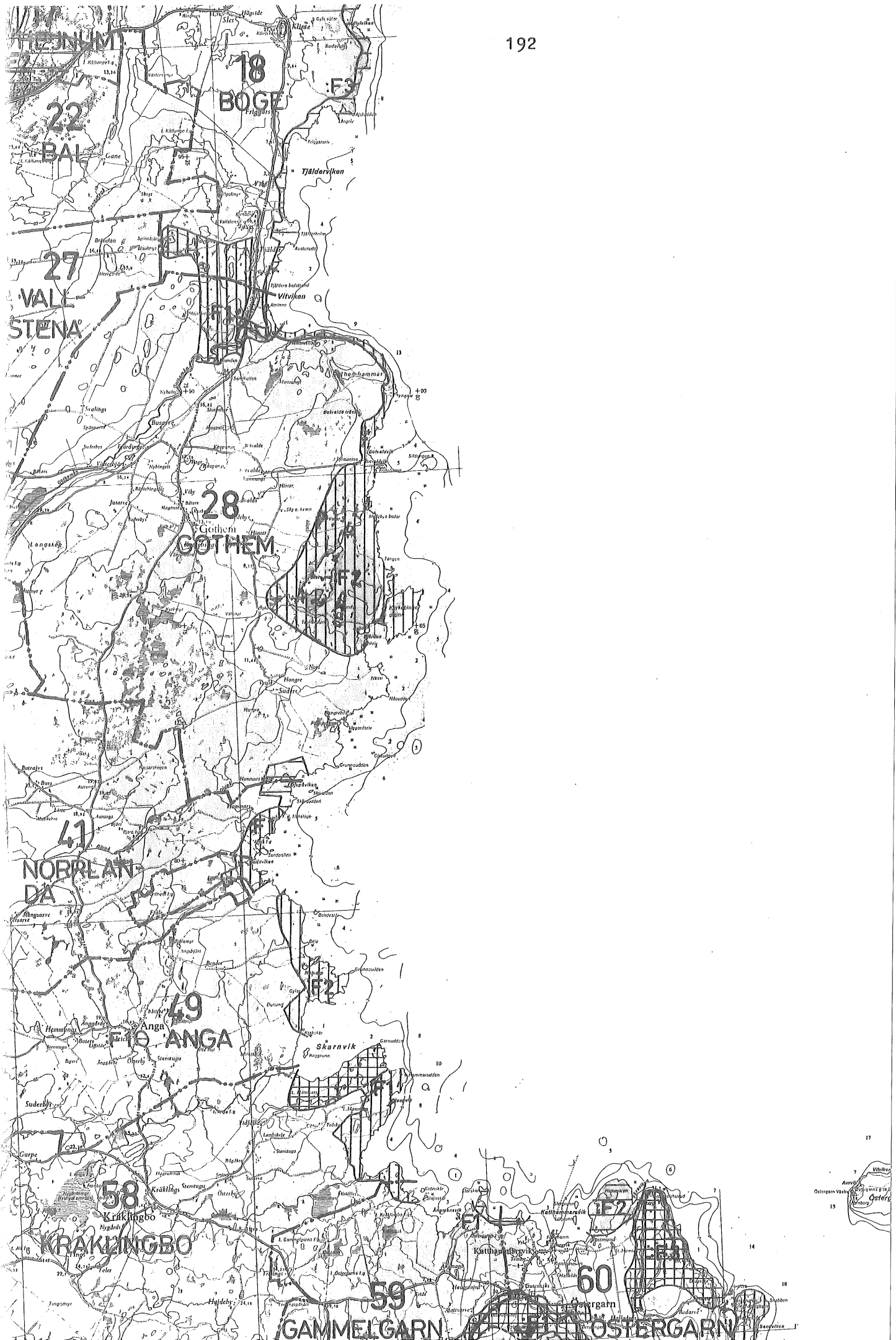

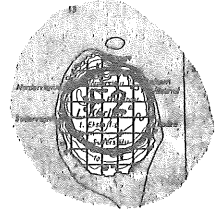

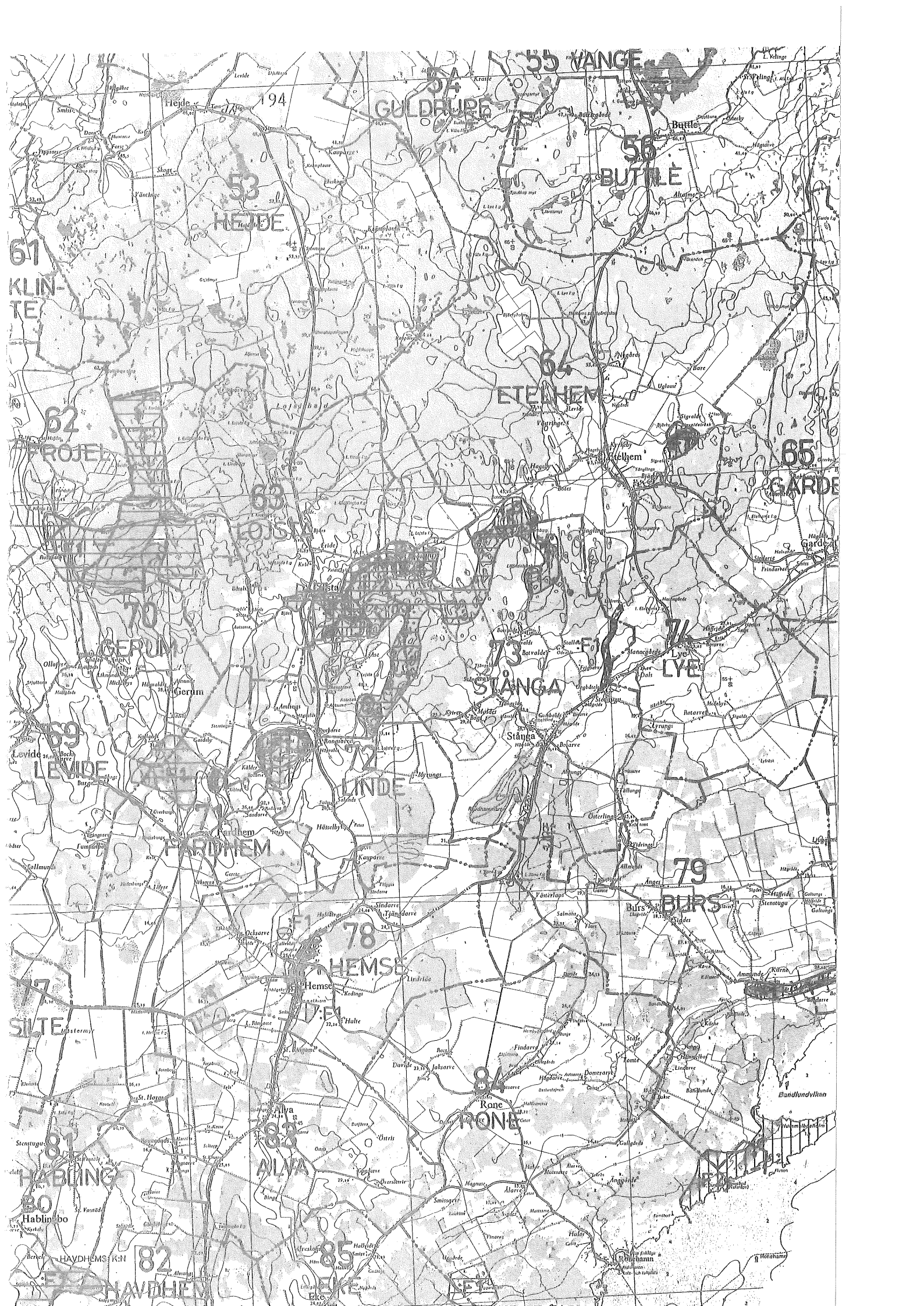

194
53 HEJDE
54 GULDHÄPPE
55 VÄNGE
56 BUTTLE
61 KLINTE
62 PROJEKT
63
64 ETELHEM
65 GÄRDE
69 LEVIDE
70 LERUM
71 STÅNGA
72 LYE
78 HEMSE
79 BURS
80 HABBINGE
81
82 ALVA
83
84 RONE
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

